

Sv. Alfonsa Marie z Ligouri,
učitele církve sv. a zakladatele kongregace nejsv.
Vykupitele,

Úvahy
o umučení Ježíše Krista
s výkladem
pro duše zbožné.

Z vlašského originálu přeložil

P. František Sal. Blažek,
kněz kongregace nejsv. Vykupitele.

S povolením nejdůst. knížecí arcibiskupské konsistoře
a řeholních představených.

V PRAZE 1897.
Nákladem Cyrillo-Methodějského hníhkupectví.
Gustav Francl.

Majíce zření k Vaší žádosti ze dne 1. září t. r., dá-
váme Vám na vědomí, že překlad Váš »Úvahy o umučení
Ježíše Krista s výkladem pro duše zbožné,« jímž Jste krásné
dílo sv. Alfonsa Marie z Ligouri, učitele církve svaté a za-
kladatele kongregace nejsv. Vykupitele, z vlastiny na jazyk
český převedl, s naším svolením vydán býti může.

Č. 9632.

Z k. a. konsistoře
v P r a z e, dne 9. října 1896.

Dr. Fr. Hrádek,
gen. vik.

Dr. Jan Sedlák,
kancléř.

Předmluva.

Známo, jak vroucím ctitelem Ježíše Krista ukřižovaného byl sv. Alfons, biskup, učitel církve svaté a zakladatel kongregace otců redemptoristů. Vydává v rouše českém zatím jen část četných úvah a nábožných rozjímání tohoto znamenitého světce a duchovního otce svého, nepřejí si nic jiného, než aby též zbožný náš lid československý, pilně čítaje a rozjímaje v knížečce této, zahořel pravou, vroucí láskou k nejsv. Vykupiteli, Pánu Ježíši ukřižovanému, a v lásce této denně prospíval. Nebo jako bez lásky k Bohu vůbec a k Pánu Ježíši zvláště naprosto nelze spasení dojíti, tak zase vroucí láska k tomuto přemilému Spasiteli našemu zárukou jest nejlepší a cestou nejkratší a nejbezpečnější k spasení a k životu věčnému.

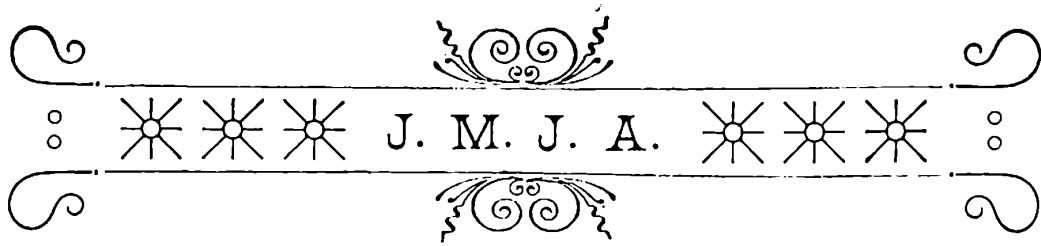
Protož, knížečko milá, vydej se na pouť po vlastech našich československých, jdi dům od domu, jdi z ruky do ruky a budiž ohněm, zapalujíc srdce všech láskou k Lásce ukřižované, a budiž šípem zraňujíc je toužebnou láskou a ranami těmi uzdravujíc srdce chorá a je potěšujíc, a duše vedouc k životu

ctnostnému, dokonalému a posléze k životu věčně blaženému v nebi. A dříve než kolikolem obejdeš, vystřídá tě snad zase knížečka jiná, by za týmž cílem na pouť se vydala. Zatím ti přeji mnoho štěstí, a Boží požehnání provázej tě všady.

Psáno v Praze u Panny Marie ustavičné pomoci a sv. Kajetána léta Páně 1896.

Fr. B.

Hlava první.

Úvahy o utrpení Ježíše Krista vůbec.

1. Jak milé jest Ježíši Kristu, vzpomínáme-li často na jeho muka a na potupnou smrt, kterou podstoupil za nás, poznati lze nejlépe z toho, že ustanovil nejsvětější svátost oltářní za tím účelem, abychom v živé vždy paměti měli onu lásku, kterou nám na jevo dal, obětovav se na kříži na spasení naše. Víme, jak tu noc před smrtí svou ustanovil tuto svátost lásky, a podav učeníkům tělo své, pravil jim, a skrze ně nám všem, abychom k sv. přijímání přistupující, pamětlivi toho byli, jak mnoho za nás trpěl. *»Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati.«* (1. Kor. 11, 26.). Z té příčiny církev sv. knězi předpisuje, aby při mši sv. po pozdvihování říkal ve jménu Ježíše Krista: *»Kolikrátkoli toto činiti budete, na mou památku to učiníte.«* A sv. Tomáš, učitel andělský, píše: *»Abychom ustavičnou památku tak velikého dobrodiní měli, zanechal nám tělo své k požívání«* *) A dále světec dí, že právě touto svátostí zachována bývá vzpomínka na nesmírnou lásku, kterou nám Ježíš Kristus na jevo dal ve svém utrpení. *»Čímž uctěna bývá vzpomínka na onu převznešenou lásku, kterou Kristus osvědčil za utrpení svého.«* **)

*) Opusc. 57.
**) Ib.

2. Byl-li by kdo za přítele pohaněn a zraněn, a po té by se dověděl, že přítel ten nechce o tom, co pro něho vytrpěl, ani slyšeti, ba na to ani vzpomínouti, a když o tom řeč byla, že ji přerušil slovy: Mluvme o něčem jiném; zdali by ho, táži se, neuznalost toho nevděčníka nebolela? A naopak, jak by ho to asi těšilo, kdyby se dověděl, že mu přítel ten za to na věky jest zavázán, a že na to ustavičně vzpomíná, co pro něho vytrpěl a ne jinak, než s myslí pohnutou a se slzami v očích o tom mluví. Proto všickni svatí vědouce, jakou radost činí Ježíši Kristu, kdo na jeho utrpení často vzpomíná, téměř neustále na myslí měli bolesti a úkory, které předrahý Vykupitel trpěl, po celý život svůj a zvláště při své smrti. Sv. Augustin píše, že není pro duši zaměstnání spasitelnějšího, než připomínati si den jak den umučení Páně. Jistému poustevníku svatému Bůh zjevil, že žádným cvičením srdce naše láskou Boží tolik se nerozpálí, jako vzpomínkou na smrt Ježíše Krista. Svaté pak Gertrudě zjeveno bylo, jak Blossius píše, že kolikrátkoli kdo pohledí nábožně na obraz ukřižovaného Spasitele, tolikrát i on s láskou shlédne na něho. Dodává Blossius, že rozjímajíce nebo čtouce o umučení Páně, větší užitek z toho máme, než z jakéhokoli jiného cvičení pobožného. *»Ó umučení milování hodné,«* volá proto sv. Bonaventura, *»ježto Božským činíš toho, kdo tě uvažuje!«* *) A rozprávěje o ranách Ukřižovaného, nazývá je ranami, které i sebe zatvrzejší srdce zraňují a duše sebe chladnější láskou Boží rozehřívají. *»Rány srdce tvrdá zraňující a myslí strnulé rozpalující.«*

3. Vypravuje se v životě bl. Bernarda z Korlione, bratra kapucína, že když bratří jeho chtěli ho učiti čísti, šel se poradit s ukřižovaným Spasitelem,

*) Stim. div. am. p 1. c. 1.

který mu odpověděl: »K čemu se učiti čísti? K čemu knihy? Já, Ukřižovaný budiž knihou tvou! V ní čítej o lásce, kterou jsem tě miloval.« Ježíš ukřižovaný byl také sv. Filipu Beniciovi knihou nejmilejší. Když světec umíral, prosil, aby mu podali jeho knihu. Kdo při něm stáli, nevěděli, kterou by si to knihu přál; ale bratr Ubald, jeho důvěrník, podal mu kříž svatý. »To jest má kniha,« pravil světec, a líbaje přesvaté rány, vypustil blaženou duši svou.

Psal jsem sice již vícekrát ve svých duchovních spisích o umučení Ježíše Krista; ale přes to vše myslím, že nebude pro duše zbožné bez užitku, přidám-li tuto mnohé jiné věci a úvahy, jichž jsem potom ještě se dočetl v rozličných knihách, aneb které mně samému na mysl přišly. A sepsal jsem je ve prospěch jiných, ale nejvíce k vlastnímu užitku svému; neboť co tuto knížečku spisuji, stojím již nad hrobem, máje věku 77 let; sepsal jsem tedy úvahy tyto, bych se jimi připravoval na den posledních účtův. A v skutku, konám z nich chatrná rozjímání svá, čítaje si z nich tu onu stať, abych, až poslední hodinka života mého nadejde, zaměstnán byl, máje před očima Ježíše ukřižovaného, který jest všechna naděje má. A tak doufám, že mi se dostane toho štěstí, duši svou vydechnouti v ruce jeho. Než přikročme již k úvahám předsevzatým.

4. Adam zhřešil, vzbouřil se proti Bohu a prvním jsa člověkem a praotcem všech lidí, upadl v záhubu s celým pokolením lidským. Bůh sám byl uražen; nemohl tedy ani Adam, ani ostatní lidé všemi oběťmi svými, i kdyby život svůj v obět byli dali, hodně a dokonale dosti učiniti uražené velebnosti Božské. K dokonalému usmíření její třeba bylo, by jedna z Božských osob sama dosti učinila spravedlnosti Boží. A hle, Syn Boží útrpností s lidmi jsa jat a puzen jsa srdečným milosrdenstvím svým ochoten jest vzíti na se tělo lidské a zemřítí za lidi,

aby tím dokonale dosti učinil Bohu za všechny hříchy jejich a zjednal jim ztracenou milost Boží.

5. Přišel tedy milovaný Spasitel k nám na zemi a stal se člověkem, aby tak napravil všechna zla, která hřích uvalil na lidi. Za tou příčinou hodlal nejen učením svým, nýbrž také příklady svatého života svého lidi přiměti k tomu, aby zachovávajíce příkázání Boží, zasloužili si života věčného. Proto zřekl se Ježíš Kristus všeliké cti, všech radostí a všeho bohatství, jimiž mohl zde na světě oplývati, a která ho, jakožto Pána všehomíra, čekala, a vyvolil si život nízký, chudý a strastiplný, až pak i v samých bolestech na kříži zemřel. Židé se klamali, domnívajíce se, že Mesiáš přijde na zemi, aby porazil všechny nepřátely brannou mocí, a že nad nimi slavně zvítězí a veškeren svět si podmaní, že pak stoupencům svým dopomůže k bohatství, moci a slávě. Avšak, kdyby byl Mesiáš takovým býval, jak židé o něm snili, vítězným totiž podmanitelem a ode všech oslavovaným celého světa panovníkem, nebyl by býval od Boha zaslíbeným a proroky předpověděným Vykupitelem. To Ježíš sám dosvědčil, odpověděv Pilátovi: *»Království mé není z tohoto světa.«* (Jan 18, 36.). Proto také sv. Fulgens domlouvá Herodesovi, proč se tolik bojí, by nebyl Spasitelem oloupen o království své, ježto on nepřišel porážet králů v boji, nýbrž smrtí svou si jich podmanit. *»Proč se tolik lékáš, Herodese? Král tento, jenž se narodil, nepřišel přemáhat králův bojem, nýbrž smrtí způsobem podivuhodným si jich podrobit.«* *)

6. Dvojí byl blud židův o Vykupiteli, kterého čekali; první, že ačkoli proroci mluvili o statcích duchovních a věčných, jimiž Mesiáš obohatí lid svůj, oni jimi rozuměli statky pozemské a časné. *»A bude*

*) Serm. 5. de Epiph.

víra za časů tvých: zboží spasení, moudrost a umění, bázeň Hospodinova, tentž bude poklad jeho.« (Is. 33, 6.) Ejhle, statky Vykupitelem přislíbené: víra, umění ctnostného života, bázeň Boží; toť byla bohatství zaslíbeného spasení. — Mimo to přislíbil, že přinese kajicníkům lék, hříšníkům odpuštění, a svobodu v porobě dábla sténajícím duším. »*K zvěstování tichým poslal mne, abych léčil skroušené srdcem a kázal jatým propuštění a zavřeným otevření*« (Is. 61,1.)

7. Druhý blud židů byl, že co předpověděno bylo od prorokův o druhém příchodě Spasitelově, až přijde na konci věkův soudit svět, vykládali si o příchodu jeho prvním. David ovšem napsal o budoucím Mesiáši, že na hlavu porazí knížata země a potře pýchu mnohých a silou meče zahubí veškeru zemi. »*Pán po pravici tvé potřel v den hněvu svého krále, souditi bude mezi národy, naplní (zemí) porážkami, roztrhne hlavy na zemi mnohých.*« (Žalm 109, 5. 6.) A prorok Jeremiáš píše: »*Meč Hospodinův zžije (všecko) od kraje země až do kraje jejího.*« (12, 12.) Avšak to rozumí se o druhém příchodu Páně, až přijde jako soudce odsoudit bezbožných. Mluvíce však proroci o příchodu prvním, kdy přijíti má dokonat dílo vykupitelské, předpověděli docela jasně, že Vykupitel povede zde na zemi život nuzný a opovržený. Slyšme jen, co prorok Zachariáš napsal, mluvě o opovrženém životě Ježíše Krista: »*Aj, král tvůj přijde tobě spravedlivý a spasitel; sám chudý, a sedě na oslci a na oslátku mladém oslice*« (9, 9.)

8. To tenkrát do slova se vyplnilo, když Pán Ježíš do Jerusaléma vjížděl na oslátku sedě, a uvítán byl slavně, jako očekávaný Mesiáš, jak sv. Jan píše: »*I nalezl Ježíš oslátko a vsedl na ně, jakož psáno jest: Neboj se, dcero sionská, aj, král tvůj se béře, sedě na oslátku oslice.*« (12, 14. 15.) Ostatně víme, že Ježíš Kristus chud byl od svého narození, přišed

na svět v Betlémě, v městečku nepatrném a k'tomu v jeskyni. »*A ty Betléme Efrata, maličký jsi v tisících judských; z tebe mi vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli, a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti.*« (Mich. 5, 2.) O tomto proroctví zmiňuje se sv. Matouš (2, 6.) a sv. Jan (7, 42.). Také prorok Oseáš píše: »*Z Egypta povolal jsem syna svého.*« (11, 1.) Což se tehdy vyplnilo, když Pán Ježíš jako dítě nesen byl do Egypta, kde zůstal asi do sedmi let jako cizinec, prostřed lidu surového, daleko od příbuzných a přátel, a proto bylo mu vésti zajisté život velice nuzný. A vrátiv se do Judska, žil v chudobě i dále. Vždyť sám předpověděl skrze ústa Davidova, že celý život stráviti mu bude v chudobě, v starostech a lopotách. »*Chudý jsem já a v prácech od mladosti své.*« (Žalu 87, 16.)

9 Bůh nemohl spravedlnost svou pokládati za dokonale usmířenou, byť mu byli lidé všecko všudy, i život svůj v oběť dali; proto ustanovil, aby vlastní Syn jeho vzal na se tělo lidské a stal se obětí hodnou, která by ho s lidmi smířila a jim spasení zjednala. »*Obětí a darů nechtěl jsi, ale tělo způs bil jsi mi.*« (Žid. 10, 5.) A jednorozený Syn Boží nabídl se dobrovolně v oběť za nás a sestoupil na zemi, by doplnil oběť tu smrtí svou a dokonal tak vykoupení lidské. »*Tehdy řekl: Aj, jdu; na počátku knihy psáno jest o mně, abych učinil, Bože, vůli tvou.*« (Žid 10, 7.)

10. Bůh oslovuje hříšníky, táže se jich: »*Kam vás ještě udeřím?*« (Is. 1, 5.) Tak praví, aby nám na srozuměnou dal, že byť i sebe více hříšníky tepal, tresty jejich nedostoupí nikdy toho stupně, by napravily uraženou čest jeho; a z té příčiny poslal samého Syna svého, by dosti učinil za hříchy lidské, poněvadž jedině Syn mohl spravedlnosti Božské hodnou za ně náhradu dáti. Proto prohlásil skrze Isaiáše o Ježíši Kristu, jenž obětí se stal, aby viny naše smazal: »*Pro nešlechtnost lidu svého udeřil*

jsem ho.« (53, 8.) A nespokojil se dostiučiněním jakým takým, nýbrž chtěl, aby v mukách se strávil. »*Hospodin chtěl ho potřítí v nemoci.*« (v. 10.) — Ó Ježíši můj, ó, oběti lásky, strávená bolestmi na kříži na shlazení hříchů mých, umřel bych lítostí, vzpomenu-li si na tolikeré urážky, jimiž jsem splácel lásku tvou, kterou jsi mě tolik miloval. Nedej prosím, abych ještě dále tak veliké dobroty nevděčen byl. Přitáhni mě docela k sobě; učiň to pro zásluhy své krve, kterou jsi ráčil prolíti za mne.

11. Když Slovo Boží se nabídlo pokolení lidské vykoupiti, dvojí cesta k jeho vykoupení mu volna byla: jedna radosti a slávy, druhá utrpení a potupy. Ježto však Syn Boží nechtěl člověka příchodem svým toliko vysvoboditi od smrti věčné, ale též lásku všech srdcí lidských si získati, zavrhl cestu radosti a slávy a vyvolil si cestu utrpení a potupy. »*Který místo předložené sobě radosti strpěl kříž.*« (Žid. 12, 2.) Aby tedy spravedlností Božské za nás dosti učinil a spolu svou láskou svatou nás roznítil, vzal sám na se břímě všech hříchů našich a zemřel na kříži, aby nám zjednal milost a život věčný. To právě Isaiáš mínil slovy: »*Neduhy naše on nesl, a bolesti naše on snášel.*« (53, 4.)

12. Dvojí toho obraz máme v zákoně starém. První byl obřad »*vypuštění kozelce,*« jenž se každý rok slavil. Na toho kozelce nejvyšší kněz vložil takořka všechny hříchy lidu; po té mu všichni velice zlořečili a na poušť, jako předmět hněvu Božího jej zahnali (3. Mojž. 16, 5 .) Tento kozelec byl obrazem Vykupitele našeho, jenž vložil na sebe vsecknu kletbu, které jsme my zasluhovali pro provinění svá. »*Učiněn byv pro nás zlořečenstvím*« (Gal. 3, 13.), totiž zlořečením samým, aby nám zasloužil požehnání Božího. Proto napsal apoštol Páně jinde: »*Toho, který hříchu neznal, učinil za nás hříchem, abychom my učiněni byli spravedlností Boží skrze něho.*«

(2. Kor. 5, 21.). Slova, že jej, nevinnost samu, »*učinil hříchem,*« znamenají dle výkladu sv. Ambrože a sv. Anzelma, že se Bohu představil, jako by hříchem samým byl; slovem, vzal na se podobu hříšníka a podjal se trestům, jichž jsme zasluhovali sami, by nám vymohl odpuštění a učinil nás před Bohem spravedlivými. — Druhý obraz oné oběti, kterou Ježíš Kristus přinesl Otci nebeskému za nás na kříži, byl »*had měděný,*« na tyči připevněný, na nějž židé, jedovatými hady uštknutí vzhlednuvše, uzdraveni byli. (4. Mojž. 21, 8.) Proto sv. Jan napsal: »*Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*« (3, 14. 15.)

13. Zde třeba uvážiti, že v knize moudrosti, v hlavě 2., jasně předpověděna jest potupná smrt Ježíše Krista. Ačkoli slova té hlavy lze vztahovati k smrti kteréhokoli člověka spravedlivého, nicméně praví Tertulián, sv. Cyprián a sv. Jarolím a mnozí jiní otcové svatí, že se po výtce hodí na smrt Kristovu. Pravit se tam ve verši 18.: »*Nebo jestliže jest pravý Syn Boží, ochrání jej a vysvobodí jej z rukou protivníků.*« Tato slova shodují se úplně s tím, co židé pravili, když Ježíš na kříži pněl: »*Doufalte v Boha, ať ho nyní vysvobodí chce-li mu, nebo pravil: Syn Boží jsem.*« (Mat. 27, 43.) Potom praví mudřec dále: »*Potupou a trapením (na kříži totiž), zkoušejme ho, abychom . . . zkusili trpělivost jeho; k smrti nejohavnější odsudíme ho.*« (v. 19. 20.) Židé vyvolili pro Ježíše Krista smrt kříže, jakožto nejpotupnější, aby jméno jeho bylo navždy znectěno a nebylo již ani připomínáno, podle svědectví Jeremiášova: »*Vpusťme dřevo do chleba jeho a vyhladíme jej ze země živých, a jméno jeho nebude připomínáno více.*« (11, 19.) Nuže, jak židé mohou nyní tvrditi, že to vymyšleno, že by Ježíš Kristus zaslíbeným Mesiášem byl býval, ježto prý smrtí nejhanebnější

se světa sproveděn byl, ani proroci sami předpověděli, že smrtí nejpotupnější zemře?

14. Ale Pán Ježíš podrobil se takové smrti, protože zemřel, aby odčinil hříchy naše; proto se dal jako hříšník obřezati, obětí v chrámě při úvodu výkoupiti, od sv. Jana křtem pokání pokřtiti, a posléze byl při utrpení svém na kříži přibit, aby dosti učinil za nevázanost naši; obnažením svým pokání činil za lakomost naši, pohaněním za naši pýchu, poslušností svou ku katanům, za naši panovačnost, trním za zlé myšlení naše, žlučí za nestřídmost naši a bolestmi tělesnými za smyslné rozkoše naše. Proto bychom měli neustále s něžností a s pláčem Otci nebeskému děkovati, že nevinného Syna svého na smrt vydal, aby nás vysvobodil od smrti věčné: *»Kterýž ani vlastního Syna svého neušetřil, ale za nás za všechny ho vydal, kterak nám také s ním všechno nedá?«* (Řím. 8, 32.) Tak svatý Pavel dí a Ježíš sám praví u svatého Jana: *»Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal.«* (3, 16.) Z té příčiny volá církev svatá na bílou neděli: *»Ó, podivuhodné nad námi Tvé lásky slitování! ó, neocenitelné lásky milování! abys vykoupil služebníka, Syna jsi vydal.«* Ó, milosrdenství nekonečné! ó, nekonečná láska Boha našeho! ó, víro svatá! Kdo v to vše věří a to vyznává, jak mu lze živu býti a nehořeti svatou láskou k Bohu, tolik nás milujícímu a tolik milování hodnému?

Ó, Bože věčný, nehleď na mne, hříchy tolik poskvrněného; pohleď spíše na nevinného Syna svého, jenž na kříži pění a obětuje Tobě tak hrozné bolesti a tolikový posměch, abys se ráčil smilovati nade mnou! Ó, Bože lásky nejhodnější a pravý milovníče můj, buď mi tedy milostiv pro lásku k tomuto Synu svému, tolik ti milému! Ale slituj se nade mnou tak, abys mi udělil svou lásku svatou! Ach, vytáhni mě z bahna neřestí mých a připoutej mě docela

k sobě! Spal ohni šírající, co nečistého vidíš v duši mé a co mi překáží, bych byl úplně Tvým.

15. Děkujeme Otci, ale děkujeme také Synu, že ráčil na se vzíti tělo naše a s ním i hříchy naše, aby za ně Bohu utrpením svým a smrtí svou hodné dostiučinění dal. Proto apoštol praví, že Ježíš Kristus stal se rukojměm naším, zavázav se zaplatiti dluhy naše. *»Mnohem lepší smlouvy rukojmě učiněn jest Ježíš.«* (Žid 7, 22.) Jako prostředník mezi Bohem a lidmi učinil smlouvu s Bohem, kterou se zavázal dosti učiniti za nás spravedlnosti Božské, a nám slíbil od Boha život věčný. Proto nás dříve již moudrý Sirach napomíná, bychom nezapomínali dobrodiní Božského rukojmě tohoto, jenž vlastní život svůj obětoval, aby nám spasení zjednal: *»Na milost rukojmě nezapomínej; nebo dal duši svou za tebe!«* (29, 20.) A aby nám Ježíš Kristus odpuštění ještě lépe zabezpečil, smazal krví svou, jak sv. Pavel praví, rozsudek našeho zavržení, jímžto odsouzení naše k smrti věčné podepsáno bylo, přibiv jej na kříži, na němž smrtí svou nás s Božskou spravedlností smířil. *»Smazav zápis úsudku, kterýž byl proti nám, který nám byl odporný, i vzal jej z prostřed, přibiv jej na kříži.«* (Kolos. 2, 14.) — Ó, Ježíši můj, pro onu lásku, která Tě k tomu přiměla, že jsi krev svou i život svůj na Kalvarii za mne dal, dej, ať všecky náklonnosti světské ve mně za své vezmou; ať na všechno zapomenu a nemyslím na nic jiného, leč jak bych Tebe miloval, a Tobě se líbil! Ó, Bože můj, hodný lásky nekonečné, Ty jsi mě miloval bez výminky, i já Tě chci bez výminky milovati. Miluji Tě, nejvyšší dobro mé; miluji Tě, láska má a mé všechno!

16. Slovem, co dobrého, co spasení, co naděje máme, všechno máme v Ježíši Kristu a skrze zásluhy jeho, podle slov sv. Petra: *»A není v žádném jiném spasení; neboť není jiného jména pod nebem daného*

lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti.« (Sk. ap. 4, 12.) Nemáme tedy jiné naděje v spasení, leda skrze zásluhy Ježíše Krista; z čehož sv. Tomáš se všemi učiteli bohosloví dovozuje, že po prohlášení evangelia věřiti nám jest výslovně, nejen nevyhnutelností přikázání, nýbrž také nevyhnutelností prostředku, t. j. nejen že to přikázáno, ale i tak k spasení na prosto věděti potřebno, že nejinak, leč prostřednictvím Vykupitele svého spasení budeme.

17. Spasení naše tedy zakládá se docela na vykoupení pokolení lidského, které Syn Boží na zemi vykonal. Uvažme i to, že ačkoli všechny skutky Ježíše Krista, jakožto skutky Božské, byly ceny nekonečné, tak že by i nejmenší z nich byl stačil dosti učiniti spravedlnosti Boží za veškerý hříchy lidské, nicméně byla smrt Ježíše Krista ona veliká oběť, kterou vykoupení naše dokonáno bylo. Z té příčiny vykoupení lidské připisuje se v písmě svatém hlavně smrti Krista Ježíše na kříži: *»Ponížilt sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to k smrti kříže.*« (Filip. 2, 8.) Proto apoštol píše, bychom svátost oltářní přijímajíce, pamětlivi byli smrti Páně: *»Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavad nepřijde.*« (1. Kor. 11, 26.) Proč mluví jen o smrti, a ne o vtělení, o narození, o z mrtvých vstání Páně? Mluví o smrti proto, že byla pro Ježíše Krista mukou nejbolestnější a potupou největší, kterou vykoupení naše dokonal.

18. Proto praví sv. Pavel dále: *»Nebo nesoudil jsem, že bych co jiného mezi vámi uměl, než Ježíše Krista, a to ukřižovaného.*« (1. Kor. 2, 2.) Svatý apoštol věděl zajisté, že se Ježíš Kristus v jeskyni narodil, že 30 let v dílně bydlil, že z mrtvých vstal a na nebe vstoupil; proč tedy píše, že nechce znáti leč Ježíše ukřižovaného? Proto, že smrt, kterou Ježíš Kristus na kříži vytrpěl, největší pohnutkou mu

byla, by ho miloval a nejvíce ho k tomu měla, by se cvičil v poslušnosti k Bohu, v lásce k bližnímu a v trpělivosti v protivenstvích, kteréžto ctnosti Ježíš Kristus na stolici sv. kříže zvláště konal a jim nás učil. Sv. Tomáš, učitel andělský, píše: »*Svatý kříž jest v každém pokušení útočištěm naším; zde jest poslušnost k Bohu, zde láska k bližnímu, zde trpělivost v protivenstvích; proto dí sv. Augustin: Kříž nebyl toliko mučennický nástroj trpícího, ale také stolice učícího.*« *)

19. Následuj proto, ó, duše milá, nevěsty v písni Šalomounově, řkouce: »*Pod stínem toho, kterého jsem žádala, seděla jsem.*« (2, 3.) Obrátme často zrak svůj, zvláště každý pátek, k Ježíši na kříži umírajícímu a uvažujme chvíli s něžností bolesti jeho a lásku, kterou nás miloval, když na tomto lůžku bolestným pracoval k smrti. Řceme i my: »*Pod stínem toho, kterého jsem žádal, seděl jsem.*« O, jak milý to odpočinek duším Boha milujícím v hluku toho světa a v pokušeních pekelných, jakož i v úzkostech ze soudů Božích, rozjímati v zátíší a v soukromí o milovaném Spasiteli, jak skonává na kříži, a jak Božská jeho krev řine ze všech údů jeho, bičováním, trním a hřeby zraněných a rozedraných. Ó, jak rozprchují se ze srdce našeho všechny žádosti po světské cti a po ostatních rozkoších pozemských a smyslných při pohledu na Ježíše ukřižovaného! Ze sv. kříže věje vánek nebeský, který lehounce odnáší od nás věci pozemské a rozněcuje v nás touhu svatou, trpěti a umřítí z lásky k tomu, který z lásky k nám trpěl a umřel.

20. Ó, Bože milý, kdyby nebyl Ježíš Kristus tím, kým vsutku jest, Božím totiž Synem a Bohem pravým, naším Stvořitelem a svrchovaným Pánem, ale kdyby byl pouhým člověkem, kdo pak by neměl

*) In cap. 12. ad Hebr.

útrpnosti s ním, vida ho, muže v letech nejlepších, ušlechtilého, nevinného a svatého, umíratí v mukách na potupném dřevě, aby se kál za hříchy, ne svoje, ale za hříchy nepřátel svých a vysvobodil je od smrti, které zasluhovali sami? A proč tedy nemilují všichni Boha, vidouce jej umíratí v moři pohanění a bolestí z lásky k tvorům svým? Kterak tvorům těm něco jiného lze milovati mimo Boha a na něco jiného mysliti, než na to, jak by se vděčnými prokázali tomuto tak je milujícímu dobrodinci? »*Ó, bys znal tajemství kříže!*« pravil sv. Ondřej soudci jej nutícímu, by zapřel Ježíše Krista, ježto prý Ježíš jako zločinec byl ukřížován. Ó, bys znal ukrutníče, lásku, kterou tě Ježíš Kristus miloval, an umřel na kříži, by dosti učinil za hříchy tvoje a zjednal ti blaženost věčnou, jistě bys se nenamáhal mě přemlouvati, abych ho zapřel; ale ty sám opustil bys všechno, co zde na zemi máš a na co si naději děláš, abys se zalíbil Bohu, jenž tolik tě miloval, a abys jeho vůli plnil, Ó, jak mnoho již svatých a mučovníků to učinilo, zřeknuvše se všeho pro Ježíše Krista! Hanba nám! Tolik útlých panen pohrdlo rukou nápadníků vznešených, odřeklo se bohatství královských a všech rozkoší pozemských a dobrovolně smrti v ústrety šly, by aspoň poněkud odměnily se láskou za lásku, kterou jim tento Bůh ukřížovaný na jevo dal.

21. Ale čím to, že umučení Páně na mnohé křesťany tak málo působí? To tím, že zřídka uvažují, jak velice Ježíš Kristus z lásky k nám trpěl. — Ó, Vykupiteli můj, pohříchu byl jsem i já z počtu těchto nevděčníků! Ty jsi obětoval život svůj na kříži, bych nezahynul, a já jsem tak často ztratil Tebe, dobro nekonečné, ztrativ milost Tvoji. Nyní by mě ďábel rád zastrašil, připomínaje mi hříchy moje, že prý velmi těžko bude mi spasení dojíti; avšak pohled na Tebe, ukřížovaný Ježíši můj, ujišťuje mě, že mne nezapudíš od tváři své, želim-li toho,

že jsem Tě urazil a miluji-li Tě. Ano, líto mi toho a miluji Tě z celého srdce svého. Zavrhuji ony rozkoše zlořečené, pro něž jsem ztratil milost Tvou. Miluji Tě, ó Bože hodný lásky nekonečné, a chci Tě vždycky milovati. Vzpomínka na hříchy mé rozplameniž mě jen ještě více láskou k Tobě, jenž jsi se mne ujal právě tehdy, když jsem před Tebou prchal. Ne, neodloučím se již od Tebe, ó, Ježíši můj, aniž přestanu Tě milovati. Ó, Maria, útočiště hříšníků, která's tak veliké účastenství měla v bolestech umírajícího Syna svého, popros ho, ať mi odpustí a milost mi udělí, bych jej miloval.

Hlava druhá.

Úvahy o jednotlivých mukách, které Ježíš Kristus trpěl při smrti své.

1. Uvažujme nyní muka jednotlivá, která Ježíši Kristu snášeti bylo při jeho utrpení a která již před mnoha stoletími proroci předpověděli, zvláště Isaiáš v hlavě 53. Tento prorok, jak sv. Irenej, sv. Justin, sv. Cyprián a jiní praví, mluví tak zřetelně o mukách Vykupitelových, jakoby sám evangelista byl. Proto sv. Augustin podotýká, že slova Isaiášova utrpení Ježíše Krista se týkající, zasluhují spíše s pláčem uvažována, nežli od učených vykladatelů objasňována býti. A Hugo Grotský píše, že sami židé staří neupírali, že by Isaiáš (zejména v hlavě 53.) nemluvil o Mesiáši od Boha přislíbeném. Někteří obraceli sice výroky Isaiášovy na jiné osoby, o nichž jest v písmě sv. řeč, a nikoli na Ježíše Krista; ale Grotius dokládá, řka: »*Může-li který král či prorok jmenován býti, jemuž by ona slova příslušela? Žádný zajisté!*« *)

*) De vera relig. Chr. 1. 5. § 19.

Tak píše tento spisovatel, ač také sám velmi často prorocství, o Mesiáši svědčící, jiným, a to neprávem, připisoval.

2. Isaiáš tedy píše: *»Kdo uvěří slyšení našemu? a rámež Hospodinovo komu bude zjeveno?«* (53, 1.) Což tenkrát se vyplnilo, jak sv. Jan dosvědčuje, když židé nechtěli uvěřiti v něho přes všechny tak četné zázraky, které Ježíš Kristus činil, a jež dokazovaly nade vší pochybnost, že jest pravým Mesiášem, od Boha poslaným. *»A ačkoli tak veliká znamení činil před nimi, neuvěřili v něho, tak že se naplnila řeč Isaiáše proroka, kterou pověděl: Pane, kdo uvěřil slyšení našemu? a rámež Páně komu jest zjeveno?«* (Jan 12, 37. 38.) Kdo přiloží víru tomu, co jsme slyšeli, táže se Isaiáš, a kdo poznal rámež, to jest moc Hospodinovu? Slovy těmi Isaiáš předpověděl židům zatvrzelost, ani nechtěli uvěřiti, že Ježíš Kristus jest Vykupitelem jejich. Domýšleli se, že Mesiáš jejich obrátí na se zraky celého světa svou mocí a vznešeností a po slavném vítězství nade všemi nepřátely svými že povznese národ židovský ke cti a k bohatství. Ale nikoli! Dodáváť prorok k slovům svrchu uvedeným: *»I vzejde jako proutek před ním a jako kořen ze země žíznivé.«* (v. 2.) Židé se domnívali, že Spasitel ukáže se jako pyšný cedr Libanský, ale Isaiáš předpověděl, že bude jako nepatrná ratolístka, neb jako kořen pučící se ze země vypráhlé, beze vší krásy a slíčnosti: *»Nemá podoby ani krásy.«* (ib.)

3. Potom Isaiáš popisuje dále utrpení Páně: *»A viděli jsme ho a nebylo vzezření a žádali jsme ho.«* (53, 2.) Patřice na něho, byli jsme žádostivi poznati ho, ale, nebylo lze; nebo viděli jsme ho *»pohrdaného a nejposlednějšího z mužů, muže bolesti... pročez jsme ho sobě ani nevážili.«* (v. 3.) Adam uvrhl všechny lidi do záhuby pýchou svou, přikázání Božího neuposlechnuv; proto Vykupitel náš, chtěje

pokorou svojí zlo to napravití, nechal sebou nakládati jako s člověkem nejnižším a nejopovrženějším, »*nejposlednějším z mužů,*« poníživ se totiž co nejhlouběji. Proto volá sv. Bernard: »*Ó nejnižší a nejvyšší! ó pokorný a vznešený! ó opovržení lidí a slávo andělů! Není nad něho vyššího, ani pokornějšího.*« *) Jestliže tedy, dokládá světec, nejvyšší Pán snížil se pode všechny, každý zajisté z nás má si přátí býti podnoží všech a báti se, aby mu nebyla před někým přednost dána. »*Žádati si máš abys byl za všechny povržen, a obávati se máš abys neměl přednosti ani před nejnižším.*« Než já, ó Ježíši můj trnu strachy, abych nebyl před někým snížen, a rád bych měl přednost přede všemi. Ó, Pane, račiž mi pokoru uděliti

Ty jsi, ó Ježíši můj, objal s tak velikou láskou opovržení, bys mě naučil pokorným býti a život skrytý a opovržený milovati; já však toužím ode všeho světa ctěn a vážen býti a ve všem vynikati. Ó Ježíši můj, dej mi lásku svou, ať mě Tobě podobna učiní. Nedopouštěj, abych déle tak nevděčným byl k lásce, kterou jsi mě miloval. Ty jsi všemohoucí, učiň mě pokorným, učiň mě svatým, učiň mě docela svým!

4. »*Mužem bolesti*« nazval též Isaiáš Pána Ježíše. Také slova Jeremiášova hodí se dobře na Ježíše ukřižovaného: »*Veliké jest jako moře potření tvé.*« (Pláč. 2, 13.) Jako v moři stékají se vody všech řek, tak spojeny byly v Ježíši Kristu k jeho trýzni bolesti všech nemocných, kající skutky všech poustevníkův a všechna trápení a pohanění mučeníkův. Zahrnut byl tělesnými bolestmi i duševními. »*A všecka vlnobití svá uvedl jsi na mne.*« (Žalm 87, 8.) Otče můj, pravil Vykupitel náš skrze ústa Davidova, všemi vlnami nemilosti své zalil jsi mě. Také při smrti

*) Serm. 37.

své pravil, že umírá, pohřížen jsa v moři bolesti a hanby. »*Přišel jsem na hlubinu mořskou a bouře potopila mne.*« (Žalm 68, 3.) Apoštol píše, že Bůh, seslav Syna svého zaplatit krví svou dluh hříchů našich, na jevo tím dal, jak veliká jest spravedlnost jeho. »*Jehož Bůh vydal za smírce skrze víru v krvi jeho, k ukázání spravedlnosti své.*« (Řím. 3, 25.) Dobře si povšímněme slov: »*k ukázání spravedlnosti své*«.

5. Abychom aspoň poněkud poznali, jak mnoho Ježíš Kristus trpěl po celý život svůj a zvláště při své smrti, uvážiti dlužno, co tentýž apoštol praví v listu svém k Římanům »*Bůh poslav Syna svého v podobenství těla hříchu a z hříchů odsoudil hřích na těle.*« (8, 3.) Ježíš Kristus poslán jsa od Otce člověka vykoupit, oděl se v tělo Adamovo hříchem nakažené, a ačkoli se hříchem neposkrnil, přece svízele a tresty, které v pokutu za hřích přirozenost lidskou stihly, na se vzal a Otcí nebeskému se nabídl, že spravedlnosti Božské dosti učiní utrpením svým za veškera provinění lidská. »*Obětován jest proto, že sám chtěl,*« a Otec, jak Isaiáš dí, »*složil na něj nepravost všech nás.*« (53, 7. 6.) Vizme tedy Ježíše Krista, jak obtížen jest vším rouháním a všemi svatokrádežmi, mrzkostmi a loupežemi, všelikými ukrutnostmi a rozličnými jinými zločiny, které lidé spáchali a ještě spáchají. Vizme, jak na něm shrnuta jest všechna kletba Boží, která stihnouti měla lidi pro nepravosti jejich. »*Kristus nás vykoupil ze zlořečenství zákona, učiněn byv pro nás zlořečenstvím.*« (Gal. 3, 13.) Za tou příčinou sv. Tomáš píše, že bolesti Ježíše Krista, jak vnitřní, tak zevnější převyšovaly všechna všudy muka tohoto života. »*Obojí bolest Kristova byla největší z bolestí přítomného života.*« *)

*) III. p. q. 46. a 6.

6. Co do zevnější bolesti tělesné dostačí věděti, že Otec nebeský uzpůsobil Ježíši Kristu tělo k utrpení jako učiněné; pročez i sám řekl: »*Tělo způsobil jsi mi.*« (Žid. 10, 5.) Sv. Tomáš uvažuje, kterak Kristus Pán trpěl bolesti a muka na všech smyslech svých; trápen byl jeho cit, když mu celé tělo rozedrali; trápena jeho chuť žlučí a octem; trápen jeho sluch, když se mu rouhali a posměch z něho si tropili; trápen jeho zrak, když viděl Matku svou přítomnu smrti své. Trápen byl dále na všech údech svých: hlava jeho mučena byla trním, ruce a nohy mučeny hřeby, tvář poličky a výplivky a celé tělo bičováním. Tak se na vlas vyplnilo, co již Isaiáš předpověděl, že totiž Vykupitel náš bude v utrpení svém jako člověk malomocný, nemaje zdravého těla a hrůzy naháněje všem, kdož na něj pohledí, vidoucc jej, an jest od hlavy do paty samá rána. Stačí říci, že i Pilát doufal, že nebudou židé žádati smrti Ježíšovy, uvidí-li jej ubičovaného; proto ukázal jim ho s pavlače, řka: »*Ejhle člověk!*« Sv. Isidor praví, že jiní lidé, mají-li hroznou a stálou bolest, bolesti té pro velikost její již ani necítí. Ale u Ježíše Krista nebylo tomu tak. Poslední muky trápily jej tak ukrutně jako první, a první šlehy bičů byly bolestné nejinak než poslední; a to proto, že utrpení Vykupitele našeho nebylo dílo lidské, nýbrž dílo spravedlnosti Boží, jenž trestal Syna se vši onou přísností, které hříchové všech lidí zasluhovali.

Tak tedy, ó Ježíši můj, ráčil jsi sám utrpením svým onen trest na se vzíti, kterého já jsem zasluhoval pro hříchy své. Kdybych Tě byl tedy méně urážel, byl bys i méně při smrti své trpěl. A já, věda to, mohl bych od nynějška živ býti a Tebe nemilovati a urážek, jichž jsem se proti Tobě dopustil, neoplakávati? Ó, Ježíši můj, želim toho, že jsem Tebou pohrdal a miluji Tě nade všecko. Jen Ty mnou nepohrdni, a dovol mi Tě milovati! Miluji

Tě nyní a nechci krom Tebe ničeho milovati. Byl bych až tuze Tobě nevděčným, kdybych, zakusiv tolikráte milosrdenství Tvého, miloval budoucně něco jiného krom Tebe.

7. Vizmež, jak toto všechno Isaiáš předpověděl
»*A my počtli jsme ho jako malomocného a ubitého od Boha a sniženého. On pak raněn jest pro nepravosti naše, potřín jest pro hříchy naše; kázeň pokoje našeho leží na něm a zsínalostí jeho uzdravení jsme. Všickni my jako ovce zbloudili jsme, jedenkaždý na cestu svou uchýlil se a Hospodin vložil na něj nepravost všech nás.*« (53, 4.—6.) A Ježíš, láskou oplývaje, obětoval se dobrovolně a nic nenamítaje, aby splnil vůli Otce, jenž jej chtěl viděti od katanů po vůli jejich zmučeného. »*Obětován jest, protože sám chtěl, a neotevřel úst svých . a jako beránek před tím, který ho stráže, oněmí a neotevře úst svých.*« (v. 7.) Jako ovečka, jež nechá si vlnu stříhati a nezabečí, podobně i přemilý Spasitel náš nechal si při umučení svém ne vlnu, ale kůži stříhati, aniž hlesl. Zdali povinen byl dosti činiti za hříchy naše? A přece je na se vzal, aby nás zachránil od věčného zatrazení; pročez má jemu každý z nás děkovati a říci: »*Ty pak jsi vyvrhl duši mou, aby nezahynula, zavrhhl jsi za hřbet svůj všecky hříchy mé.*« (Is. 38, 17.)

8. Ježíš, učiniv se tak v dobrotě své dlužníkem všech dluhů našich, obětoval se docela za nás až k smrti a k mukám kříže dle vlastního svědectví svého u sv. Jana: »*Život svůj dávám . žádný ho nebéře ode mne, ale já jej dávám sám od sebe.*« (10, 17. 18.)

9. Sv. Ambrož rozepisuje se o utrpení Páně, praví, že Ježíš Kristus v mukách, které mu trpěti bylo, »*horlivé sice následovníky má, rovných však sobě nemá.*« *) Svati snažili se sice následovati Krista

*) In Luc.

Ježíše v utrpení, chtějíce jemu podobni býti, ale který pak z nich vyrovnal se mu v jeho mukách? Trpěltě zajisté za nás více, než všichni kající, všickni poustevníci a všickni mučeníci vesměs. Daltě mu Bůh věru těžkou úlohu, dosti učiniti spravedlnosti své za všechny hříchy lidské. »*A Hospodin složil na něj nepravost všech nás.*« (Is. 53, 6.) A sv. Petr píše, že Ježíš Kristus nesl na kříži všechny viny naše, by zaplatil za ně pokutu na svém přesvatém těle: »*Kterýžto hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo.*« (1. Petr. 2, 24.) A podle sv. Tomáše nebylo Ježíši Kristu dosti na nekonečné ceně a zásluze utrpení jeho, nýbrž mukám se podrobil, kterými by úplně a po přísné spravedlnosti dosti učinil za všechny hříchy pokolení lidského. »*Nepřihlížel jen k tomu,*« jsou slova světcova, »*jak velikou cenu má bolest jeho, nýbrž i k tomu zřetel měl, aby bolest jeho dostačovala podle přirozenosti lidské k tak velikému dostiučinění.*« *) A sv. Bonaventura píše: »*Takovou bolest chtěl vytrpěti, jakoby sám byl všechny hříchy spáchal.*« Bůh sám uměl k bolestem Krista Ježíše tolik přidati, že byly úměrný k dokonalému dostiučinění za všechny viny naše; a tak se vyplnilo, co Isaiáš napsal v dotčené hlavě 53., ve v. 10., že totiž Bůh Syna svého pro spásu světa bolestmi zničiti chtěl. »*A Hospodin chtěl ho potříti v nemoci.*«

10. Z toho, čeho se v životech sv. mučnicků dočítáme, zdá se, jakoby někteří z nich věštlí bolesti byli vytrpěli, nežli Ježíš Kristus; avšak sv. Bonaventura praví, že bolesti žádného z mučnicků nelze přirovnati k ukrutným bolestem Spasitele našeho, které byly nad trýzeň kteroukoliv. »*Žádná (totiž bolest) nemohla jeho (bolesti) přirovnána býti pro živost citu; bolest jeho byla všech bolestí nejkrutější.*« Podobně sv. Tomáš píše, že »*smyslová bolest Kri-*

*) III. p. q. 46 a 6..

stova byla největší [že] všech bolestí tohoto života.« *) Také sv. Vavřinec, Justinián píše, **) že Spasitel náš každou z muk, které vytrpěl pro jejich ukrutnost a prudkost, trpěl muky všech mučenníků. »*V jednotlivých mukách jednotlivá mučeníků snášel trápení.*« A to všecko málo slovy David, král, pěkně pověděl, na místě Kristově říká: »*Nade mnou utvrdila se prchlivost tvá . na mne se shrnuli hněvové tvoji.*« (Žalm 87, 8. 17). Tak všecken hněv, kterým Bůh zahořel proti hříchům našim, svezl se na Ježíše Krista, a tak tomu rozuměti, co apoštol o něm praví, říká: »*Učiněn byv pro nás zlořečenstvím.*« (Gal. 3, 13.) Ježíš stal se *zlořečenstvím*, předmětem totiž vši kletby, které jsme my, hříšníci, zasluhovali.

11. Dosud však mluvili jsme toliko o zevnějších, tělesných mukách Ježíše Krista; ale kdo vypoví a pochopí duševní trýzeň jeho, která byla tisíckrát větší bolestí zevnějších? Tato trýzeň vnitřní byla tak veliká, že mu v zahradě Getsemanské až i krvavý pot z těla vynutila, a Ježíš sám pravil, že by jí dosti bylo k jeho usmrcení: »*Smutnáť jest duše má až k smrti.*« (Mat. 26, 38.) Jestli však ona tesklivost stačila, by od ní umřel, proč tedy nezemřel? Proto neumřel, odpovídá sv. Tomáš, že sám smrt svou zastavil, chtěje si život zachovati, by ho pak v krátkce na popravném dřevě kříže obětoval. Tesklivost tato trápila Ježíše Krista v zahradě Getsemanské bolestněji sice; ostatně však trpěl ji, co živ byl, ježto již od počátku života svého příčiny duševní bolesti své ustavičně měl před očima; z kterýchžto příčin nejvíce pohled jej trápil na nevděk lidí k oné lásce, kterou jim osvědčil ve svém umučení.

*) III. p. q. 46. a 6.

**) De agon. Chr.

12. Přišel sice anděl do zahrady posilnit Pána Ježíše jak sv. Lukáš zaznamenal: »*I ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho.*« (24, 2.) Nicméně podotýká cti. Beda, že tato posila nejen muk jeho nezmiřnila, ale mu je zvětšila. »*Posilnění bolesti neubralo, ale přidalo.*« Posilnit jej anděl, aby trpěl s větší stálostí pro spásu lidskou; proto cti. Beda dokládá, řka, že Ježíš posilněn byl tehdy ve svém utrpení tím, že mu veliký užitek jeho ukázán byl, ale nikoliv, že by veliká trýzeň jeho byla ulevila. »*Posilněn byl velikostí užitku, ne umenšením veliké trýzně*« Proto Ježíš hned po zjevení anděla, jak svatý evangelista píše, počal se smrti zápasiti, a krví tolik se potil, že jí až země skropena byla: »*A postaven jsa v úzkosti smrtelné, déle se modlil. I učiněn jest pot jeho jako krupěje krve tekoucí na zem.*« (Luk. 22, 43. 44.)

13. Dále píše sv. Bonaventura, že trýzeň Ježíše Krista dostoupila stupně nejvyššího, tak že ubohý Spasitel, vida muky, jež mu bude na konci života trpěti, tolik se jich zhrozil, že prosil Otce svého nebeského, by ho od nich osvobodil: »*Otče můj, jestli možné, ať odejde ode mne kalich tento.*« (Mat. 26, 39.) Avšak to řekl, ne že by mu bylo vskutku šlo o vysvobození z těch muk, ježto se již sám od sebe uvolil je vytrpěti, — »*obětován jest proto, že sám chtěl,*« — ale, aby nám dal poznati úzkost, které zakusil, podrobiv se smrti podle smyslů tak hořké; neboť podle rozumu, na důkaz, že s vůlí Boží úplně souhlasí, a také pro naše spasení, po němž tolik dychtil hned dodal: »*Ale však ne jak já chci, ale jak ty.*« A po třikráte modlil se s touž odevzdaností: »*A modlil se po třetí, touž řeč říkáje.*« (v. 44.)

14. Než vraťme se zase k proroctvím Isaiášovým. Předpověděť poličky, rány pěstmi, uplvaní a jiná týrání, která bylo Ježíši Kristu snášeti tu noc před smrtí jeho skrze biřiče, kteří ho uvězněného střežili

v paláci Kaifášově, by ho nazejtří vedli k Pilátovi, aby ho odsoudil k smrti kříže: »*Tělo své dal jsem bijícím a líce své rvoucím; tváři své neodvrátil jsem od lajících a od plijících na mne.*« (Is. 50, 6.) Toto trýznění Páně popsal pak sv. Marek, dodav, že ona čeládka nevázaná, nakládajíc s Ježíšem jako s prorokem falešným, přikryla mu na posměch obličej kusem hadru a pak pěstmi ho tlukouce a poličkující, doléhali na něho, by hádal, kdo že z nich ho uhodil: »*I počali někteří naň plvati a tvář jeho zakrývati a jej poličkovati, a říkali jemu: Prorokuj! a služebníci dávali mu poličky.*« (Mark. 14. 65.)

15. Dále mluví Isaiáš také o smrti Krista Pána: »*Jako ovce k zabití veden bude.*« (53, 7.) Komorník královny Kandáce, jak čísti jest ve skutcích apoštolských (8, 32.), čta ona slova, tázal se sv. Filipa, jenž přišel a přidružil se k němu z Božího vnuknutí, kdo by se jimi vyrozumíval? A světec vyložil mu celé tajemství vykoupení skrze Ježíše Krista; a komorník osvícen jsa od Boha, žádal hned pokřtěnu býti. Po té Isaiáš předpovídá převeliký užitek, který ze smrti Spasitelovy světu vzejde, a že skrze tuto smrt mnoho světců duchovně se narodí. »*Poněvadž položil za hřích duši svou, uzří símě dlouhověké . . . známostí svou ospravedlní on, spravedlivý služebníků můj mnohé.*« (53, 10. 11.)

16. David pak předpověl velmi podrobné okolnosti utrpení Ježíše Krista. Zvláště v žalmu 21. praví již napřed, že mu ruce a nohy hřeby probodnou, tak že bude lze kosti jeho spočísti. »*Zbodli ruce mé i nohy mé; zčetli všecky kosti mé.*« (v. 17. 18.) Předpověděl, že prvé než ukřížován bude, vezmou mu roucho jeho a žoldnéři se rozdělí o ně; miní tím roucho svrchní, neboť o roucho spodní, nesešíváné, mělo se losem rozhodnouti: »*Rozdělili sobě roucha a o můj oděv metali los.*« (viz 19.) Proroctví toto připomíná sv. Matouš (27, 35.) a sv. Jan (19, 23.).

Kromě toho rozepisuje se sv. Matouš o rouhacích a posměšných řečech židovských proti Ježíši Kristu, na kříži pnicímu: »*Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se mu, ukřivujíce hlav svých a říkajíce: Ha, ha, který rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš pomozíš sám sobě; jsi-li Syn Boží, sstupiž s kříže. Podobně i knížata kněžská s zákonníky a staršími posmívajíce se, pravili: Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci; jestliže jest král israelský, ať nyní sstoupí s kříže, a uvěříme jemu; doufáť v Boha, ať ho vysvobodí, chce-liť mu, nebo pravil: Syn Boží jsem.*« (27, 39—43.). Toto všechno, co sv. Matouš napsal, předpověděno je stručně od sv. žalmisty Páně těmito slovy: »*Všickni vidouce mne, posmívali se mi, mluvili rty a hýbali hlavou, (říkajíce): Doufáť jest v Hospodina, nechť jej vytrhne; nechť ho vysvobodí, poněvadž chce jemu.* (Ž. 21, 8. 9.)

17. Předpověděl také David onu velikou trýzeň, kterou Ježíš Kristus trpěl na kříži, vida se opuštěn býti ode všech, i od svých učeníků, vyjma sv. Jana a Pannu nejsvětější. Ale tato Matka nejmilejší nerci-li nezmírnila přítomností svou trýzeň Synovu, ale rozmnožila ji pro soustrast, kterou s ní měl, když jí viděl tak zarmoucenu ze smrti své. Tak neměl ubohý Spasitel v úzkostech přehořké smrti své nikoho, aby jej potěšil, jak již David předpověděl: »*A očekával jsem, kdo by se spolu pormoutil, a nebylo (nikoho), a kdo by potěšil, a nenalezl jsem (nižádného).*« (Ž. 68, 21.) Ale nejvíce bolelo zarmouceného Vykupitele našeho, že viděl se opuštěn býti i od nebeského Otce svého; proto zvolal dle předpovědi Davidovy: »*Bože, Bože můj, shlédniž na mne, proč jsi mne opustil? Daleko od spasení mého slova provinění mých.* (Ž. 21, 2.). Jako by řekl: Otče můj, hříchové lidští, (které svými nazývám, proto že jsi je na mne vložil), překážejí mi, abych muk těchto, které o život mě připraví, osvobozen nebyl; a Ty, Bože můj, proč

jsi mě opustil v tak velikém soužení?» S těmito slovy ona slova se shodují, která sv. Matouš napsal o Kristu Ježíši, jenž krátce před smrtí svou s kříže zvolal: »*Eli, eli, lamma sabaktani? To jest: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?* (27, 46.)

18. Z toho všeho jest na bíledni, že židé neprávem se zpečují uznati Ježíše Krista za svého Mesiáše a Spasitele, poněvadž umřel smrtí tak potupnou. Nepoznávají, kdyby Ježíš Kristus místo jako zločinec na kříži, umřel byl smrtí čestnou a po soudu lidském slavnou, že by nebyl již oním Mesiášem od Boha zaslíbeným a skrze proroky předpověděným, kteřížto již tolik století napřed ohlašovali, že Vykupitel náš umře nasycen jsa hanou a potupou. »*Dá říce tomu, kdož jej bije, nasycen bude pohaněními.*« (Pláč Jer. 3, 30.) Všecka tato pokoření a muka Ježíše Krista, již skrze proroky předpověděná, nebyla srozumitelná ni učenníkům jeho, až když z mrtvých vstal a na nebe vstoupil: »*Tomu nesrozuměli učeníci jeho zprvu; ale když oslaven byl Ježíš, tehdy se rozpomenuli, že to psáno bylo o něm, a že mu to učinili.*« (Jan 12, 16.)

19. Slovem, o utrpení Ježíše Krista, při němž bylo mu tolik muk a pohanění vytrpěti, naplnila se slova Davidova: »*Spravedlnost a pokoj políbili se.*« (Ž. 84, 11.) Neboť skrze zásluhy Ježíše Krista došli lidé pokoje s Bohem, a naopak smrtí Vykupitelovou dostiučiněno bylo nadbytně spravedlnosti Božské. Pravím »*nadbytné*«; neboť k vykoupení našemu nebylo potřebí, by Ježíš Kristus trpěl tolik muk a úkorů; jediná krůpěj krve jeho a jediná prostá modlitba byla by dostačovala, jak svrchu pravěno bylo, spasiti veškeren svět. Avšak, aby v nás důvěru rozmnožil a láskou svou více nás roznítil, chtěl aby nebylo vykoupení jen dostačitelné, ale přehojné, dle slov žalmisty Páně: »*Doufej Israeli v Hospo-*

dina; nebo u Hospodina jest milosrdenství a hojně u něho vysvobození.« (129, 6. 7.)

20. A i Job to dotvrzuje, když jménem Kristovým praví, řka: *»Ó, by hříchové moji . zavěšení byli na váhu, i bída, kterouž trpím; nad písek mořský tato těžší ukázala by se.«* (6, 2. 3.) Ježíš nazývá i tu skrze ústa Jobova hříchy naše hříchy svými, ježto se zavázal dosti učiniti za nás, aby spravedlností svou nás ospravedlnil podle slov sv. Augustina: *»Přečiny naše Kristus učinil přečiny svými, by spravedlnost svou učinil spravedlností naší.«* *) A po té vykládá svrchu uvedená slova Jobova takto: *»Na váze spravedlnosti Božské utrpení Kristovo váží více, nežli hříchy přirozenosti lidské.«* Životy všech lidí nebylo by lze napraviti ani jediného hříchu, ale mukami Ježíše Krista zaplaceno jest za všechny viny naše: *»A on jest oběť slitování za hříchy naše.«* (1. Jan 2, 2.) Z té příčiny sv. Vavřinec Justiniani zmužilosti dodává všem hříšníkům, kteří hříchů svých upřímně litují, aby pevně doufali odpuštění skrze zásluhy Ježíše Krista, řka: *»Na souženích Krista trpícího měřiž svá provinění!«* tím říci obmýšleje: Hříšníče, neměř již viny své podle skroušenosti svojí, ježto žádné skutky tvoje nejsou s to, abys domohl se jimi odpuštění; měřiž je spíše na mukách Ježíšových a od nich odpuštění doufej, poněvadž Vykupitel tvůj zaplatil za tebe až nadbytně.

21. Ó, Spasiteli světa, na těle Tvém bičováním, trním a hřeby zraněném, poznávám lásku, kterou jsi mě miloval a nevděčnost svojí, za tak velikou lásku odměniv se Ti tolika urážkami. Ale krev Tvá jest nadějí mou; neboť pro tuto krev drahou tolikráte jsi mě od pekla zachránil, kolikráte jsem ho zaslouhoval. Ó, Bože, jak by se mi po celou věčnost vedlo, kdybys Ty se nebyl nade mnou rozpomenul

*) In ps. 21.

a smrtí svou mě nebyl spasil! O, mne bídného! Dobře jsem věděl, že pohrdnu-li milostí Tvou, sám se odsoudím k životu v pekle na věky zoufalému, a že od Tebe na věky odloučen budu, a přece odvážil jsem se tak často Tebou pohrdati. Ale opakují, krev Tvá jest nadějí mou! Ó, bych umřel, než Tě kdy urazil! Ó, dobroto neskonalá, zasluhoval jsem v slepotě své ponechán býti, ale Ty jsi mě znova osvítil; zasluhoval jsem v zatvrzelosti své zůstatí, ale Ty jsi mě obměkčil a k lítosti pohnul. Proto zavrhuji nyní více než smrt všechny urážky, jichž jsem se proti Tobě dopustil, a pocítuji v sobě velikou touhu Tě milovati. Tyto milosti, jež od Tebe mám, jsou mi zárukou, že jsi mi již odpustil a že mě chceš spasiti. Ó, Ježíši můj, jak bych Tě ode dneška nemiloval, a jak bych mohl mimo Tebe co milovati? Miluji Tě, můj Ježíši, a v Tebe důvěru svou skládám; rozmnož ve mně tuto důvěru a lásku, bych od nynějška na všechno zapomněl a nemyslíl, leč na to, jak Tebe milovati a Tobě se líbiti. Ó, Maria, Matko Boží, ku pomoci mi přispěj, abych věren zůstal Synu Tvému a svému Vykupiteli!

Hlava třetí.

Úvahy o bičování, trním korunování a ukřižování Ježíše Krista.

1. O bičování Páně: Sv. Pavel píše o Ježíši Kristu: *»Sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka.«* (Filip. 2, 7.) A sv. Bernard dokládá k slovům těm, říká: *»Přijav nejen způsobu služebníka, aby poddán byl, ale služebníka zlého, aby bit byl.«* Vykupitel náš, jsa pánem všech, vzal na se podobu služebníka, a to dokonce služebníka nešlechtného,

aby byl trestán jako zlosyn a odpykal tak hříchy naše. Jisto jest, že bičování bylo mukou nejukrutnější, kterou Vykupiteli našemu život byl ukrácen. Ztratit tehdy velmi mnoho krve, jak sám o sobě předpověděl slovy: »*Toť jest krev má nového zákona, která za mnohé vylita bude*«. (Mat. 26, 28.); a ta ztráta krve byla hlavní smrti jeho příčinou. Ovšem ztratil též valně krve již v zahradě; ušlo mu jí též nemálo při trním korunování a na kříž přibíjení; ale nejvíce jí pozbyl při bičování. Hlavně však snášení bylo tenkrát Ježíši Kristu velikou hanbu a potupu. Byl k bičování poháněn jen otroci. Protož i tyrani, sv. mučelníky na smrt odsoudivše, dali je napřed zbičovati a pak popravit. Ale Pána našeho zbičovali prvé, než byl odsouzen k smrti; jakož byl sám již dříve učeníkům svým předpověděl zvláště, že bičován bude: »*Vydán bude pohanům a bude posmíván a bičován*«. (Luk. 18, 32.), chtěje jim na jevo dáti, jak velmi bolestnou mu tato muka bude.

2. Zjeveno bylo sv. Brigitě, že jeden z biřičů poručil nejprve Ježíši Kristu, by se sám svlékl z oděvu svého. On uposlechl a pak objal sloup, k němuž ho přivázali a tak ukrutně mrskali, že tělo jeho celé rozedrali. Praví se také v zjevení tomto, že důtky přesvaté tělo Páně nejen sešlehaly, ale až do těla se zarývaly a je rozsekaly. *) A bylo tělo Páně tak roztrápané, jak dále v dotčených zjeveních se udává, že na hrudi až i holá žebra viděti bylo, **) což se srovnává s tím, co sv. Jarolím napsal: ***) »*Přesvaté tělo Boží bičíky rozsekaly*«, i s tím, co sv. Petr Damianský praví, že biřiči bičováním Pána našeho tak se unavili, že již žádné síly neměli, »*až do únavy*.« Toto všecko již Isaiáš předpověděl těmito slovy:

*) Revel. 1. 4. c. 70.

***) L. 1. c. 10.

****) In Math.

»*On pak raněn jest pro nepravosti naše;*« (53, 5.)
»*attritus est*«, což tolik znamená, jako rozemlen, nebo rozšlapán. — Ejhle, ó Ježíši můj, já jsem z oněch biřičů přeukrutných, jenž jsem Tě bičoval hříchy svými! Račiž se nade mnou smilovati! Ó, nejlaskavější Spasiteli můj, jednoho srdce málo jest, aby Tě jak náleží milovalo! Nechci již pro sebe živ býti, ale jen Tobě chci žiti, ó, lásko má a mé všechno! I já volám se sv. Kateřinou Janovskou: »*Ó lásko! ó, lásko! již ani jediného hříchu* (nechci se dopustiti)!« Dosti na tom, čím jsem se Tě dosud naurážel; nyní doufám, že jsem docela Tvým, a s milostí Tvou chci na vždy a po celou věčnost Tvým zůstatí.

3. O trním korunování Páně: Rodička Boží zjevila sama sv. Brigitě, že koruna trnová objala celou sv. hlavu Syna jejího až do prostřed čela, a že ostny trnové tak prudce vtlačeny byly do přesvaté hlavy, že krev z ní řinula se pramenem po celém obličejí tou měrou, že tvář Ježíše Krista zdála se všechna jako v krvi. »*Kterážto (koruna) tak prudce hlavu Syna mého zbodla, že oči jeho krví hojně se zalily; až do prostřed čela dosahovala; v přechetných potůčkách krev po lících jeho řinula tak, že téměř nic, leč samou krev viděti bylo.*« *) Origenes píše, že tuto korunu trnovou s hlavy Páně nesjali dříve, až když na kříži skončil; tato jsou slova jeho: »*Koruna trnová že jednou vložena byla, ale ne, že by sňata byla bývala, se dovídáme.*« Třeba tu uvážiti, že spodní roucho Kristovo nebylo sešíváno, nýbrž celé veskrz utkáno, a proto nebylo mezi žoldnéři jako roucho svrchní rozděleno, nýbrž o ně lošováno, dle svědectví sv. Jana: »*Vojáci pak, když jej ukřižovali, vzali roucho jeho (a učinili čtyři díly, každému vojáku díl) a sukni. Byla pak sukně nesešívána, od vrchu všecka veskrze setkaná* Pročež

*) Rev. c. 70.

řekli mezi sebou: Neroztrhujme jí, ale losujme o ni, čí bude.» (19, 23. 24.) Poněvadž tedy sukně tato musila přes hlavu svlečena býti, proto pravdě velmi se podobá, jak mnozí spisovatelé za to mají, že při svlékání jejím P. Ježíši korunu s hlavy sejmuli a teprvé, než na kříž přibit byl, na hlavu mu ji zase vsadili.

4. V první knize Mojžíšově stojí psáno: *»Zlořečená země v díle tvém trní a hloží tobě ploditi bude.»* (3, 17. 18.) Toto zlořečení Bůh vyřkl na Adama i na všecko potomstvo jeho; ježto onou zemí nevyrozumívá se jen země obyčejná, hmotná, nýbrž také tělo lidské, kteréž jsouc nakaženo hříchem Adamovým, nevydává leč trní hříchů. Aby tedy této nákaze bylo spomoženo, nebylo jiného zbylí, praví Tertulián, než aby Ježíš Kristus obětoval Bohu náramnou trýzeň tuto, trním korunování. *) Avšak na pouhé této, ač velmi bolestné muce nepřestali: přidali k ní žoldnéři ještě poličkování, uplvání a posměch, jak sv. Matouš a sv. Jan píší: *»A spleťše korunu z trní, vstavili na hlavu jeho a dali třtinu v pravou ruku jeho; a klekajíce před ním, posmívali se jemu řkouce: Zdráv buď králi židovský!«* *A plivajíce na něho brali třtinu a bili hlavu jeho* (Mat. 27, 29. 30.) *»A rouchem šarlatovým přioděli jej a přicházeli k němu a říkali: Zdráv buď, králi židovský! a dávali jemu poličky.»* (Jan 19, 2. 3.) — Ach Ježíši můj, kolik trnů přičinil jsem já ke koruně této zlými myšlenkami svými, k nimžto jsem svolil! Ó, bych lítostí zemřel! Odpusť mi pro zásluhy oné muky, které jsi se tehdy podrobil jedině proto, abys mi odpustiti mohl. Ach, Pane můj, tolik utýraný a pohrdaný! Tak nevýslovné bolesti a takovou potupu jsi sobě uložil, abych útrpnost s Tebou měl a aspoň z útrpnosti Tě miloval a již Tebe neza-

*) Lib. contra Hebr.

rmucoval. Dosti již, Ježíši můj, ustaň a nechtěj, prosím, trpěti déle; jsem již přesvědčen o lásce Tvé ke mně a miluji Tě z celé duše své. Ale vidím, že Tobě to přece nedostačuje. Nemaje dosti na trní, zda nechceš ustati, dokud nebudeš umírati bolestí na kříži? Ó, dobroto, ó, lásko nekonečná! Běda srdci, které Tebe nemiluje!

5. O ukřižování Páně. Kříž počal Ježíše Krista mučiti dříve, než na něm přibit byl; neboť po rozsudku Pilátově sám musil si až na horu Kalvářskou onen kříž donésti, na němž mu umřítí bylo. A on nic se nezdráhaje, vložil si jej na ramena svá »*a nesa sobě kříž, vyšel na to místo, kteréž slove popravné.*« (Jan 19, 17.) Kterýž text sv. Augustin vykládaje, praví: »*Patříš-li na bezbožnost, veliká to pohana, patříš-li na lásku, veliké to tajemství!*« *) Patříme-li na surovost, s jakou s Ježíšem nakládají, dávající jemu samému nésti kříž popravný, veliká se nám zajisté potupa v tom jeví; pozorujeme-li však lásku, s jakou Ježíš kříž objímá, veliké v tom tajemství spatřujeme. Nesa totiž kříž, vztýčil jím vojevůdce náš prapor, pod nímž by se stoupencům jeho zde na zemi bylo shromážditi a bojovati, aby i v království nebeském jemu přidruženi byli.

6. Sv. Basil, vykládaje slova Isaiášova: »*Muličký narodil se nám a syn dán jest nám, a učiněno jest knížectví na rameni jeho,*« (9, 6.) praví, že panovníci pozemští, násilím vlády se zmocnivší, ukládají poddaným svým břemena nespravedlivá, aby moc svou rozmnožili; avšak Ježíš Kristus naložil si sám na sebe břemeno kříže, a nesl si jej, aby na něm umřel a nám spasení zjednal. Uvažme i to, že králové pozemští zakládají království svá na síle vojska a na hojném bohatství; kdežto Ježíš Kristus založil království své na potupě kříže, totiž na pokoře a utrpení;

*) In Joan. 117.

proto také dobrovolně na sebe jej vzal a nesl jej na oné bolestné cestě, aby nám příkladem svým odvahy dodal, bychom i my s odevzdaností objali kříž jakýkoliv a tak ho následovali. Proto pravil také všem i pozdějším učeníkům svým: »*Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, a vezmi kříž svůj a následuj mne!*« (Mat. 16, 24.)

7. Nebude od místa, položíme-li zde krásnou chválu sv. Jana Zlatoústého, kterou velebí sv. kříž. Nazývá jej*) »*nadějí zoufalých.*« A jakou naději měli by hříšníci, že dojdou spasení, kdyby nebylo sv. kříže, na němž Ježíš Kristus umřel, aby je spasil? »*Kormidelníkem na moři plujících:*« Pokoření z kříže, t. j. ze soužení vyplývající, zjednávají nám milost, abychom v životě tomto, jsouce jako na moři, plném nebezpečností, zákon Boží plnili, a jej přestoupivše se polepšili, podle slov proroka královského »*Dobrot mi jest, že jsi ponížil mne, abych se naučil spravedlností tvým.*« (Ž. 118, 71.) »*Rádcem spravedlivých:*« Spravedliví totiž běrou si z protivenství radu a povzbuzení, aby se úžeji s Bohem spojili. »*Odpočinutím sužovaných:*« A kde si v souženích lépe odpočineme, než pohlédneme-li na sv. kříž, na němž z lásky k nám Bůh a Vykupitel náš v bolestech umřel? »*Chloubou mučovníkův:*« Ano, to byla chloubka sv. mučovníků, že spojití směli muka svá a smrt svou s mukami a se smrtí, kterou Ježíš vytrpěl na kříži; odtud ona slova sv. Pavla: »*Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista.*« (Gal. 6, 14.). »*Lékařem nemocných.*« Ó, jak výborným lékem jest mnohým, na duši nemocným, sv. kříž! Soužení jim oči otvírají a od světa je odtrhují. »*Pramenem žíznících;*« Kříž míti, t. j. trpěti pro Ježíše Krista, jest touhou svatých. Sv. Terezie volávala: »*Buď trpěti neb umřítí!*« Sv. Maří Magdalena z Pazzi prosívala

*) Hom de cruce t. 3.

dokonce: »*Ó, trpěti a nikoli umřítí!*« jakoby se umřítí a do radostí nebeských vejíti zpečovala, aby jen zde na zemi zůstati a trpěti mohla.

8. Ostatně, mluvíme-li všeobecně o spravedlivých i o hříšnicích, každý z nich má svůj kříž. Spravedliví, jakkoli pokoji vnitřnímu se těší, nicméně změn rozličných i oni zakoušejí; brzy útěchou oplývají, když Bůh přítomností svou je oblažuje, brzy tesklivost se o ně pokouší, když protivenství a choroby tělesné je stíhají; nejvíce, když opuštěností, duševní zatemnělostí a omrzelostí, úzkostmi, pokušeními a pochybnostmi o spasení svém trápeni bývají. Však mnohem těžší jest kříž hříšníků pro výčitky, jimiž je svědomí trápí, pro strach z trestů věčných, které je ob čas děsí, a pro starosti, které mají, když jim všechno křížem jde. Svatí odevzdávají se u věcech protivných do vůle Boží, a snášejí je s myslí klidnou; ale kterak hříšník spokojí se s vůlí Boží, když s Bohem v nepřátelství jest? Utrpení nepřátel Božích jsou čirá utrpení, utrpení to bez útěchy. Proto říkala sv. Terezie, že kdo Boha miluje, kříž objímá a tak ho necítí; ale kdo Boha nemiluje, kříž jen z nucení za sebou vleče, a proto ho nemůže necítiti.

9. Přikročme k ukřižování samému. Zjeveno bylo sv. Brigitě, že, jakmile Spasitele na kříž položili, pravé ramě své rozpjal a ruku položil na ono místo, kde měla přibita býti. »*Sám od sebe rozpjal ramě, a otevřev pravou ruku svou, položil ji na kříž, a katané ji přibíli.*« *) Po té hned přibíli i ruku druhou, pak nohy svaté, a nechali Ježíše Krista umřítí na onom lůžku přebolestném. Svatý Augustin praví, že smrt kříže byla mukou přenáramnou, poněvadž na kříži, jak píše, »*smrt sama se prodlužovala, by bolest tak brzy nepřestala.*« Ó, Bože, jak asi nebe žaslo, vidouc Syna Otce věčného na

*) Revol. I. 7. c. 15.

kříži prostřed dvou lotrů přibitého. Však to již Isaiáš předpověděl »*A s hříšnými počten jest.*« (53, 12.) Proto sv. Jan Zlatoústý o Ježíši na kříži v duchu rozjímaje, volá pln úžasu a lásky: »*Prostřední v Trojici, prostřední mezi Mojžíšem a Eliášem, prostřední mezi lotry!*« Jakoby řekl Vidím Spasitele svého nejprve prostřed Otce a Ducha sv. v nebi; vidím ho na hoře Tábor, prostřed dvou světců, Mojžíše a Eliáše; ale kterak to možná, že ho na hoře Kalvarii vidím ukřižovaného prostřed dvou lotrů? Než tak musilo se státi; neboť podle úradku Božího tak mu umřítí bylo, aby smrtí svou odčinil hříchy lidské a člověčenstvo spasil, podle proroctví Isaiášova: »*A s hříšnými počten jest; a on hříchy mnohých nesl.*« (53, 12.)

10. Týž prorok táže se: »*Kdož jest to, ježto se béře z Edom, v rouše skropeném z Bosry? ten vítěčný v rouše svém, kráčeje ve množství síly své?*« (63, 1.) Kdo jest člověk tento, tak krásný a silný, jenž přichází z Edom v rouše barvy krvavé? — Znamenát Edom barvu červenou do ruda, jak vloženo jest v 1. knize Mojžíšově v hl. 25, ve v. 30. — A odpověď zní: »*Já, kterýž mluvím spravedlnost, a jsem obránce k vysvobození.*« Ten, jenž takto odpovídá, jest Ježíš Kristus, jak vykladatelé písma vysvětlují, an praví: Já jsem zaslíbený Mesiáš a přišel jsem spasit člověčenstvo slavnou porážkou nepřátel jeho.

11. Znovu táže se ho prorok: »*Proč pak jest červený oděv tvůj a roucho tvé jako šlapajících na čerenu?*« (Is. 63, 2.) Proč jest roucho tvé červené a podobné těm, kteří v čas sbírání lisují víno? A on odpovídá: »*Čerem šlapal jsem sám a z národů nebylo muže se mnou.*« (63, 3.) Podle Tertuliána, sv. Cypriána a sv. Augustina jest tímto lisem vinným umučení Páně, při němž roucho jeho, přesvaté totiž tělo jeho, bylo krví zkropené a prosáklé, podle svě-

dectví sv. Jana: »*A byl odín v roucho pokropené krví, a jméno jeho sluje Slovo Boží.*« (Zjev. 19, 13.) Sv. Řehoř, vykládaje ona slova: »*Čeřen šlapal jsem sám,*« píše: »*Čeřen, na němž šlapán byl a který šlapal.*« Práví, který »šlapal«, poněvadž Ježíš Kristus utrpením svým potřel ďábla; a praví, na němž »šlapán byl«, protože při utrpení tělo jeho bylo téměř rozšlapáno a rozmačkáno tak, jako hrozny v lisu bývají rozmačkány, jak jinde Isaiáš dosvědčuje, řka: »*A Hospodin chtěl ho potříti v nemoci.*« (53, 10.)

12. A hle, tentýž Pán, jenž byl nejkrásnější z lidí — »*spanily's tvářností nad syny lidské,*« (Žalm 44, 3.) — vypadá na Kalvarii mukami tak zohavený, že se hrozí, kdo ho vidí. Ale čím nesličnější, tím jest očím duší ho milujících sličnější; neboť ony rány, ony modřiny a otekliny, ono tělo rozedrané jsou samá znamení a samé důkazy lásky jeho k nám. Kardinál Petrucci pěkně o tom píše:

Čím více Ty, Pane, hany hledáš sobě. —
z lásky ke mně trpě na kříži muky smrtelné,
tím více též krásy i v nad vidím v Tobě!

A sv. Augustin dokládá řka »*Pněl na kříži zbaven jsa vsí krásy, ale nekrása jeho byla krásou naší.*« *) Ba ovšem, že nekrása Ježíše ukřižovaného okrášlila duše naše, které ohyzdné byly, avšak obmyty byvše Božskou krví jeho, staly se sličnými a krásnými, podle slov sv. Jana, jenž táže se »*Kdo jsou tito, kteříž oblečení jsou v roucho bílé?*« a odpověď zní: »*To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a umyli roucho své a zbělili je v krvi Beránkově.*« (Zjev. 7, 13. 14.) Všickni svatí, vyjma bl. P. Marii, byli jakožto potomci Adamovi po čas odění rouchem špinavým, poskvrněným hříchem Adamovým a hříchy

*) Serm. 22. de verb. ap.

vlastními ; ale obmyti byvše krví Beránkovou, čistými a milými stali se Bohu.

13. Protož dobře jsi řekl, Ježíši můj, že až na kříži povýšen budeš, všecko potáhneš k sobě. » *A já, když budu povýšen od země, všecko potáhnu k sobě. To pak pověděl, znamenaje, kterou by smrtí měl umřítí* « (Jan 12, 32, 33.) Ty jsi tedy ničeho neopominul, čím bys lásku všech srdcí sobě získal. A vskutku, přčetné duše šťastné, vidouce Tě na kříži přibitého a mrtvého z lásky k nim, odřekly se všech věcí, statků i důstojství, opustily domov i příbuzné své, ano s radostí vstříc šly mukám i smrti, by jen Tobě docela se obětovaly. Ubozí ti, kteří odpírají milosti Tvé, kterou jsi jim tak pracně a tak velikými bolestmi získal. Ó Bože, to je bude v pekle nejvíce trápiti, pomní-li, že měli Boha, který život svůj na kříži obětoval, aby je k lásce své připoutal, a že oni sami o své vůli v záhubu spěli, odkudž jim na věky věkův pomoci již není.

14. Ach, Vykupiteli můj, i já jsem již pro hříchy své zaslouhoval, do téhož neštěstí upadnouti. Ó, běda mně! Co jsem se již naodpíral milosti Tvé, která se snažila, přitáhnouti mě k Tobě. Ale raději šel jsem za náklonnostmi svými, a zhrdl jsem láskou Tvou a obrátil se Tobě zády! Ó, bych byl spíše umřel, než Tě urazil! Ó, bych Tě byl vždy miloval! Děkuji Ti, lásko má, že jsi byl se mnou tak shovívavým; ano, místo, abys mě byl opustil, jak jsem to zaslouhoval, opět a opět jsi mě volal, hojnějšího světla jsi mi popřával a neuprosněji láskou svou k sobě mě přitahoval. » *Milosrdenství Hospodinovo věčně zvelebovati budu!* « Ach, jen nepřestávej, Spasiteli můj, a naděje má, i budoucně přitahovati mě k sobě a rozmnožovati ve mně milost svou, bych Tě s větším zápalem v nebi miloval při vzpomínce na tak veliké milosrdenství, po tolikerých urážkách svých mi prokázané. Všechno doufám pro onu krev

drahou, kterou jsi vycedil, a pro onu smrt hořkou, kterou jsi podstoupil za mne. O přesvatá Panno Maria, vezmi mě do své ochrany a přimlouvej se u Ježíše za mne!

15. Ježíš na kříži. Ježíš na kříži byl předmětem podivu, nad kterým žasly nebesa i země. A jak by nežasly, vidouce Boha všemohoucího, Pána veškerých věcí, umíratí jako zločince na dřevě hanby, mezi dvěma opravdovými zlosyny. Obdiv vzbuzuje spravedlnost, uvážíme-li, kterak Otec nebeský, aby jí dosti učiněno bylo, vlastního, jednorozeného Syna svého tresce, od něhož touže jest milován láskou, kterou sám se miluje. Obdivem milosrdenství nás naplňuje, vidíme-li nevinného Syna toho, an umírá smrtí tak potupnou a ukrutnou, aby vysvobodil tvory své od trestů zasloužených. Obdiv však zvláště láska v nás budí, když Boha vidíme, an život svůj dává, by otroky a nepřátely své od smrti vykoupil. Trojí div tento byl svědcům a bude vždycky nejmilejším předmětem rozjímání; z té také příčiny za věc nepatrnou pokládali, bylo-li se jím odříci všech statků a radostí pozemských, a s radostí a nedočkavostí vstříc chvátali mukám a podstoupili i smrt, aby tím aspoň poněkud vděčnými se prokázali Bohu, jenž umřítí ráčil z lásky k nám.

16. Povzbuzení pohledem na Ježíše na kříži opovrženého, světci opovržení tolik milovali, že ani světáci vši cti a slávy světské tak nemilují. Vidouce Ježíše obnaženého na kříži umíratí, všeho zboží pozemského rádi se odříkali. Vidouce jej od hlavy do pat zraněného, a se všech údů jeho krev kapající, zošklivovali si rozkoše smyslné a hleděli všemožně tělo své sužovati a spojovali bolesti své s bolestmi Ukřižovaného. Vidouce poslušnost Ježíše Krista a sjednocenost jeho s vůlí Otcovou, snažili se, seč byli, by všechny žádosti potlačili, které by se nesrovnávaly s vůlí Boží; ba mnozí z nich, ačkoli

života zbožného pilni, avšak poznávající, že by srdci Božskému obětí nejmilejší bylo, kdyby se odřekli vůle vlastní, odebrali se do řehole, by tam žili v poslušnosti a v poddanosti vůle své do vůle jiných. Vidouce dále trpělivost Ježíše Krista, an taková muka a takovou hanu a potupu snáší z lásky k nám, trpěli i oni klidně křivdy, nemoci, pronásledování i muka. Vidouce posléze lásku, kterou nám Ježíš Kristus na jevo dal, obětovav za nás život svůj na kříži Bohu, obětovali i oni Ježíši Kristu všechno, cožkoli měli časně zboží, radosti, čest a důstojnost, život.

17. Ale čím to, že tolik křesťanů jiných, ačkoli skrze víru sv. dobře vědí, že Ježíš Kristus umřel z lásky k nim, místo, aby ho ze všech sil svých milovali a jemu sloužili, spíše ho všemi způsoby urážejí a jím pro krátké a ničemné rozkoše pohrdají? Odkud tak veliký nevděk ten? Odtud, že zapominají na utrpení a smrt Ježíše Krista. Ale, ó Bože, jak takové křesťany svědomí jejich v den soudný bude hrýzti a jak budou zahanbeni, až jim Pán vyčte, co pro ně učinil a vytrpěl? Pročež, nejmilejší, nespouštějme nikdy očí svých s Ježíše ukřižovaného, jenž v takových mukách a v takové potupě zemřel z lásky k nám! Umučení Ježíše Krista rozněcovalo ve všech svatých ony plameny lásky, pro něž všech statků toho světa i sebe samých zapomněli, a toho jen pamětlivi byli, by onoho Božského Spasitele milovali a jemu se líbili, který si tolik lidí zamiloval, že nemohl skoro již více učiniti, aby si lásku jejich získal. Slovem, skrze kříž, t. j. skrze umučení Ježíše Krista dobudeme vítězství nade všemi náruživostmi svými a přemůžeme všechna pokušení, jimiž peklo o to úsilně pracuje, aby nás od Ježíše Krista odloučilo. Kříž jest cesta a řebřík, po němž se rychle do nebe vstoupá. Blaze tomu, kdo jej objímá, dokud na živu jest, a i když umírá, se ho nespouští; neboť

kdo umírá, kříž objímaje, má jistou záruku života věčného, zaslíbeného všem těm, kdož za Ježíšem Kristem kříž svůj nosí.

18. Ukřižovaný Ježíši můj, ničeho jsi nešetřil, abys lásku lidí si získal, ba i smrtí tak bolestnou se světa jsi sešel; jak je to jen možná, že tito lidé, ač dosti lásky mají k příbuzným, k přátelům, ba i k němé tváři, když se k nim lichotí, a jakou takou náklonnost jim jeví, jen k Tobě tak nevděčnými jsou, že pro bídné, pomíjející dobro milosti a láskou Tvou pohrdají? Ach, mne bídného! I já jsem z těchto nevděčníkův, an jsem pro věci ničemné odřekl se přátelství Tvého a Tebou jsem pohrdl. Zaslouhoval bych, abys mě odehnal od tváře své, jako jsem já Tebe vypudil z duše své. Ale slyším, že nepřestáváš prositi o srdce mé. »*Milovati budeš Pána Boha svého*«. Ano, Ježíši můj, poněvadž to žádáš, abych Tě miloval, a odpuštění mi nabízíš, odříkám se všech tvorů a nechci od nynějška milovati, leč Tebe, Stvořitele a Vykupitele svého. Ty budiž jedinou láskou duše mé! Ó, Maria, Matko Boží a útočiště hříšníků, oroduj za mne a vypros mi lásku k Bohu; o více Tebe neprosím.

Hlava čtvrtá.

Úvahy o úkorech, které bylo Ježíši Kristu snášeti, když na kříži pněl.

1. Pýcha, jak známo, vinna byla hříchem Adamovým, a z té příčiny i záhubou lidského pokolení. I přišel Ježíš Kristus, aby neštěstí toto napravil pokorou svou. Neodmítal, ale s radostí přijímal potupu, kterou ho nepřátelé jeho zahrnovali, jak již žalmista Páně předpověděl slovy »*Pro tebe snáším*

pohanění, a přikrývá stud tvář mou.« (68, 8.) Celý život Vykupitele našeho byl samá potupa a samé opovržení, jichž se mu od lidí dostávalo, a on se nezpěchoval snášeti je až do své smrti, by nás vysvobodil od hanby věčné: »*Kterýž místo sobě předložené radosti strpěl kříž, nedbaje hanby.*« (Žid. 12, 2.)

2. Ó, Bože, kdo by nebyl dojat až k pláči, a kdo by Ježíše Krista nemiloval, uváží-li, co vytrpěl za ony tři hodiny, které na kříži pněl, a v jakých bolestech umíral! Každý úd jeho byl zraněný a bolavý, a žádný z nich nemohl pomoci druhému. Ubohý Spasitel nemohl se na tomto lůžku bolestném ani pohnouti, přibít jsa na rukou i na nohou. Celé přesvaté tělo jeho bylo samá rána; ale rány na rukou a na nohou bolely ho nejvíce, a ty držely a nesly celé tělo; kdekoli se tedy přemilý Spasitel na kříži opřel, buďsi na rukou, buďsi na nohou, hned tam bolesti přibývalo. Lze směle tvrditi, že Pán Ježíš v těchto třech hodinách zápasu smrtelného tolikrát smrt vytrpěl, kolik okamžení na kříži pněl. Ó, Beránku nevinný, jenž jsi ráčil tolik trpěti za mne, měj slitování se mnou! »*Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nade mnou!*«

3. A to byla zevnější, tělesná muka Ježíšova, méně krutá; neboť vnitřní, duševní muka jeho byla mnohem větší. Přeblažená duše jeho byla všechna skormoucená, bez sebe menší kapky útěchy, neb úlevy citelné, plna omrzlosti, všechna smutná a sklíčená; to Spasitel sám na jevo dal slovy: »*Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?*« A v tomto moři bolestí vniřních i zevnějších jako pohřizen, skončil předrahý Spasitel náš život svůj; což opět sám předpověděl skrze ústa Davidova slovy: »*Přišel jsem na hlubinu mořskou a bouře potopila mne.* (Ž. 68, 3.)

4. Viz jen, kterak touž dobou, co Ježíš na kříži umíral a blízek již smrti byl, všickni, co jich tu kolem stálo, kněží, zákoníci, starší lidu, vojáci, spílá-

ním a úšklebky o překot jej zahrnovali, chtějíce ho více zarmoutiti. Píšeť sv. Matouš »*Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se mu, ukřivujíce hlav svých.*« (27, 39.) To již David předpověděl, když ve jménu Kristově pravil: »*Všichni, kteříž mne vidí, posmívají se mi, mluví rty a potřásají hlavou*« (Ž. 21, 8.) Ti pak, kteří tudy mimo šli, říkali mu: »*Ha, ha, který rušíš chrám boží, a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomozíš sám sobě; jsi-li Syn Boží, sestupíš s kříže.*« (Mat. 27, 40.) Ty jsi se chlubil, pravili, že sboříš chrám a ve třech dnech ho zase postavíš. Ale Ježíš Kristus nepravil, že sboří chrám hmotný, a ve třech dnech ho zase vystaví; ale pravil: »*Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám*« (Jan 2, 19.) Ovšem chtěl také slovy těmi moc svou ukázati; ale vlastně, jak Eutym a jiní píší, mluvil jen obrazně, předpovídaje, že ho židé jednoho dne zabijí a oddělí duši jeho od těla; ale že ve třech dnech zase z mrtvých vstane.

5. »*Pomozíš sám sobě,*« pravili dále. Ó, lidé nevděční! Kdyby tento Syn Boží, jenž člověkem se stal, sám si byl pomoci chtěl, nebyl by si dobrovolně vyvolil smrt. »*Jsi-li Syn Boží sestupíš s kříže!*« Kdyby byl však Ježíš s kříže sestoupil, a kdyby nebyl smí svou vykúpení naše dokonal, nebyli bychom vysvobození bývali od smrti věčné. »*Nechtěl sestoupiti,*« praví sv. Ambrož, *aby nesestupoval k vůli sobě, ale aby umřel za mne.*« *) Theofilakt píše, že onino mluvili tak z vnuknutí zlého ducha, hledícího zmařiti spasení, které Ježíš Kristus prostředkem sv. kříže zjednati nám měl. »*Ďábel je pobádal, aby řekli: Ať sestoupí nyní s kříže; poněvadž poznával že by spasení skrze kříž se stalo*« **) A dokládá, že by Pán nebyl na kříž ani vstupoval, kdyby

*) L. 10. in Luc.

**) In c. 15. Marc.)

byl chtěl s něho sestoupiti, aniž byl dokonal vykoupení naše. Naopak sv. Jan Zlatouústý dí, že židé tak pravili, by přede vším lidem jako hanebný podvodník odkuklen byl, ježto prý není ani s to, aby sestoupil s kříže, ač se byl prvé chlubil, že by Syn Boží byl. »*Chtěli, by jako svůdce před očima všech potupen ;sa, se světa sešel.*« *)

6. Tentýž sv. Zlatouúst uvažuje dále, kterak židé neprávem vyzývali Ježíše Krista: »*Jsi-li Syn Boží, sestupiš s kříže.*« Kdyby byl totiž Ježíš před smrtí svou s kříže sestoupil, nebyl by býval oním zaslíbeným Synem Božím, který nás měl spasiti smrtí svou. Proto tedy, dí světec, s kříže nesešoupil, aby smrti ušel; ježto právě za tou příčinou přišel, aby za naše spasení život svůj na něm obětoval. »*Právě proto, že Syn Boží jest, s kříže nesešoupil; neboť proto přišel, aby za nás ukřižován byl.*« **) Totéž sv. Atanáš píše, řka, že Vykupitel náš chtěl tím jako pravý Syn Boží poznán býti, když s kříže nesešoupí, ale až do smrti na něm vytrvá. »*Ne s kříže sestoupna, chtěl za pravého Syna Božího býti poznán, ale na něm setrvaje.*« ***) Vždyť již i proroci předpovídali, že Vykupitel náš umře na kříži, jak sv. Pavel svědčí: »*Kristus nás vykoupil ze zlořečenství zákona, učiněn byv pro nás zlořečenstvím; nebo psáno jest: Zlořečený každý, kdo visí na dřevě.*« (Gal. 3, 13.)

7. Sv. Matouš vypisuje další potupné řeči, jimiž židé Ježíše Krista uráželi: »*Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci.*« (27, 42.) Těmi slovy vydávali ho za podvodníka, narážejíce na zázraky, jimiž mnoho mrtvých vzkřísil; a nyní prý není s to, by vlastní život svůj si zachoval. Ale sv. Lev odpovídá jim, že tehdy nebyla doba příhodná, by Spa-

*) in Math. 27, 42.

**) ib.

***) Serm. de pass.

sitel zjevoval svou Božskou moc; a že nesměl od vykoupení lidského upustiti, aby rouhání jejich učinil přítrž. *»Ne vaší zaslepenosti po vůli, ó, pošetili zákoníci, měla zjevena býti moc Spasitele, aniž pro jazyky rouhajících se smělo vykoupení pokolení lidského zanecháno býti.«* *) Svatý Řehoř jiný důvod uvádí, proč Ježíš nechtěl s kříže sestoupiti, řka. *»Kdyby byl tehdy s kříže sestoupil, nebyl by ctnost trpělivosti nám ukázal.«* **) Arci že Ježíš Kristus s kříže si pomoci i onoho rouhání se zbaviti mohl, ale tenkrát nebylo na čase, aby na odiv stavěl moc svou, nýbrž aby nás učil trpělivosti v souženích, podrobením se do vůle Boží; a zté příčiny nechtěl Ježíš od smrti se vysvoboditi před časem, aby vůli Otce svého vyplnil a nás nepřipravil o tak vznešený příklad trpělivosti: *»Poněvadž trpělivosti učil, proto moc svou odložil,«* dí sv. Augustin. *«* ***) Trpělivostí, v které se Ježíš Kristus cvičil na kříži, snášeje tak veliká tupení a zahanbení, jimiž ho židé slovem i skutkem drze uráželi, milost nám získal, trpělivě a s myslí klidnou snáseti pokoření a pronásledování se strany světa. Proto vyzývá nás sv. Pavel, mluvě o cestě na horu Kalvarii, kterou Ježíš Kristus kráčel s křížem na ramenou, bychom ho na ni doprovázeli, řka *»Vyděmež tedy k němu ven ze stanů, pohanění jeho nesouce.«* (Žid. 13, 13.) Svátí, když jim urážky trpěti bylo, nepomýšleli na pomstu, ani nebyli pobouřeni, ale spíše se radovali, vidouce, že jimi pohrdají, jako pohrdali Ježíšem Kristem. Proto nestydme se z lásky k Ježíši Kristu objati opovržením, když Ježíš Kristus tolik opovržením snášel z lásky k nám. Ó, Vykupiteli můj, dosud jsem tak nejednal, ale budoucně chci všechno snáseti z lásky k Tobě; uděl mi jen potřebné k tomu síly.

*) Serm. de pass. 27. c. 2.

**) Hom. 21. in Evg.

***) Tract. 37. in Joan.

8. Židé, nemajíce dosti na urážkách a rouháních proti Ježíšovi, i Otcí jeho rouhati se jali, řkouce: »*Doufáť v Boha, ať jej nyní vysvobodí, chce-liť mu; neboť řekl: Syn Boží jsem.*« (Mat. 27, 43.) Hrozné toto rouhání židovské již David předpověděl, an jménem Kristovým praví: »*Všickni, kteříž mne vidí, posmívají se mi, mluví rty a potřásají hlavou (říkajíce): Doufáť v Hospodina, nechť jej vytrhne, nechť ho vysvobodí, poněvadž chce jemu.*« (Ž. 21, 8. 9.) Ty však, kteří tak mluvili, nazývá David v témže žalmu býky, psy a lvy: »*Býkové tuční obstoupili mne. . Psi mnozí obklíčili mne. . . Vysvobodiž mne z úst lva.*« Pravíce tedy židé: »*Ať jej nyní vysvobodí, chce-liť,*« jak sv. Matouš dosvědčuje, sami na jevo dávají, že oni jsou ti býci, psi a lvi, Davidem předpovědění. Tatáž rouhání proti Spasiteli a proti Bohu předpověděna jsou také, jen mnohem určitěji, v knize moudrosti takto: »*Udává, že má známost Boží a Synem Božím se nazývá . a chlubí se, že má otcem Boha . Jestliže jest pravý Syn Boží, ochrání jej a vysvobodí jej z rukou protivníků. Potupou a trápením zkoušejme ho, abychom poznali pokoru jeho a zkusili trpělivost jeho; k smrti nejohavnější odsudíme ho.*« (2, 13 a dále.)

9. Závist a nenávist proti Ježíši Kristu dohnaly knížata kněžská k tomu, by ho tak ztupili; ale nebyli při tom beze strachu; obávali se velikého trestu, nemohouce upříti zázraků, které Kristus činil. Proto byli všickni kněží a představení synagogy všeci zmateni a báli se velmi; i umínili si zůstati až do jeho smrti, aby jí zbaveni byli oné úzkosti, která je trápila. Avšak vidouce potom, kterak na kříži již přibit pní, a že mu s něho Otec jeho nepomáhá, jali se s větší ještě smělostí vytýkati mu jeho nedostatečnost a opovážlivost, ježto prý Synem Božím se činil, řkouce: Aj, očekává pomoci od Boha, jehož nazývá Otcem svým. Proč mu tedy Otec

nepomáhá, miluje-li ho jako Syna? »*Doufali v Boha, ať jej nyní vysvobodí, chce-liť; neboť řekl: Syn Boží jsem.*« Ale hrubě se ti zlomyslní mýlili! Milovaltě Bůh Ježíše Krista a miloval ho jako Syna svého; a proto ho miloval, že hotov byl z poslušnosti k Otci život svůj obětovati na kříži na spasení lidské. Ježíš sám potvrdil to slovy: »*Život svůj dávám za ovce své* Proto mne miluje Otec, že já život svůj dávám.« (Jan 10, 15. 17.) Otec nebeský určil ho již za obětní dar pro onu velikou oběť, z které mu měla vzejíti čest nekonečná, — ježto ten, který byl obětován, Bůh byl i člověk, — a kterou měli všichni lidé spasení dojíti. Kdyby byl však Otec Ježíše od smrti vysvobodil, ona oběť by zůstala nedokončena, a Otec by byl přišel o onu čest, kdežto lidé byli by se spasením svým minuli.

10. Tertulián píše, že všecky úkory, které Ježíš vytrpěl, byly tajný lék proti pýše naší; bylať ovšem ona pohanění nespravedlivá a jeho nedůstojná, byla však potřebná pro naše spasení a Boha důstojná, jenž ráčil tolik vytrpěti proto, aby člověka spasil. »*Všecka ta hanba Boha mého po vašem soudu tajemství jest lidského spasení.* A mluvě pak o pohaněních Ježíšových, dokládá řka: »*Jeho sice nedůstojna, nám však potřebna, a přec i Boha důstojna, ježto nic Boha tolik důstojno není, jako člověka spasení.*« *) Stydme se proto, kteří se honosíme, že jsme učení Ježíšovi a tak těžce to nosíme a tolik nedůtklivými býváme, když námi lidé pohrdají; kdežto Bůh-Člověk snášel všecky urážky s tak podivuhodnou trpělivostí pro naše spasení. A naopak nestydme se po příkladě Ježíše Krista odpouštěti těm, kdož nás urážejí; neboť sám ujišťuje, že v den soudný stydět se bude za ty, kteří za živa styděli se za něho »*Kdo se bude stydět za mne a za řeči*

*) Lib. 2. c. Marc. c. 27.)

mé, za toho se bude styděti i Syn člověka, když přijde u velebnosti své.» (Luk. 9, 26.)

11. Ó Ježíši můj, kterak já si mohu stěžovati, když mě nějaká nepatrná urážka potká, pomním-li, že jsem již tolikrát zasluhoval od ďáblů v pekle pošlapán býti. Pro zásluhy tolikerých urážek, které jsi při utrpení svém ráčil vytrpěti, dej mi tu milost, abych všechny urážky, které mě potkají, snášel trpělivě, z lásky k Tobě, jenž jsi jich tolik vytrpěl z lásky ke mně. Miluji Tě nade všecko a toužím trpěti pro Tebe, jenž jsi ráčil trpěti pro mne! Všecko doufám od Tebe, který jsi mě krví svou vykoupil. I od Tvé přímluvy to doufám, ó, Matko má, Maria!

Hlava pátá.

Úvaha o sedmeru slov Ježíše Krista na kříži.

1. Slovo první. *»Otče, odpusť jim; nebo nevědí co činí.«* (Luk. 23, 34.) Ó, té něžnosti lásky Ježíše Krista k lidem! Sv. Augustin praví, že Spasitel v touž chvíli, kdy tupen byl od nepřátel svých, vyprošoval jim odpuštění; neboť tu nedbal urážek mu činěných, ani smrti mu chystané, ale pamětliv byl lásky, s kterou umíral za ně. *»Těm odpuštění vyprošoval, kteří ho dosud uráželi; nedbal toho, že od nich usmrcován byl, ale že za ně smrt podstupoval.«* Ale namítne-li kdo, proč se Ježíš přimlouval u Otce, by jim odpustil, an jim sám mohl urážky jejich prominouti? tomu sv. Bernard odpovídá, že neprosil Otce, jakoby sám nemohl odpustiti, nýbrž aby nás naučil modliti se za ty, kteří nás pronásledují. A jinde praví tentýž sv. opat: *»Divná to*

věc! onen volá: Odpust! a židé: Ukřižuj!« *) Arnold ze Chartru přidává: Zatím, co Ježíš hleděl židy spasiti, oni mermomocí v záhubu chvátali; avšak u Boha větší měla moc láska Synova, nežli zaslepenost tohoto nevděčného lidu **) A sv. Cyprián píše: »*Krví Kristovou i ten oživen bývá, jenž krev Kristovu prolil.*« (***) Tak velice Ježíš toužil smrtí svou spasiti všechny, že ani nepřátel svých nevyloučil z účastenství krve své, ač ji násilně prolévati při umučení jeho. Popatři na Boha svého, praví sv. Augustin, jak visí na kříži, a slyš, jak prosí za ty, kteří ho na něj přibili, a pak odepři, můžeš-li, smíření bratru, který tě urazil.

2. Sv. Lev píše, že na tuto modlitbu Kristovu obrátilo se potom tolik tisíc židů ku kázání svatého Petra, jak se dočítáme ve skutcích apoštolských; nechtěltě Bůh, jak sv. Jarolím podotýká, aby modlitba Ježíše Krista marnou byla; proto způsobil v témž okamžení, že hned mnoho židů víru přijalo: »*Poručil, oč Kristus prosil, a mnozí ze židů hned uvěřili.*« †) Ale proč neobrátili se všichni? Odpovídáme, že modlitba Ježíše Krista byla »*výminkná*«, s tou totiž výminkou konaná, nejsou-li, za něž se modlil, z počtu těch, o nichž psáno jest: »*Vy se vždycky Duchu sv. protivíte.*« (Sk. ap. 7, 51.)

3. V této modlitbě Ježíše Krista byli jsme tehdy zahrnuti také my hříšníci; pročž můžeme všickni říci k Bohu: Otče věčný, slyš na hlas milého Syna svého, jenž Tebe prosí, abys nám odpustil. Ovšem, že odpuštění nezasluhujeme, ale Ježíš Kristus to zasluhuje, jenž smrtí svou, více než třeba bylo, dosti učinil za hříchy naše. Nikoli, ó Bože

*) De pass. fer. 4.

**) Pract. de sept. verb.

***) De bono past.

†) Ep. ad Elvid. q. 8.

můj, já nechci býti tak zatvrzelým, jako židé; želim toho, Otče můj, z celého srdce, že jsem Tebou pohrdal, a pro zásluhy Ježíše Krista prosím za odpuštění. A Ty, ó, Ježíši můj, víš dobře, jaký jsem ubožák slabý, a že jsem pro hříchy své již i zavržen býti měl; ale vždyť Ty jsi právě k tomu cíli s nebe na zemi přišel, abys nemocné uzdravoval a ztracených, již litují svých hříchů, hledal a je spasil. Vždyť o Tobě platí, co Isaiáš pravil »*Poslal mne, abych léčil skroušené srdcem*;« (61, 1.) a sv. Matouš o Tobě napsal: »*Přišel Syn člověka spasit, co bylo zahynulo*.« (18, 11.)

4. Slovo druhé »*Zajisté pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji*.« (Luk. 23, 43.) Týž sv. Lukáš píše, že z dvou lotrů, s Ježíšem Kristem ukřižovaných, jeden zatvrzelým zůstal a druhý se obrátil. Dobrý tento lotr vida, jak bezbožný druh jeho Pánu se rouhá: »*Jsi-li ty Kristus, pomozíš sobě i nám*.« (Luk. 24, 39.), obrátil se k němu a domlouval mu, řka, že trpí trest podle zasloužení svého, kdežto Ježíš nevinen jest: »*A my zajisté spravedlivě, nebo zaslouženě za skutky své tresty trpíme, ale tento nic zlého neučinil*.« (Luk. 23 41.) A pak k Ježíši samému obrátiv se, prosil »*Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého*;« (v. 42.) Kterýmižto slovy uznává ho za pravého Pána svého a krále nebeského. A hned slíbil mu Ježíš, že ještě téhož dne do ráje ho přijme: »*Zajisté pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji*« (v. 43.) Jistý spisovatel učený píše, že pro toto zaslíbení téhož ještě dne, hned po své smrti Pán se mu ukázal tváří v tvář a učinil ho nad míru šťastným; ačkoli všech radostí nebeských účastným ho neučinil, dokud sám do nebe nevešel.

5. Arnold ze Chartru rozebírá ve spisu svém o sedmi slovech Páně všechny ctnosti, které lotr dobrý, sv. Dysmas, osvědčil při své smrti. »*Věří*

tu, lituje, vyznává se, káže, miluje, doufá a modlí se.« Osvědčil víru, řka: »*Když přijdeš do království svého,*« pevně jsa přesvědčen, že Ježíš Kristus hned po své smrti vejde jako vítěz do království slávy své. »*Věřil, že bude kralovati, jehož viděl umírati,*« dí sv. Řehoř. Osvědčil kajicnost, přiznáváje se veřejně k hříchům svým řka: »*A my zajisté spravedlivě, neboť zasloužené za skutky své tresty trpíme.*« Sv. Augustin poznamenává, že se v odpuštění doufati neodvažoval, dokud by se byl z hříchů nevyznal: »*Neosmělil se říci: Rozpomeň se na mne! dokud po vyznání nepravosti nesložil hříchů břímě*« Jiné ještě krásné ctnosti ten kající svatý tenkrát osvědčil. Kázalť a nevinnost Ježíše Krista prohlašoval »*Ale tento nic zlého neučinil.*« I lásku k Bohu vzbudil, přijav s oddaností smrt, jakožto pokání za svoje hříchy řka: »*Zasloužené za skutky své tresty trpíme.*« Pročež nerozpakují se sv. Cyprián, sv. Jarolím a sv. Augustin mučeníkem jej nazvati a Silveira podotýká, že tento loupežník šťastným opravdovým byl mučeníkem, ježto katané hnáty mu přerážejíce, s větším vztekem dílo to konali, proto, že nevinnost Ježíšovu veřejně vyhlašoval; světec pak že novou trýzeň tu z lásky k Pánu svému ochotně přijímal.

6. Povšimněme si však tuto i dobroty Pána Boha našeho, jenž po každé více poskytuje, než oč ho kdo prosí, jak sv. Ambrož dí: »*Vždycky Pán více uděluje, než oč žádán bývá; onen prosil jen, aby se rozpomenul na něho, a Ježíš mu praví: Dnes budeš se mnou v ráji.*« Sv. Jan Zlatoústý krom toho podotýká, že nebyl dosud nikdo tak šťasten, aby mu nebe slíbeno bylo, jako tomuto lotru. »*Nikoho před lotrem nenalezneš hodna rajského zaslíbení.*« *) Tenkrát se naplnilo, co Bůh pravil skrze Ezechiele, kdykoli by hříšník hříchů svých upřímně litoval, že

*) Hom. de cruce.

jemu tak odpustí, jako by byl zapomněl urážek sobě učiněných. »*Pakli by bezbožný činil pokání, všech nepravostí jeho, kteréž činil, nevzpomenu.*« (18, 21. 22.) A Isaiáš věděti nám dává, že Bůh tak jest nakloněn dobře nám činiti, že jakmile ho za něco prosíme, hned vyslyšeni býváme: »*K hlasu volání tvého hned, jak uslyší, odpoví tobě.*« (30, 19.) Svatý Augustin praví, že Bůh každého času hotov jest, hříšníky kající s otevřeným náručím na milost přijati. *) A jako kříž lotru nekajícímu pro jeho vzpouzení k většímu byl trestu v pekle, tak naopak kříž lotru dobrému pro jeho trpělivost řebříkem byl do ráje nebeského. Ó, šťastný ten loupežník svatý, jemuž dopřáno bylo smrt svou spojití se smrtí Spasitele svého! Můj Ježíši, od této chvíle zasvěcuji Ti život svůj a prosím Tebe o tu milost, abych v hodině smrti své spojití směl obět života svého s onou obětí, kterou jsi přinesl Otci nebeskému na kříži; a pro tuto obět doufám též umřítí v milosti Tvé, a milovati Tě láskou čistou, prostou všeliké náklonnosti pozemské, bych Tebe pak po celou věčnost ze všech sil svých nepřestal milovati.

7. Slovo třetí: »*Ženo, hle syn tvůj! Potom dí učeníkovi: Hle, matka tvá.*« (Jan 19, 26, 27.) U sv. Marka čteme, že bylo na Kalvarii mnoho žen, které hleděly vzhůru na Ježíše ukřižovaného, avšak z daleka: »*Byly pak tu i ženy z daleka se dívající, mezi nimiž byla Maria Magdalena.*« (15, 40.) Má se za to, že mezi těmito ženami byla také Matka Páně; ale sv. Jan praví, že nejsv. Panna stála, nikoli z daleka, nýbrž blízko kříže, spolu s Marií Kleofášovou a s Marií Magdalenou: »*Stály pak blízko kříže Ježíšova matka jeho atd.* (19, 25.) Eutym se snaží záhadu tuto rozřešiti řka, že Panna přesvatá, vidouc Syna svého již již k hodině poslední praco-

*) Man. c. 23.

vati, blíže než ostatní ženy ke kříži přistoupila, přemohši strach před vojáky kříž obstupujícími, a trpělivě snášejíc všeliké nadávky a rozpustilost vojáků, střežících odsouzence, jen aby na blízku byla Synu přemilému. Učený jeden spisovatel, jenž napsal život Ježíše Krista, praví podobně: »*Byli tam přátelé, dívající se z daleka na něho; ale Panna nejsvětější, Magdalena a druhá Marie stály spolu se sv. Janem u samého kříže; tak že Ježíš, vida Matku a Jana, pravil ona dotčená slova: Ženo, hle atd.*« Opat Gucrik píše: »*Věru, pravá to matka, když ani v hrůzách smrti neopouští syna.* Jiné matky odcházejí, když děti jejich mají umírati; láska nedá jim při tak truchlivé věci býti a viděti je umírati, aniž jim pomoci mohly; avšak Matka nejsvětější, čím více Synova hodinka poslední se blížila, tím blíže ke kříži se tlačila.

8. Stála tedy Matka zarmoucená blízko kříže; a jako Syn život svůj v oběť přinášel, tak i ona obětovala bolest svou za spásu lidskou, sdělujíc s dokonalou oddaností se Synem svým všecky muky a úkory, jež snášel umíraje. Praví jistý spisovatel, že zneuctívají statečnost Marie Panny, kdož ji vy-podobňují, ana v mdlobách leží u kříže. Maria Panna byla ženou silnou, která neomdlela, aniž bědovala, jak sv. Ambrož podotýká, řka: »*Čtu, že stála, ale nečtu, že lkala.*« *) Bolest, které nejbl. Panna zakoušela při utrpení Syna svého, větší byla všech bolestí a muk, jež kde které srdce lidské dovede snésti; ale bolest Mariina nebyla bolestí neplodnou, jako bývá bolest jiných matek, vidoucích trápení dětí svých; ale bolest její byla bolestí úrodnou. Jako totiž Maria Panna matkou přirozenou byla hlavy naší, Ježíše Krista, tak stala se tenkráté zásluhami svými a láskou svou, jak sv. Augustin praví, matkou

*) In c. 24. Luc.

duchovní nás věřících, kteřížto jsme údové Ježíše Krista. Přispělatě i ona láskou svou k tomu, že jsme se duchovně narodili a dítkami církve sv. se stali. » *Věřu, matka to veskrz údů jeho, dí světec, kteřížto jsme my; poněvadž pomáhala svou láskou k tomu, že věřící v církvi se narodili, jsouce údové oné hlavy.*«

9. Sv. Bernard píše, že oba tito velicí mučedníci na hoře Kalvarské, Ježíš a Maria, mlčeli; přílišná totiž bolest, praví, řeči je zbavila, že nemohli ani promluvit. *) Matka patřila na Syna na kříži skonávajícího, a Syn patřil na Matku v úzkosti smrtelné postavenou a trýzněnou soustrastí, kterou s ním v mukách jeho měla.

10. Maria a Jan stáli tedy blíže, než ostatní ženy pod křížem tak, že v té veliké vřavě snáze hlas Ježíše Krista uslyšeti a každý pohled jeho rozoznati mohli. Píšeť sv. Jan: » *Tehdy uzřev Ježíš matku a učenníka stojícího, jehož miloval, dí matce své Ženo, hle syn tvůj!*« (19, 26.) Když však Maria a Jan spolu s ostatními ženami tu stáli, proč sv. evangelista praví, že Ježíš uzřel matku svou a učeníka, jakoby oněch žen druhých nebyl viděl? Sv. Jan Zlatoústý odpovídá, že láska jasněji a zřetelněji vidí, co více miluje. » *Oko lásky vždy bystřeji vidí.*« A sv. Ambrož podobně píše: » *Podle zákona mravního dříve poznáváme, koho milujeme.*« Blahosl. Panna sama z evila sv. Brigitě, že kdykoli Ježíš pohleděti chtěl na Matku svou, pod křížem stojící, musil s nemalým namáháním víčka oční svíratí, aby vytlačil krev nad nimi v očích sedlou, která mu v rozhledu překážela *).

11. I řekl jí Ježíš: » *Ženo, hle syn tvůj,*« očima označuje sv. Jana, hned vedle ní tu stojícího. Ale

*) De lam. Mar.

**) Rev. I. 4. c 70.

proč pak Ježíš Marii Pannu ženou nazývá a ne matkou? Nazývá ji ženou snad proto, že co nevidět již umřítí máje, chtěl se s ní rozloučiti, jakoby řekl: Ženo, v krátkce budu již mrtev, nebudeš tedy již míti syna zde na zemi; proto ti zůstavuji Jana, jenž ti bude jako syn sloužiti a tě milovati. Z toho také na jevo jde, že sv. Josef tehdy již mrtev byl, sic by ho Ježíš nebyl odloučil od choti své, kdyby byl dosud na živě býval. Celá pak starožitnost dosvědčuje, že sv. Jan co živ panicem byl, a že zejména pro tuto přednost dán jest Marii Panně za syna, a té cti mu se dostalo, by zastával místo Ježíše Krista; pročez pěje církev sv.: »*Jemu panici Matku panenskou doporučil.*« A od té chvíle, jak Pán skončil, sv. Jan, dle svědectví písma, přijal Marii Pannu pod vlastní střechu a pomáhal a sloužil jí, pokud žil tak, jakoby mu vlastní matkou byla. »*A od té hodiny přijal ji učeník k sobě.*« (Jan 19, 27) Ježíš Kristus chtěl, aby milý jemu učeník tento svědkem očitým byl smrti své, by potom důrazněji svědectví o ní v evangeliu svém vydávati mohl: »*A ten, kterýž (to) viděl, svědectví vydal.*« (Jan 19, 35.) A v prvním listě svém praví: »*Co jsme svýma očima viděli . svědčíme a zvěstujeme vám.*« (1, 1. 2.) Proto také, co druzí učeníci Pána opustili, dal on sv. Janu tolik odvahy, že vytrval a prostřed tolika nepřátel při něm až do jeho smrti zůstal.

12. Než vraťme se k Panně nejsv. a pátrejme po příčině nejvlastnější, proč Ježíš Marii Pannu ženou nazval, a nikoli matkou. Chtěl tím zraky naše na ní obrátiti, jakožto na onu ženu znamenitou, v první knize Mojžíšově ohlášenou, kteráž hlavu hadovu měla rozšlápnouti. »*Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi semenem tvým a semenem jejím; onať potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.*« (3, 15.) Nikdo nepochybuje, že touto ženou byla blah. Panna Maria, která skrze Synáčka

svého, nebo vlastně Synáček skrze ni, jakožto Rodičku svou, potřítí měl hlavu Luciferovu. A had ovšem Marie Panny jako nepřítelkyně své nenáviděl; byltě ďábel pyšný, nevděčný a neposlušný, kdežto ona byla všecka pokorná, vděčná a poslušná. Psáno jest. *»Ona potře hlavu tvou;«* přemohlatě Maria Panna skrze Syna svého pýchu ďáblou, jenž úklady činil patě Ježíše Krista — patou rozumí se tu sv. člověčenství jeho, jsouc zemi nejbližší; — ale Spasitel dobyl si té slávy, že zvítězil nad ním smrtí svou a odjal mu nadvládu, kterou měl nad pokolením lidským pro hříchy jeho.

13. Bůh řekl hadovi *»Nepřátelství položím mezi semenem tvým a semenem jejím;«* což znamená, že po záhubě, v kterou se lidé uvrhli pro hříchy své, i přes všechno vykupitelské dílo Ježíše Krista, dvoje pokolení bylo na světě a dvojí rodina; semenem totiž ďáblovým vyrozumívá se rodina hříšníků, dětí to ďáblových, od něho svedených; semenem však Marie Panny rozumí se rodina svatá, všecky spravedlivé i s hlavou svou, Ježíšem Kristem, v sobě obsahujíc. Proto Maria Panna vyvolena byla za matku jak hlavy, tak údů jeho, věřících totiž. Pišeť apoštol: *»Všickni vy jedno jste v Kristu Ježíši; jestliže pak jste vy Kristovi, tedy jste símě Abrahamovo.«* (Gal. 3, 28. 29.) Jest tedy Ježíš Kristus i s věřícími jedno jediné tělo, ježto hlavu od ostatních těla údů nerozeznávajíce, obé vespolek tělem nazýváme. A tito údové jsou všichni duchovní synové Marie Panny; ovšem, pakliže mají téhož ducha, kterého měl Kristus Ježíš, Syn její přirozený. Proto také nebyl sv. Jan ani jmenován Janem, nýbrž *učeníkem, kterého Pán miloval*, a opět *»potom dí učeníkovi: Hle matka tvá,«* bychom z toho poznali, že nejbl. Panna Maria jest matkou každého křesťana dobrého, kterého Ježíš Kristus miluje a v němžto živ jest skrze ducha svého. Origenes to

naznačuje těmito slovy: »*I řekl Ježíš Matce: Hle syn tvůj, jakoby řekl: Hle ten Ježíš, kterého jsi zpłodila; neboť kdo dokonalý jest, nežije již sám, ale Kristus živ jest v něm.*« *)

14. Diviš Kartusianský píše, že v čas utrpení Ježíše Krista prsy Marie Panny krví se naplnily, která se z ran jeho vyprýštila, by jí pak nás. dítky své, živila. A dokládá, že Rodička Boží přímluvou svou a zásluhami svými, jichž si dobyla zejména přítomností svou při smrti Ježíše Krista, milost nám získala, bychom zásluh utrpení Páně účastnými byli.

Ó, Matko bolestná, víš dobře, že jsem pekla zasluhoval; nemám jiné naděje, že dojdu spasení, leč budu-li účasten zásluh smrti Ježíše Krista; a té milosti od Tebe očekávám a prosím Tebe, bys mi jí vyžádala pro lásku Syna svého, jehož jsi viděla na hoře Kalvárské, jak před očima Tvýma hlavu sklání a umírá. O, Královno mučeníků a orodovnice hříšníků, stůj vždycky při mně, ale zvláště v hodině smrti mé. Již se mi zdá, jak bych zlé duchy viděl, ani v poslední hodině o to úsilovně pracují, aby mě v zoufalství uvrhli, hříchy mé před oči mi stavíce. Ach tehda, prosím, neopouštěj mne, až duši mou uzříš v tak tuhém boji; buď mi tenkrátě nápomocna přímluvou svou, a vypros mi důvěru a milost sv. setrvání. A poněvadž potom, pozbyv řeči a snad i smyslů svých, nebudu moci vzývati jméno Tvé a Syna Tvého, tedy již nyní je vzývám, volaje »*Ježíši a Maria, vám poroučím duši svou!*«

15. Slovo čtvrté: »*Eli, eli, lamma saba-ktani? To jest: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?*« (Mat. 27, 46.) Prvé však, než sv. Matouš slova ta uvedl, praví: »*A okolo hodiny deváté volal Ježíš hlasem velikým, řka: Eli, eli* .« Proč asi

*) In Io. p. 6.

volal Ježíš slova ta hlasem tak silným? Volal tak silně, praví Eutym, aby nám poznati dal svou Božskou moc, an již již na shasnutí jsa, přece dovedl tak silně mluvit; což jiným umírajícím pro velikou slabost věcí na čisto nemožnou bývá. Volal i proto tak silně, bychom z toho poznali, v jak hrozných bolestech umírá. Leckdos mohl by se domýšleti, že Ježíš, jsa Bůh a člověk, mocí božství svého zabránil mukám, aby mu bolesti nepůsobily; aby nás tedy z domněnky té vyvedl, chtěl nám těmi slovy patrný toho důkaz dáti, že smrt jeho bolestnější byla, nežli smrt kteréhokoli kdy člověka na světě; a kdežto sv. mučeníci potěšováni bývali v trápeních svých sladkostí Božskou, že on, král jejich, umřítí volil bez sebe menší útěchy, aby vedle přísného práva úplně dosti učinil spravedlnosti Božské za všechny hříchy naše. Z té také příčiny Silveira podotýká, že Ježíš volal Otce svého Bohem a nikoli Otcem, poněvadž Bůh s ním tenkrát naložiti musil jako soudce se zločincem a nikoli jako otec se synem svým.

16. Sv. Lev píše, že onen výkřik Páně nebyl steskem nýbrž naučením.*) Chtěltě nás slovy těmi poučiti a nám ukázati, jak hrozná jest zloba hříchu, an donutil takřka Boha, by opustil milovaného Syna svého a bez útěchy ho nechal v jeho mukách; a to jediné proto, že břímě hříchů našich na se vzal a za ně dosti učiniti se zavázal. Ovšem nebyl tehda Ježíš opuštěn od božství, aniž zbaven byl slávy nebeské, která s přeblaženou duší jeho již od první chvíle stvoření jejího spojena byla; ale zbaven byl vši útěchy citelné, kteroužto Bůh věrné sluhý své posiluje v soužení jejich; a ponechán byl v zatemnělosti, v úzkostech a v hořkostech: samá to muka, kterých my sami jsme zasluhovali. Tato opu-

*) Serm. 16. de pass. c. 13.

štěnost od citelné přítomnosti Boží trápila Ježíše již v zahradě Getsemanské; ale ta, kterou na kříži trpěl, byla mnohem větší a trpčí.

17. Ale, Otče věčný, co pak tento nevinný a nejposlušnější Syn Tvůj provinil, a čím upadl v nemilost Tvou, že ho tak hořkou smrtí tresceš? Viz ho na tomto dřevě, s hlavou trním ukrutně zmučenou, jak tu pní na třech železných hřebích, odpočívaje na vlastních ranách svých! Všichni ho opustili, i vlastní učenci jeho; všichni si z něho na tom dřevě potupném posměch tropí a jemu se rouhají! Ó, proč i Tys ho opustil, jenž ho tak velmi miluješ? Třeba však uvážiti, že Ježíš břímě všech světa hříchů na sebe vzal; jakkoliv byl tedy sám o sobě všech lidí nejsvětější, ba svatost sama, nicméně, hledě k závazku, který sám si uložil, dosti učiniti za všechny ony dotčené hříchy, ukázal se jako všech hříšníků na světě nejhorší a učiniv se na ten způsob za všechny vinným, uvolil se též viny všech zaplatiti.

18. Calvin rouhal se Bohu, vykládaje evangelium sv. Jana a tvrdě, že Ježíš Kristus, aby smířil Otce s lidmi, musil zakusiti celého hněvu, kterým Bůh hříchů nenávidí, a trpěti všechna zatracenců muka, zvláště zoufalství jejich. Jaké to rouhání a jak veliký nerozum! Kterak že Ježíš napraviti mohl zoufalstvím hříchy naše, hříchem tedy ještě větším? A kterak lze srovnati zoufalství toto, o němž Calvin blouzní, se slovy jinými, která také Ježíš tenkrát pronesl, řka *»Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého?«* (Luk. 23, 46.) Pravdivo jest jediné to, jak sv. Jarolím a jiní vykládají, že Spasitel náš oním výkřikem bolesti projeviti zamýšlel, nikoli zoufalost, nýbrž velikou hořkost, které zakoušel, umíraje bcze vši útěchy. Mimo to, zoufalost Ježíšova nebyla by mohla pojíti z příčiny jiné, leda z té, že by se byl Ježíš viděl od Boha nenáviděn; ale jak by byl mohl

Bůh nenáviděti Syna svého, který z poslušnosti k němu se obětoval na dostiučinění za viny lidské? Právě pro tuto poslušnost jeho tolik si ho Otec oblíbil a vážil, že v ruce jeho položil spasení lidského pokolení, podle slov apoštolových: »*Kterýžto za dnu těla svého s velikým křikem a slzami obětoval modlitby a ponížené prosby tomu, kterýž by ho mohl vysvoboditi od smrti, a vyslyšen jest pro svou uctivost.*« (Žid. 5, 7.)

19. Tato opuštěnost Ježíše Krista byla ostatně nejukrutnější trýzní za celého utrpení jeho; víme totiž, jak hrozných bolestí vystál, a nic si nenaříkal, až tehdy; a bědoval hlasem velikým, a s mnohými slzami a modlitbami, jak sv. Pavel dosvědčuje. Avšak všechn ten nářek Páně a to kvílení jen k tomu směřovaly, by nám poznati dal, jak velice mu trpěti bylo, aby nám slitování Boží zjednal, a bychom zároveň pochopili, jak hrozný trest duši hříšnou stihne, až ji Bůh od sebe odstrčí a lásky své na vždy ji zbaví, jak sám skrze proroka Oseáše vyhrožuje, řka: »*Z domu svého vyvrhnu je; nebudu jich více milovati.*« (9, 15.) Také sv. Augustin praví, že se Ježíš lekal, vzpomínaje na smrt svou, ale to jen k služebníkům svých potěšení, aby při vzpomínce na smrt zmatek v sobě znamenajíce, nepokládali se za zavržené a nepodávali se zoufalosti, ježto i sám smrti se děsil. To jsou světcova slova: »*Jestli blízké smrti se lekáš, nechtěj za zavrženého se pokládati, ani v zoufalost upadat; neboť proto i Kristus se lekal na myslí maje smrt svou.*« *)

20. Protož děkujme Spasiteli svému za dobrotivost jeho, že na se vzal tresty naše zasloužené, a vysvobodil nás od smrti věčné, a přičiňme se ode dneška, bychom se tomuto osvoboditeli svému vděčnými prokázali, vypudivše ze srdce svého vše-

*) Lib pronost.

likou náklonnost, která k němu se nevztahuje. A kdykoli se cítíme v duchu opuštění a citelné přítomnosti zbaveni, spojme opuštěnost svou s opuštěností, kterou Ježíš Kristus trpěl umíraje. On se nezdá skrývat duším, jež nejvíce miluje, ale neodchází ze srdce jejich, nýbrž je tajně podporuje milostí svou. Aniž ho urážíme, když v takové opuštěnosti voláme k němu, jak on volal v zahradě k Božskému Otci svému: »*Otče můj, jestli možné, ať odejde ode mne kalich tento*« (Mat. 26, 39.) Ale musíme hned potom přidati, jak on: »*Ale však ne jak já chci, ale jak ty.*« A trvá-li opuštěnost ta dále, třeba opět a opět tak se odevzdávati, jak Ježíš, celé tři hodiny, co v zahradě se modlil, tak říkati nepřestáváje: »*A modlil se po třetí, touž řeč říkáje.*« (v. 44.) Sv. František Saleský praví, že Ježíš jak jest milování hoden, když se nám ukazuje, tak i když se nám skrývá. Ostatně tomu, kdo pekla zasluhoval a mu ušel, nenáleží jinak mluvit, leč: »*Dobrořečiti budu Hospodinu každého času.*« (Žalm 33, 2.) Pane, nejsem hoden útěchy, dej mi jen tu milost, abych Tě miloval, a spokojen budu v opuštěnosti své, dokavad mne v ní ponechati ráčíš. Ó, by zatracenci v trápeních svých takto do vůle Boží odevzdati se mohli; peklo jejich nebylo by již peklem.

21. *Ale ty Hospodine, nevzdaluj pomoci své ode mne; k obraně mé vzhlédni*« (Žalm 21, 20.) Ach, můj Ježíši, pro zásluhy opuštěnosti při smrti své neopouštěj mne v tom zápasu hrozném, který mi bude v hodině smrti mé s peklem podstoupiti. Tehdy opustí mě všickni zde na zemi, aniž mi pomoci mohli. Ty tedy neopouštěj mne! vždyť jsi umřel za mne a Ty jediný můžeš mi pomoci v té chvíli poslední. Učiň tak pro zásluhy oněch muk, která jsi vystál v opuštěnosti své, a již jsi nám toho vymohl, abychom nebyli opuštěni od Božské mi-

losti Tvé, jak bychom toho zasluhovali pro svoje hříchy.

22. Slovo páté: »*Žízním.*« Svatý Jan píše: »*Potom věda Ježíš, že všechny věci dokonány jsou, aby se naplnilo písmo, řekl: Žízním.*« (19, 28.) Výrok písmá, o němž se tu zmínka činí, jsou tato slova žalmisty Páně: »*A dali mi za pokrm můj žluč, a v žízní mé napojili mne octem.*« (68, 22.) Veliká byla žízeň tělesná, kterou Ježíš Kristus na kříži snášel, a to pro tolik ztracené krve, nejprve v zahradě, pak na soudním dvoře při bičování a trním korunování, a posléze na kříži, kdež z trhlin na probitých rukou a nohou, jako ze čtvera zříděl, čtyři proudy krve vytryskovaly. Ale mnohem větší byla duchovní žízeň Ježíšova, vroucí totiž touha, jíž prahnul po spasení všech lidí a po větším ještě utrpení za nás, aby nám lásku svou na jevo dal, jak Blossius praví. »*Měl jinou žízeň,*« dí, »*víc totiž trpěti a zřetelněji o lásce své nás přesvědčiti.*« Proto též sv. Vavřinec Justiniani praví: »*Žízeň tato z pramene lásky se prýští.*« *) — Ó, Ježíši můj, Ty tolik dychtiš trpěti za mne, a mně se utrpení tolik protiví, že při dost malém kříži tak netrpěliv bývám sám s sebou i s jinými, čímž se nesnesitelným činím. Ó, můj Ježíši, učň mě pro zásluhy trpělivosti své trpělivým a oddaným v nemoci a v souženích, která mě potkají; učň mě sobě podobným prvé než umru.

23. Slovo šesté: »*Dokonáno jest.*« Sv. Jan píše: »*A když přijal Ježíš ocet, řekl: Dokonáno jest.*« (19, 30.) Prvé než Ježíš duši vypustil, představil si ještě všechny oběti starozákonné, (kterých byly vesměs obrazy oběti na kříži,) všechny úpěnlivé prosby praotců a všechna proroctví o svém životě a své smrti, všechnu trýzeň a pohanu, jež mu podle

*) De agon. c. 19.

předpovědi trpěti bylo; a vida, že všecko jest vyplněno, pravil »*Dokonáno jest!*«

24. Sv. Pavel povzbuzuje nás, abychom se hotovili velikomyslně a s trpělivostí k boji, který nám v tomto životě vésti bude s nepřátely našimi, chceme-li spasení dojíti. »*V trpělivosti běžme k uloženému sobě boji, patříce na původce a dokonavatele víry, Ježíše, kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž.*« (Žid. 12, 1. 2.) Tím nás apoštol napomíná, bychom trpělivě odporovali pokušením až do smrti po příkladě Ježíše Krista, který nechtěl sestoupiti s kříže, dokud by na něm duše nevypustil. Proto táže se sv. Augustin: »*Čemu tě učil, více na kříži a nechtěje sestoupiti, ne li, abys byl silným v Bohu?*« *) Ježíš chtěl obět svou dokonati svou smrtí, aby nás přesvědčil, že slávy nebeské nedá Bůh v odměnu leč těm, kdož vytrvají v dobrém až do konce, jak nás skrze sv. Matouše o tom poučuje slovy: »*Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude.*« (10, 22.) Kdykoli tedy buďto náruživostmi, nebo pokušeními ďábelskými, aneb pronásledováními se strany lidí býváme souženi a ponoukáni, bychom trpělivostí se vzdavše, Boha bez ostychu urážeti se jali, tehdy obraťme zraky své k Ježíši ukřižovanému, jenž všechnu krev svou proliti ráčil na spasení naše, a uvažme, že jsme my dosud ani kapky krve své neprolili z lásky k němu, jak sv. Pavel připomíná: »*Ještě jste neodporovali až do krve, proti hříchu bojujíce*« (Žid. 12, 4.)

25. Naskytneli se tedy příležitost, abychom upustili od úzkostlivého hájení své cti, bychom potlačili nějakou rozhořčenost a odepřeli si ukojení té oné choutky, zvědavosti, neb čehokoli jiného, co duši neprospívá, styďme se Ježíši Kristu toho odepřítí. On nám ničeho neodepřel, daroval nám život svůj i všechnu

*) In ps. 70.

krv svou, budiž nám tedy stydno, něco sobě vůči němu vyhrazovati. Odpírejme ze všech sil nepřítelům svým, jak povinnost velí, ale vítězství pak očekávejme vždy jenom od zásluh Ježíše Krista; skrze něž jedině svatí a jmenovitě sv. mučéníci zvítězili nad mukami a nad smrtí. »*Ale v tom ve všem přemáháme pro toho, kterýž nás zamiloval.*« (Řím. 8, 37.) Kdykoli nám tedy ďábel obtíže před oči staví, jež překonati si netroufáme, obraťme oči své k Ježíši ukřižovanému, a plni jsouce důvěry v pomoc a zásluhy jeho, zvolíme s apoštolem: »*Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.*« (Filip. 4, 13.)

26. A tak povzbuzujme se v trampotách života vezdejšího pohledem na muka Ježíše ukřižovaného! Viz, praví nám Spasitel s kříže, viz to množství bolesti a úkorů, které pro tebe snáším na tomto dřevě potupy a hanby; tělo mé visí na třech hřebích a odpočívá jen na ranách svých; lid mě tu obkličující jen mi se rouhá a mě zarmucuje; a duch můj sklíčený trpí ještě více než tělo. Všechno trpím z lásky k tobě; poznej z toho, jak veliká jest láska má k tobě a miluj i ty mě, a nezdráhej se trpěti též něco pro mne, jenž jsem pro tebe v samém zármutku život svůj strávil a teď umírám smrtí tak hořkou.

27. O, Ježíši můj, Ty jsi mě povolal na tento svět, abych Ti sloužil a Tě miloval. Osvěcuješ mě neustále a tolik milostí jsi mi již daroval, abych ti věren zůstal; ale ach, mě nevděčného, kolikrát jsem dobrovolně odřekl se raději milosti Tvé a Tebou jsem pohrdl, než bych se byl odřekl chťiců svých. Ach, pro onu smrt opuštěnou, kterou jsi dobrovolně vytrpěl za mne, rač mi tolik síly dáti, abych Ti věren byl po celý ostatní život svůj; neboť umiňuji si od nynějška výhost dáti ze srdce svého všeliké náklonnosti, která nenáleží Tobě, ó, Bože můj! ó, lásko má! a mé všechno! Maria.

Matko má, přispěj mi ku pomoci, bych zachoval věrnost Synu Tvému, jenž mě tolik miloval.

28. Slovo sedmé »*A zvolav Ježíš hlasem velikým, řekl: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.*« (Luk, 23, 46.) Eutych píše, že Ježíš tato slova pronesl hlasem povýšeným proto, aby to všichni věděli, že jest vskutku a v pravdě Synem Božím, nazýváje Boha svým Otcem. Sv. Jan Zlatoústý však za to má, že hlasem tak silným volal proto, bychom poznali, že neumírá z donucení, ale docela dobrovolně, moha mluvit hlasem tak zvučným, ač již byl na sklonku života svého. To se shoduje s tím, co Ježíš pravil již dříve jednou, že totiž z vlastní vůle obětuje život svůj za ovečky své a nikoli z vůle a ze zloby nepřátel svých: »*Život svůj dávám za ovce své . . . žádný ho neběře ode mne; ale já jej dávám sám od sebe.*« (Jan 10, 15. 18.)

29. Sv. Atanáš dokládá, že Ježíš, doporučuje tenkrát Otci sebe samého, doporučoval mu zároveň všechny věřící, kteří by skrze něho měli spaseni býti, ježto hlava s údy jsou jen jedno tělo. »*V sobě vsecky lidi poroučel Otci, aby skrze něho živi byli, neboť údové jsme a údové jedno jsou tělo.*« Tak praví do slova světec a dodává, že Ježíš tehdy v duchu si opakoval onu prosbu, kterou již dříve přednášel Otci: »*Otče svatý, zachovej je, kteréž jsi mi dal, ve jménu svém, aby byli jedno, jako i my.*« A trochu dále: »*Otče, chci, aby kde jsem já, i oni, které jsi mi dal, se mnou byli* (Jan 17, 11. 24.)

30. To pohnulo sv. Pavla k tomu, že zvolal: »*Vím komu jsem uvěřil, a jsem jist, že on mocen jest, vklad můj zachovati do onoho dne.*« (2. Tim. 1, 12.) Tak napsal apoštol, když v žaláři strádal pro Ježíše Krista, v jehožto ruce skládá s důvěrou utrpení svá a vsecky tužby svoje, dobře věda, jest jak vděčný a věrný k těm, kteří trpí z lásky k němu. I David skládal všecku naději svou v bu-

doucího Vykupitele, řka. »*V ruce tvé poroučím ducha svého; vysvobodil's mne Hospodine, Bože pravdy.*« (Ž. 30, 6.) Čím více měli bychom my důvěřovati v Ježíše Krista, an již dokonal vykoupění naše? Rceme tedy s velikou důvěrou *Vysvobodil's mne, Pane, v ruce Tvé poroučím ducha svého!*«

31. »*Otče v ruce tvé poroučím ducha svého!*«
Velmi potěšitelná jsou tato slova umírajícím v hodině poslední, když peklo je pokouší, a jejich hříchy spáchané je děsí. Pro mne, ó, Ježíši, Vykupiteli můj, nechci čekati až na smrt, abych Ti poručil duši svou; již nyní poroučím ji Tobě; nedej, aby znova Tebe se spustila. Poznávám, že dosavadní život můj byl Ti jen na potupu; nedopouštěj, abych zbývající mi dny života svého Tě ještě urážel. Ó, Beránku Boží, na kříži obětovaný, jako oběť lásky umřel jsi za mne a strávil jsi se v bolestech; dej, ať pro zásluhy smrti Tvé miluji Tě z celého srdce a jsem všecken Tvůj po celý ostatní život svůj. A až nadejde konec mých dnů, nechť umru nyje láskou k Tobě. Ty jsi umřel z lásky ke mně, i já chci umříti z lásky k Tobě. Ty jsi se mi celý daroval, i já se Ti celý odevzdávám: »*V ruce Tvé, Pane, poroučím ducha svého, vysvobodils mne Hospodine, Bože pravdy.*« Všecku krev svou vycedil jsi za mne, i život svůj dal jsi na spasení mé; nedej, aby mou vinou všechno ztraceno bylo. Ježíši můj, miluji Tě, a doufám pro zásluhy Tvé, že Tě budu věčně milovati. »*V tebe, Hospodine, jsem doufal, nechť nejsem zahanben na věky.*« (Žalm 30, 2.)
Ó, Maria, Rodičko Boží, prosby Tvé jsou nadějí mou; pros za mne, abych v životě i smrti věrným zůstal Synu Tvému. I Tobě dím se sv. Bonaventurou: »*V Tebe, ó paní má, jsem doufal, nechť nejsem zahanben na věky!*«

Úvaha o smrti Ježíše Krista a smrti naší.

32. Sv. Jan píše, že Vykupitel náš, prvé než skončil, naklonil hlavy. *»A nakloniv hlavy, vypustil duši.«* (19, 30.) Naklonil hlavy na znamení, že přijímá smrt s dokonalou oddaností do vůle Otcovy, neboť právě tehdy dovršil onu pokornou poslušnost svou, o níž sv. Pavel se zmiňuje, říká: *»Ponížilt sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to k smrti kříže.«* (Filip. 2, 8.) Ježíš na kříži pně a na rukou i na nohou přibit jsa, nemohl jiným údem těla svého pohnouti, leda hlavou. Sv. Atanáš praví, že smrt neodvažovala se k Pánu života se přiblížiti a mu život vzíti, proto prý musil sám hlavou jí přikývnouti, jakoby ji přivolával, aby přišla a jej usmrtila. *»Smrt se neosmělila k němu přistoupiti, Kristus hlavy nakloniv, ji zavolal.«* *) Vzhledem k tomu podotýká sv. Ambrož ke slovům sv. Matouše: *»Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým, vypustil duši«,* (27, 50.) že evangelista užívá slova *»vypustil«*, na znamení, že Ježíš neumřel, jakoby byl musil, ani násilím katanů; nýbrž proto, že sám o své vůli umřítí chtěl**) Ježíš tedy umřel dobrovolně aby vysvobodil člověka od smrti věčné, ke které již odsouzen byl.

33. To již prorok Oseáš předpověděl těmito slovy: *»Z ruky smrti vysvobodím je, z smrti vykoupím je; budu smrt tvá, ó smrti, hryzení tvé budu peklo.«* (13, 14.) Sv. otcové Jarolím, Augustin, Řehoř a sám sv. Pavel vykládají slova tato, jak hned uvidíme, do slova o Ježíši Kristu, jenž smrtí svou zachránil nás od smrti, totiž od pekla, kde panuje smrt věčná; a v hebrejském čtení stojí vskutku

*) Q 6. Antioch.

**) In Luc. 1 10. c. 24.

místo slova »smrti« slovo »šoel«, což peklo znamená, jak vykladači písma vysvětlují. Ale kterak potom tomu rozuměti, že Ježíš byl smrtí smrti? »*Budu smrt tvá, ó, smrti!*« Tomu třeba tak rozuměti, že Spasitel náš smrtí svou přemohl a zničil smrt, kterou hřích na nás uvalil. Odtud i tato apoštolova slova: »*Pohlčena jest smrt u vítězství. Kde jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Osten pak smrti jest hřích.*« (1. Kor. 15, 54—56.) Ježíš, Beránek Boží, zničil smrtí svou hřích, který zavinil smrt naši; a to bylo ono vítězství Ježíšovo, an smrtí svou hřích ze světa sprovodil, a tím i od smrti věčné nás osvobodil, již dotud celé pokolení lidské propadlé bylo. S tím i ona druhá apoštolova slova se srovnávají: »*Aby skrze smrt zkazil toho, kterýž měl vládu smrti, to jest ďábla.*« (Žid. 2, 14.) Ježíš zkazil ďábla, totiž moc jeho, kterýžto měl za příčinou hříchu vládu smrti; jinak říkajíc, kterýžto měl moc, smrtí časnou i věčnou ztrestati všechny hříchem nakažené potomky Adamovy. A to bylo vítězství kříže, na němž Ježíš umřel, že života původcem jsa, získal nám smrtí svou život; pročez pěje církev sv.

V němž Život ráčil skonati,
a smrtí život zjednati!

A to vše bylo dílo lásky Boží, která jako kněz obětovala Otci věčnému život jednorozeného Syna jeho za spásu lidstva, jak církev sv. dále pěje:

. . . a láska tělo přesvaté
klade již smírný na oltář!

Proto volá sv. František Saleský: »*Vizme toho Spasitele Božského na kříži jako na oltáři lásky rozpjatého, kdež umírá z lásky k nám. Ach proč se naň v duchu nevrhneme, bychom umřeli na kříži s ním, jenž na něm umřítí ráčil z lásky k nám?*«

Ano, nejsladší Vykupiteli můj, objímám sv. kříž Tvůj a v objetí tom volím žítí i umřítí, líbaje neustále u sv. roznícení nohy Tvé, pro mne zraněné a probodnuté.

34. Pívé však, než dále pokročíme, pozastavme se ve sv. rozjímání u Vykupitele svého, na kříži již umrlého. Obrátme se nejprve k Božskému Otci jeho a rceme mu: Otče věčný, *»vzhlédni na tvář Pomazaného svého!«* (Žalm 83, 10.) Popatři na jediného Syna svého, jenž, aby vyplnil vůli Tvou a člověka spasil, na svět přišel, tělem lidským se přioděl, a s ním i všechny bědy naše, vyjma hřích, na se vzal. Slovem, člověkem se stal a strávil celý život mezi lidmi; ale vedl život ze všech nejchudší, nejopovrženější a nejstrastnější. Posléze i smrti se podrobil a umřel, jak Velebnost Tvá jej viděti ráčí, byv prvé od týchž lidí na celém těle bičováním rozedrán, na hlavě trním zbodán a na rukou i nohou hřeby na kříži přibit; a umřel pak na tomto dřevě samou bolestí, když jím byli prvé pohrdli jako člověkem na světě nejbídnějším, z něho posměchu si natropili jako z proroka falešného, jemu se porouhali jako opovážlivému podvodníku, ježto prý Syn Boží býti se pravil, a s nímž, řekněme krátce, jako s nejhorším zlosynem nakládali a k smrti ho odsoudili. A Ty sám způsobil jsi mu smrt tak těžkou a žalostnou, všechnu útěchu mu odňav. Rci, v čem pak tento Syn Tvůj milovaný provinil se kdy proti Tobě, že ho stihl tak hrozný trest? Vždyť Ti dobře známa jeho nevinnost a svatost; proč jsi tedy naložil s ním tak přísně? Ale již slyším, jak mi odpovídáš a pravíš *»Pro nešlechtnost lidu svého udeřil jsem ho.«* (Is. 53, 8.) Ne, nikoliv, On nezasluhoval, aniž mohl jakého trestu zasluhovati, jsa nevinnost a svatost sama; ten trest patřil vám pro vaše hříchy, pro něž jste hodni byli smrti věčné; a já, abych neviděl vás, svých tvorů milých, ztracených na věky, a chtěje vás od

takového neštěstí zachrániti, vydal jsem tohoto Syna svého, by vedl život tak strastný a zemřel smrtí tak hořkou. Pomni tedy, lide můj, jak velikou lásku osvědčil jsem tobě! »*Tak Bůh miloval svět,*« praví sv. Jan, »*že Syna svého jednorozeného dal.*« (3, 16.)

35. Dovol, ať obrátím se nyní k Tobě, Ježíši, Vykupiteli můj! Vidím Tě na tomto kříži zsinaleho a opuštěného. Již nemluvíš ani nedýcháš; vždyť nemáš již života v sobě; ba ani kapky krve již nemáš, protože jsi všechnu vycedil, jak jsi již před smrtí svou předpověděl: »*Tatoť jest krev má nového zákona, která za mnohé vylita bude.*« (Mar. 14, 24.) Života již nemáš, protože jsi ho dal, aby duše má měla život, o nějž ji hříchové její připravili. Krve již nemáš, protože jsi ji prolil, abys jí hříchy mé smyl. Ale proč pak obětoval jsi život svůj a všechnu krev svou za nás, hříšníky bídné? Slyšme, co nám sv. Pavel na to odpovídá: »*Miloval nás, a vydal sebe samého za nás.*« (Efes, 5, 2.)

36. Tak Božský tento velekněz, jsa spolu knězem i obětí, obětovav život svůj za spásu milého sobě lidu, dokonal tím velikou oběť na kříži a ke konci přivedl dílo vykoupení lidského. Ježíš Kristus odňal smrtí svou hrůzu smrti naší, kteráž před tím nebyla leč trestem pro buřiče; avšak skrze milost a zásluhy Spasitele našeho stala se obětí Bohu vzácnou, a spojíme-li ji s obětí smrti Ježíšovy, staneme se hodnými požívati téže slávy, které Bůh požívá, a uslyšeti jednou ona slova »*Vejdi do radosti Pána svého!*«

37. Do smrti Ježíšovy byla tedy smrt trapnou a strašlivou; ale po smrti jeho stala se z nebezpečné cesty k zahynutí věčnému cestou bezpečnou do věčného štěstí, a svízele života vezdejšího změnily se v nesmírné slasti nebeské. Proto svatí nebáli se již smrti, ale na ni se těšili a po ní toužili. Sv. Augustin praví, že milovníci kříže »*v trpělivosti*

život vedou a radostně umírají.« A jak denní zkušenost nasvědčuje, ony duše zbožné, které v životě mnoho trápeny bývají utiskováním, pokušeními, úzkostmi a jinými protivnými příhodami, bývají pak na lůžku smrtelném velmi potěšeny při pohledu na ukřižovaného Spasitele, a velikému pokoji se těšíce, přemáhají lehounce všecken strach a všechny úzkosti smrtelné. Když pak se někdy událo, že někteří světci, jak v životě jejich se dočítáme, umírali u velikém strachu smrti, tedy dopustil to Bůh k větší zásluze jejich; neboť čím těžší jim oběť ta byla, tím byla Bohu milejší a tím jim pro život věčný prospěšnější.

38. Ó jak těžká byla smrt spravedlivých do smrti Ježíše Krista. Tehda, dokud Spasitel ještě se nezjevil, všickni sice toužili po příchodu jeho, s jistotou ho očekávali, majíce ho zaslíbeného; ale kdy přijde, nevěděli. Dábel měl tehdy velikou moc na zemi. Nebe bylo lidem zavřeno na dobro. Ale od smrti Vykupitelovy peklo jest přemoženo, milost Boží duším se uděluje, Bůh jest s lidmi smířen, a vlast nebeská otevřena jest všem, kdož umírají buď v nevinnosti, nebo hříchy své pokáním smazali. Jestli však někteří z nich, ač v milosti zemřeli, do nebe hned nevcházejí, toho vinny jsou poklesky jejich, od nichž ještě čisti nejsou; ostatně roztrhuje smrt pouta jejich, aby se bez překážky spojití mohli s Bohem, od něhož zde na zemi jako u vyhnanství jsouce, vzdáleni živi byli.

39. Protož, přenejmilejší, kteřížto dosud v tomto vyhnanství žijete, již nebudiž vám smrt neštěstím, ale budiž vám koncem vezdejší pouti této, plné úzkosti a nebezpečství, začátkem pak věčného štěstí našeho, jehož jedenkrát doufáme dojíti pro zásluhy Ježíše Krista. A touto myšlénkou na nebe hledme odelnouti seč jsme od věcí vezdejších, kterým lze snadno o nebe nás oloupiti a do muk pe-

kelných nás uvrhnouti. Obětujme se Bohu a slibme mu, že hotovi jsme umřítí, jakmile se mu zalíbí, a že přijímáme smrt z rukou jeho v té podobě a v tu dobu, kterou on ustanoviti ráčí; nepřestávajíce ho zároveň prositi, by pro zásluhy smrti Ježíše Krista dal nám se s životem tímto rozžehnati v milosti jeho.

40. Ó, Ježíši a Spasiteli můj, abys mi dobrou smrt zjednal vyvolil jsi sám smrt tak bolestnou a opuštěnou. Oddávám se zcela v ruce milosrdenství Tvého. Již drahně let měl jsem, na věky od Tebe odloučen, v pekle se trápati za hříchy svoje, jimiž jsem se Tebe tolik naurážel. Ale místo, abys mě byl podle zasloužení trestal, zval jsi mě k pokání, a doufám, že již nyní mám odpuštěno. Jestliže jsi mi však pro hříchy mé dosud neodpustil, ó, račiž mi teď aspoň odpustiti, an pln jsa lítosti, k nohám Tvým padám, prose o slitování. Ježíši můj, lítostí bych umřel, rozpomínám li se na urážky Ti učiněné. *»Ó, krvi nevinného, smyj viny kajicného!«* Odpusť a pomoz mi, abych Tě ze všech sil miloval až do smrti; a až konec života mého nadejde, nech ať umírám, roznícen jsa láskou k Tobě, bych Tebe pak nepřestal milovati na věky. Ode dneška spojuji smrt svou s Tvou smrtí svatou, pro níž doufám spasen býti. *»V Tebe Hospodine jsem doufal, nechť nejsem zahanben na věky.«* Ó, slavná Matko Boží, Ty jsi po Ježíši nadějí mou! V Tebe, ó panovnice má, jsem doufal, nech nejsem zahanben na věky!

Hlava šestá.

Úvahy o zázracích, které se udály při smrti Ježíše Krista.

1. Kornelius a Lapide vypravuje*) sv. Diviši z Areopagu, že prý meškaje v Heliopolu v Egyptě, zvolal téhož právě dne, když Ježíš Kristus umíral: *»Budto Bůh, pův dce přírody trpí, anebo stroj světový se rozpadává.«* Jiní pak, jako Michael Sincello a Suida vypravují totéž, jen že mu kladou jiná slova v ústa. Zvolal prý tehda *»Bůh neznámý v těle trpí; proto vesmír jest zahalen v tyto tmy.«* A Euseb**) píše o Plutarchovi, že na ostrově Praxadě zaslechl hlas řkoucí *»Veliký Pán umřel!«* a hned po té slyšel křik a nářek mnohých bědujících. Podle výkladu Eusebova znamená řecké slovo *»pán«* ďábla kterému smrtí Kristovou rána smrtelná jest zasažena, an zbaven jest moci své, kterou měl nad lidstvem. Barrada však vykládá totéž slovo o samém Kristu, ježto v řeči řecké slovo *»pán«* znamená *»všecko«* a to právě jest Kristus Ježíš, Syn Boží a pravý Bůh, všechno totiž, neboli veškero dobro.

2. Ze sv. evangelia se dovídáme, že v den úmrtí Spasitelova od hodiny šesté až do hodiny deváté, (od naší 12. až do 3. s poledne), veškera země tmou byla zastřena. *»Od šesté pak hodiny stala se tma po vsí zemi, až do hodiny deváté.«* (Mat. 27, 45.) A v té chvíli, kdy Ježíš skonal, roztrhla se ve skrze opona chrámová a nastalo zemětřesení po vsí zemi, tak že mnoho hor se rozpuklo. *»A aj opona*

*) In Math. 27, 45.

**) Praep. ev. l. 5. c. 9.

chrámová roztrhla se na dvě půly, od vrchu až dolů, a země se třásla a skály se pukaly.« (Mat. 27, 51.)

3. Sv. Jarolím, mluvě o tmě, podotýká, že již prorok Amos ono zatmění předpověděl těmito slovy »*I bude v ten den, praví Pán Bůh: zapadne slunce o poledni, a uvedu tmu na zem v den světla.*« (8, 9.) Vykládaje pak proroctví toto, praví, že se tenkrát zdálo, jakoby slunce bylo zadrželo světlo své, aby nesvítilo nepřátelům Ježíše Krista: »*Zdá se, že slunce nevyslalo paprsků svých, aby bezbožní nepoživali světla jeho.*« A dokládá, řka, že se slunce skrylo, jakoby se neodvažovalo patřiti na Pána, na kříži pnicího. A pravdě nejvíce se podobá, co sv. Lev píše, že prý tehda všichni tvorové chtěli po svém způsobu osvědčiti zármutek svůj z úmrtí společného Stvořitele svého. »*Když Stvořitel na dřevě pněl, veškero tvorstvo zalkalo.*« *) K témuž náhledu i Tertulian se přidává, jenž o tmě zvláště promlouvaje, praví, že svět oním zatměním pohřební takořka slavnost Vykupitele našeho konati obmýšlel. **)

4. Sv. Atanáš, sv. Jan Zlatoústý a sv. Tomáš připomínají, že ono zatmění bylo docela zázračné, ježto právě ten den žádného zatmění býti nemohlo, jak se přihází, když měsíc, postaviv se zrovna mezi zemí a slunce, stín svůj na zemi vrhá; což jen tehdy se stává, jak hvězdáři učí, když jest nový měsíc a nikoli, když měsíc jest v úplňku, jak tomu tenkrát bylo. Dále, ježto slunce mnohem větší jest měsíce, jest zhola nemožno, aby tento všechno světlo sluneční zakryl; což však evangelium zřejmě praví, řkouc, že stala se tma po vsí zemi. A budiž, že by měsíc všechno světlo sluneční zastínil, zdaž nevíme, že běh slunce jest mnohem rychlejší; ono zatmění

*) De pass.

**) De jejun. c. 3.

bylo by tedy sotva několik minut trvalo; sv. evangelium však výslovně praví, že ona tma trvala celé tři hodiny bez přetržení, od šesté až do deváté. Tento zázrak zatmění slunce Tertulian ve své obraně*) k pohanům obšírně popisuje a je na to pozorný činí, že v jejich vlastních starých památkách písemných velmi zázračný úkaz ten zatmění slunce zaznamenán jest: *»V tu dobu, když Kristus skončil, z bílého dne, právě když slunce konalo prostřední běh svůj, světlo náhle zmizelo. Světovou událost tuto zapsánu máte v archivech svých.«* Euseb uvádí v dějepisu svém na potvrzenou toho slova pohana Flegonta, letopisce té doby, jenž napsal toto: *»Čtvrtého roku olympiady 202., stalo se zatmění slunce, po paměti největší všech, a nastala noc o hodině šesté, (o naší 12. polední), tak že hvězdy na nebi viděti bylo.«*

5. Praví se dále v evangeliu svatého Matouše: *»A aj, opona chrámová roztrhla se na dvě půly, od vrchu až dolů.«* (27, 51.) Sv. Pavel pak vykládá (Žid. 9.), kterak i ve stanu na poušti i v chrámě byl stánek, *»svatosvatyně«* zvaný, s archou úmluvy, v níž se chovala manna, hůl Aronova a desky zákona, a nad archou byla slitovnice. Do stánku prvního před svatosvatyní, zakrytého oponou první, vcházel jen kněží, aby oběti konali; kněz pak, který tu obětoval, namočiv prsty do krve zvířete obětního, pokropil jí sedmkrátě oponu. Ale do stánku druhého, svatosvatyní zvaného, která byla vždycky zavřena a oponou druhou zastřena, vcházel toliko nejvyšší kněz a to pouze jednou v roce, nesa s sebou z krve obětní, kterou obětoval sám za sebe. To vše bylo tajemno. Svatyně vždycky zavřená znamenala, že člověčenstvo milosti Boží dosud je zbaveno a milosti té že se mu nedostane, leč

*) c. 21.

skrže onu velikou oběť, kterou, všemi oběťmi starozákonnými nastíněnou, Ježíš Kristus sebe samého obětovati bude. Z té příčiny nazývá sv. Pavel Ježíše Krista kněze budoucího dobrého, který skrže dokonalejší stánek, totiž skrže vlastní, přesvaté tělo své, jež přijal, vešel do svatosvatyně patření Božího, jako prostředník mezi Bohem a lidmi; obětovav nikoli krev kozelců a telat, ale svou vlastní krev, aby jí dokonal dílo lidského vykoupení a otevřel nám tak bránu nebeskou.

6. Než slyšme již vlastní apoštolova slova: »*Ale Kristus přišed (jako) nejvyšší kněz budoucího dobrého, skrže větší a dokonalejší stánek, ne rukou udělaný, to jest, ne tohoto stavení, ani skrže krev kozlů neb telat, ale skrže vlastní krev, všel jednou do svatyně a našel vykoupení věčné*« (Žid. 9, 11. 12.) Zove se tu »*knězem budoucího dobrého*« na rozeznanou od kněží Áronových, kteří vyprošovali časné a pozemské dobré; kdežto Ježíš Kristus vymohl nám statky budoucí, nebeské totiž a nehybnoucí. Dále stojí tu: »*skrže větší a dokonalejší stánek*«; skrže totiž Spasitelovo člověčenství svaté, jež bylo stánkem Slova Božího; »*ne rukou udělaný*« poněvadž tělo Ježíšovo nebylo dílem rukou lidských, nýbrž dílem Ducha sv.; který »*ani skrže krev kozlů neb telat, ale skrže vlastní krev*«: ježto krví onou očištovalo se toliko tělo, kdežto krev Ježíše Krista očišťuje duše skrže odpuštění hříchů; »*všel jednou do svatyně a našel vykoupení věčné.*« Apoštol užívá slova »*našel*« nám na srozuměnou, že jsme se takového vykoupení ani nadíti, ani ho žádati nemohli, dokud nám ho Bůh sám nepřislíbil; poněvadž pouhá dobrota Božská je vynalezla; a to vykoupení »*věčné*« protože nejvyšší kněz židovský pouze jednou v roce do svatyně vcházel; ale Ježíš Kristus, obětovav se jen jednou skrže smrt svou, zasloužil nám vykoupení věčné, které všechny hříchy naše na věčné časy

shladiti dostačuje, podle slov téhož apoštola »*Jednou obětí učinil na věky dokonalými ty, kteříž posvěceni jsou.*« (Žid. 10, 14.)

7. Apoštol dokládá, řka »*A protož nové smlouvy prostředníkem jest.*« (9, 15.) Mojžíš byl prostředníkem zákona starého, neboli smlouvy staré, nemohoucí lidstva s Bohem smířiti a ho spasiti; nebo, jak sv. Pavel jinde praví, zákon starý »*nepřivedl ničehož k dokonalosti*« (Žid. 7, 19.) Ale Ježíš Kristus, smlouvou novou úplně dosti učiniv spravedlnosti Božské za hříchy naše, vymohl nám pro zásluhy svoje odpuštění a milost Boží. Židé se horšili, slyšíce, že by Mesiáš smrtí tak hanebnou vykoupiti měl pokolení lidské, dovozující ze slov zákona, že prý Mesiáš nesmí umříti, ale že prý věčně živ bude: »*My jsme slyšeli ze zákona, že Kristus zůstává na věky*« (Jan 12, 34.) Ale velice se mýlili; neboť právě skrze smrt stal se Ježíš Kristus prostředníkem a Vykupitelem člověčenstva; ježto jenom se zřetelem k smrti jeho zaslíben jest život věčný všem vyvoleným. »*A protož nové smlouvy prostředníkem jest, aby prostředkem smrti, (podstoupené) k vyplacení těch přestoupení, která byla za první smlouvy, přijali zaslíbení věčného dědictví ti, kteří jsou povolání.*« (Žid. 9, 15.) Proto nás sv. Pavel povzbuzuje, abychom veškeru naději svou skládali v zásluhy smrti Ježíšovy. »*Majíce tedy, bratří, doufání že vejdemo do svatyně skrze krev Kristovu, cestou novou a živou, kterouž nám předešel skrze oponu, to jest tělo své.*« (10, 19. 20.) Máme, dí apoštol, veliký základ naděje v život věčný v krvi Ježíše Krista, kterou se nám otevřela nová cesta k nebi; praví se cesta »*nová*«; poněvadž nikým dosud nebyla vyšlapána, až teprve Ježíš Kristus vyšlapav ji, otevřel ji i nám skrze přesvaté tělo své, na kříži obětované, jehož obrazem byla opona v chrámě. Jako tedy roztržením opony při smrti Páně bylo lze volně do svatyně

vjítí, podobně, praví sv. Jan Zlatoústý, i roztrhané tělo Kristovo při umučení jeho nebe dosud uzamčené nám odemklo. Proto nás tentýž apoštol napomíná, bychom s důvěrou přistupovali k trůnu milosti, abychom milosrdenství Božího účastnými se stali. *»Přistupmež tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství, a našli milost k příhodné pomoci.«* (Zid. 4, 16.) Tento trůn milosti jest Ježíš Kristus sám, u něhož my hříšníci ubozí vždycky milosrdenství nalezneme, třeba jsme ho ani nezasluhovali; jestli jen u prostřed tak velikých nebezpečí, v nichž nám věčné zahynutí hrozí, k němu se utěčeme.

8. Ale vraťme se zase k slovům sv. Matouše, svrchu uvedeným: *»Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým, vypustil duši; a aj, opona chrámová roztrhla se na dvě půly, od vrchu až dolů.«* (27, 50. 51.) Toto úplné roztržení opony od shora až dolů, právě když Ježíš Kristus skončil, o němž všichni kněží i lid věděli, nemohlo se státi bez patrného zázraku, pouhým toliko zemětřesením. Ale stalo se tak na znamení, že Bůh nechce, aby dále trvala tato svatyně uzavřená, zákonem zavedená; ale že sám chce od té chvíle býti svatyní, všem skrze Ježíše Krista otevřenou. Sv. Lev píše, že Pán tímto roztržením jasně dokázal, že kněžství starozákonné za své vzalo, místo postoupivši věčnému kněžství Ježíše Krista, a že oběti dosavadní ustoupiti mají zákonu novému, jak později apoštol napsal *»Poněvadž pak kněžství jest přenešeno, potřebí jest, aby se i přenešení zákona stalo«* (Žid. 7, 12.) Tím pak na jisto jest postaveno, že Ježíš Kristus jak prvního, tak i druhého zákona zakladatelem jest, a že zákon starý, stánek, kněžství a oběti starozákonné zobrazovaly jen oběť kříže, kterou mělo člověčenstvo vykoupeno býti. Proto všechno, co v zákoně v obětech, v slavnostech a v zaslíbeních posud nejasno a

tajemno bylo, objasněno jest smrtí Spasitelovou. Opona roztržená naznačovala vůbec, dí Eutym, že sbořena jest již zeď, nebe dělicí od země; tak že nyní bez překážky kráčet lze cestou k nebi.

9. Evangelium praví dále »*A země se třásla a skály pukaly.*« (Mat. 27, 51.) Všeobecně se vypravuje, jak Blossius píše, že, když Ježíš Kristus umíral, zemětřesení tak hrozné a povšechné povstalo, že celá zeměkoule byla otřesena. *) A Dydim píše, **) že země tehdy až v samém středu se chvěla. Dále Origenes a Euseb uvádějí svědectví Flegonta, pro puštěnce císaře Hadriana, který zaznamenal k roku 33. po Kr. P., že při tom zemětřesení v Nicei Bitýnské velmi mnoho domů se sesulo. Také Plinius, současník císaře Tiberia, za něhož Kristus Pán umřel, a Sveton dosvědčují, že i v Asii touž dobou veliké zemětřesení bylo, při čemž 12 měst se sbořilo; z čehož učenci dovozují, že se tenkrát vyplnilo proroctví Aggeovo »*Ještě jedno maličko jest, a já pohnu nebem i zemí.*« (2, 7.) Proto sv. Paulín píše, že Ježíš Kristus, ač na kříži jsa přibit, aby však ukázal, kdo jest, i s kříže zatřásl světem. »*Na kříži přibit jsa, křížem postrašil svět.*«

10. Agrikom vypravuje, že viděti jest až podnes, po levé straně samé hory Kalvarské, stopy onoho zemětřesení. Vyskytlaf se tam trhlinka zšíří lidského těla a takové hloubky, že nelze ani dna se dopídit. Baronius píše k roku 34. ***), že také na mnoha jiných místech viděti hory oním zemětřesením rozštípené; zejména v pohoří Gaetském spatřiti lze až podnes skalnatou horu, o níž se povídá, že při smrti Páně od shora dolů se rozštípla; a že trhlinka tato zázrakem jest způsobena, vysvítá

*) Lib. 7. c. 4.

**) Cat. graec in Job c. 9.

***) n. 107.

z ohromné šířky její, tak že moře jí protéká, jakož i z toho, že vypukliny i výlomy obou rozsedlých stěn úplně se shodují. Totéž podání zachovalo se o hoře Kolumbě blízko Riety, o Montserratě ve Španělsku a o mnoha jiných rozštěpených horách v Sardinii a v okolí města Cagliari. Ale větší ještě úžas budí, co spatřiti lze na hoře Alverně v Toskanskú, kde sv. František omilostněn byl vtisknutím sv. ran, a kde viděti jest ohromné spousty roztržštěných, na sobě nahromaděných balvanů. Vadding vypravuje, že prý sv. Františku od anděla zjeveno bylo, že právě tato jest jedna z hor, které při smrti Ježíše Krista pohromu vzaly.*) *»Ó, nad skálu tvrdší srdce židů.«* volá tu sv. Ambrož; *»skály se pukají, ale srdce jejich zatvrzelá zůstávají!«*

11. Sv. Matouš vypisuje další zázraky, které se udály při smrti Krista Pána, řka: *»A hrobové se otvírali, a mnohá těla svatých, kteří byli zemřeli, vstala. A vyšedše z hrobů po vzkříšení jeho, přišli do svatého města a ukázali se mnohým «* (27, 52, 53.) *»Otevření hrobů,«* vykládá sv. Ambrož,**) *»což jiného znamená, než prolomení mříží smrti a mrtvých vzkříšení?«* to jest, vítězství nad smrtí a navrácení života lidem o z mrtvých vstání jejich. Sv. Jarolím, ctih. Beda a sv. Tomáš připomínají však, že třeba po smrti Krista Pána hrobové se otevřeli, nicméně mrtví z nich nevstali prvé, než Kristus sám z mrtvých vstal. To se úplně srovnává se slovy sv. Pavla ke Kolosenským (1, 18.), kde nazývá Ježíše Krista prvorozeným z mrtvých a prvním z mrtvých vzkříšených *»Kterýžto jest počátek, prvorozený z mrtvých. aby on ve všem prvotnost držel.«* A proto neslušelo, aby kdo jiný z mrtvých vstal, prvé než on sám, jenž slavného nad smrtí vítězství dobyl.

* Annal. Minor. an. 1215. 15

** L. 10. in Luc.

12. U sv. Matouše se praví, že mnoho svatých tehdy vstalo, a vyšedše z hrobů, zjevili se mnohým. Tito z mrtvých povstali byli oni spravedliví, kteří věřili a doufali v Ježíše Krista, a Bůh je chtěl tak oslaviti, v odměnu za jejich víru a naději v budoucího Mesiáše, podle předpovědi proroka Zachariáše, jenž o příštím Mesiáši mluvě praví »*Také ty v krvi zákona tvého vypustil jsi vězně své z jámy, v níž není vody.* (9, 11.) To jest, i Ty, ó, Mesiáši, praví prorok, sestoupil jsi do žaláře, a pro zásluhy krve své vysvobodil jsi z té rokle podzemní, totiž z předpekli, kde nebylo vody radosti, ony ubohé vězně svaté, a uvedl jsi je do slávy věčné.

13. Dále praví sv. Matouš, že setník a ostatní mu poddaní vojáci, kteří účastenství měli při smrti Spasitelově, nedbajíce židů, neustávajících nespravedlivé smrti Páně tvrdošijně hájiti, a dojatai jouce zázračným zatměním a zemětřesením, uznali ho za pravého Syna Božího. »*Setník pak a ti, kteří s ním byli, ostríhajíce Ježíše, vidouce zemětřesení a to což se dalo, báli se velmi, řkouce: Jistě Syn Boží byl tento.*« (27, 54.) Tito vojáci byli šťastné prvotiny z pohanů, kteří uvěřili v Ježíše Krista po smrti jeho; dostaloť se jim té milosti, že hřích svůj poznali a odpuštění doufati směli.

14. Sv. Lukáš dodává, že všickni ostatní, kteří přítomni byli smrti Ježíše Krista a zázrakům, o nichž právě byla řeč, vraceli se odtud, v prsy se bijíce na znamení lítosti, že se účastnili smrti Spasitelovy, aneb ji aspoň schvalovali. »*A veškeren zástup těch, kteří tu spolu byli u toho divadla a viděli, co se dalo, tepouce se v prsy své, navracovali se.*« (23, 48.) Proto i mnoho židů, jak čteme ve skutcích apoštolských, lítostí ke kázání sv. Petra zdrceni jsouce, tázali se ho, co by měli činiti, aby spasení došli, a sv. Petr jim odpověděl, aby činili pokání a dali se pokřtiti; a uposlechli ho počtem asi tři tisíce lidí.

»Tedy ti, kteříž přijali řeč jeho, pokřtěni jsou, a připojilo se duší v ten den okolo tři tisíců.« (2, 41.)

15. Potom přišli vojáci a zpřeráželi lotrům hnáty; ale přišedše k Ježíšovi a vidouce ho již mrtvého, neučinili mu podobně, ale jeden z nich, uchopiv kopí, vrazil mu je do boku, a hned vyšla z rány krev s vodou. *»Ale jeden z vojáků otevřel bok jeho kopím, a hned vyšla krev a voda.«* (Jan 19, 34.) Sv. Cyprián píše, že kopí zrovna na srdce Ježíše Krista bylo namířeno a je probodlo. A totéž i sv. Brigitě zjeveno bylo*): *»Kopí zasáhnuvši žebro, obě srdeční komory probodlo.«* Proto má se za to, že krev s vodou vytryskly z boku Páně z té příčiny, že kopí proniklo nejdříve srdeční oponu a pak i samo srdce Krista Pána probodlo. Dále podotýká sv. Augustin, že sv. Jan užil slova *»otevřel«* proto, že se nám tehda v srdci Páně brána života otevřela, z nížto se sv. svátosti vyprýštily, kterými se vchází do života věčného. *»Aby tam jaksi brána života se otevřela, z níž svátosti církve vypryskly, bez nichž do života vejítí nelze.«* Proto i krev s vodou, jež z boku Páně vystříkly, byly obrazem sv. svátostí; voda totiž zobrazovala křest, první ze svátostí, krev pak ve svátosti oltární, ze svátostí nejvznešenější, jest obsažena. Sv. Bernard praví též, že Ježíš Kristus onou ranou viditelnou, jež mu způsobena byla, chtěl nám viditelnou ránu lásky své ukázati, kterou srdce své z lásky k nám zraněné měl. *»Tělesná rána o ráně duševní svědectví vydává;«* končí pak slovy: *»Kdo by tedy srdce tak zraněného nemiloval?«***) Sv. Augustin pojednává o velebné svátosti, praví, že naše nejsvětější oběť mše sv. není o nic méně před Bohem účinnou, než byla krev

*) L. 2, c. 21.

**) Serm. 3. de pass.

s vodou, jež se tenkrát vyprýštila ze zraněného boku Ježíše Krista. *)

16. Ukončme hlavu tuto krátkou úvahou o pohřbu Ježíše Krista. Pán Ježíš přišel na svět nejen nás spasit, ale také učit nás příkladem svým velikým ctnostem, zvláště pak pokoře a sv. chudobě, nerozdílné to pokory družce. A proto se narodil chudičký v jeskyni, žil 30 let v chudobě jako prostý dělník a zemřel posléze chudý a nahý na kříži, vida dokonce, kterak vojáci, nemohouce vyčkati, až by skončil, před ním o kousky vlastního oděvu jeho se dělí; a když umřel, musili mu almužnou dáti pohřební roucho. Nech je to k útěše chudým, vidí-li Ježíše Krista, krále nebes a země, žíti a umírati v tak veliké chudobě a nouzi, aby nás obohatil zásluhami a statky svými, podle slov apoštolových: *»Jsa bohatý, učiněn jest pro nás chudým, abyste vy chudobou jeho zbohatli«* (2. Kor. 8, 9.) Všichni proto svatí, toužíce podobnými býti chudému Ježíši, pohrdali všemi vezdejšími statky a světskou ctí, aby mohli jednou s Ježíšem Kristem požívatí slávy věčné a statků nebeských, které Bůh přichystal všem těm, kteří ho milují, o nichž platí slova apoštola písařského *»Čeho oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří jej milují.«* (1. Kor. 2, 9.)

17. Vstal pak Ježíš Kristus z mrtvých oslaven, a nejen jako Bůh, ale též jako člověk všechnu moc máje v nebi i na zemi; proto všichni andělé i lidé jsou jeho poddaní. Radujme se tedy, vidouce oslaveného Spasitele, otce a daleko nejlepšího přítele svého. A radujme se i sami pro sebe; neboť z mrtvých vstání Ježíše Krista jest jistou zárukou i našeho z mrtvých vstání a naší slávy, které doufáme požívatí jedenkrát v nebi podle duše i podle těla. Tato

*) In ps. 85.

naděje dodávala zmužilosti svatým mučovníkům, že trpěli s radostí všecka vezdejší zla i nejvybranější muka svých trýznilů. Ale budme přesvědčeni, že se nebude s Ježíšem Kristem radovati, kdo nechce zde na světě s Ježíšem Kristem trpěti, aniž korunován bude, kdo nebojuje, jak by bojovati měl. *»Nebo i ten, kdo o závod bojuje, nebývá korunován, lečby rád ně bojoval.«* (2. Tim. 2, 5.) Ale budme i o tom přesvědčeni, jak týž apoštol jinde praví, že všechny útrapy tohoto života jsou nad míru krátké a lehké proti nesmírným a věčným statkům, na něž se v nebi těšíme. *»Toto nynější kratičké a lehké soužení naše působí v nás převelmi velikou váhu slávy věčné.«* (2. Kor. 4, 17.) Toho tedy pečlivě budme, abychom vždycky v milosti Boží živi byli; o setrvání pak v milosti té nikdy prositi nepřestávejme; sice bez modlitby a bez vytrvalé modlitby nese-trváme, a bez setrvání spasení nebudeme.

18. Ó, nejsladší a nejmilejší Ježíši můj, jak jsi jen lidi tolik miloval, že jsi se na osvědčenou lásky své neštítal ani smrti, a to smrti násilné a tak hanebné, na potupném dřevě. A proč jen, ó, Bože, tak malá jest hrstka těch, kteří Tě upřímně milují? Ó, předrahy Vykupiteli můj, i já chci z těch několika málo býti. Ach, mne bídného! že jsem si dříve nevšímal lásky Tvé a honil se raději po mrzkých rozkoších, pohrdnuv milostí Tvou. Poznávám, jak zle jsem činil a líto mi toho z celého srdce a chtěl bych i umřítí lítostí. Nyní však, ó, milovaný Vykupiteli můj, miluji Tě více než sebe, a hotov jsem raději tisíckrát umřítí, nežli znova přátelství Tvého pozbyti. Děkuji Ti, že jsi mě tak osvítil! Ježíši můj, naděje má, neponechávej mne sobě samému a nepřestávej mi až do smrti milostí svou býti nápomocen. Ó, Maria, Rodičko Boží, přimlouvej se u Ježíše za mne!

Hlava sedmá.

O lásce, kterou Ježíš Kristus nám
osvědčil ve svém utrpení.

1. Sv. František Saleský nazývá horu Kalvarskou »*horou milujících*« a praví, že láska, která nemá původu v utrpení, slabá jest, chtěje tím na rozum dáti, že utrpení Ježíše Krista jest pohnutkou daleko nejmocnější, vábíc nás a láskou k Spasiteli našemu rozplameňujíc. Abychom aspoň poněkud poznali nevyslovitelnou lásku, — neboť celé pochopiti není lze, — kterou nám Bůh osvědčil v utrpení Ježíše Krista, stačí nahlednouti do písma sv., co o tom praví, jehož nejčelnější výpovědi o této lásce hodlám tuto vytknouti. Ať mi nikdo za zlé nemá, opakují-li zde výroky o umučení Páně, které jsem uvedl již nejednou v ostatních pojednáních svých. Jistí spisovatelé knih škodlivých a oplzlých opakují co chvíle hanebné vtipy své, aby náruživost neprozřetelných čtenářů svých více rozdráždili, a mně by nebylo dovoleno, opakovati ona písma sv. slova, jež srdce naše sv. láskou k Bohu více dovedou roz-
nítiti?

2. Ježíš sám, mluvě o lásce té, praví »*Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal.*« (Jan 3, 16.) Částice »*tak*« znamená mnoho; dává nám věděti, že Bůh, darovav nám jednorozeného Syna svého, tak velikou lásku nám osvědčil, že co živi nebudeme s to, bychom ji pochopili. Hřích nás všecky usmrtil, oloupiv nás o život milosti; avšak Otec věčný, aby na jevo dal světu dobrotu svou a ukázal nám, jak velice nás miluje, poslal Syna svého na zemi, aby nám získal smrti svou život ztracený. »*V tomť se ukázala láska Boží k nám, že Syna*

svého jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi byli skrze něho « (1. Jan 4, 9.) Aby nám tedy Bůh mohl odpustiti, neodpustil vlastnímu Synu svému, chtěje, aby místo nás dosti učinil spravedlnosti Božské za všechna provinění naše. »*Kterýž ani vlastního Syna svého neušetřil. ale za nás za všechny ho vydal.*« (Řím. 8, 32.) Stojí tu »*vydal*«, protože ho katanům odevzdal v moc, aby ho zahrnuli potupou a mukami, a až k smrti se ho natrápivše, aby ho konečně popravili na potupném dřevě. Především tedy složil na něho hříchy naše. »*Hospodin složil na něj nepravost všech nás.*« (Is. 53, 6.) A potom nechal ho umřítí v přeukrutných mukách a trápeních jak zevnějších tak vnitřních. »*Pro nešlechtnost lidu svého udeřil jsem ho. A Hospodin chtěl ho potřítí v nemoci.*« (v. 8. 10.)

3. Sv. Pavel, uvažuje tuto lásku Boží, volá udiven: »*Pro převelikou lásku, kterouž zamiloval nás, když i my jsme byli mrtví v hříších, spolu obživil nás v Krtstu.*« (Efes. 2, 4. 5.) Apoštol praví »*pro převelikou lásku*« kterou zamiloval nás; ale může-li pak u Boha přílišnosti jaké býti? Ano, mluví apoštol o převeliké lásce, ale jen tolik tím říci obmýšleje, že Bůh pro člověka věci učinil, že by tomu sotva kdo věřil, kdyby víra nás o tom neujišťovala. Proto církev žasnouc volá: »*Ó podivuhodné nad námi Tvé lásky slitování, ó neocenitelná láska lásky, abys vykoupil otroka, Syna jsi vydal!*« Povšimněme si slov »*láska lásky,*« což tolik znamená, že Bůh lepší, větší láskou nás miluje, než ona jest, kterou miluje ostatní tvory. Ježto Bůh láska sama jest, jak sv. Jan dosvědčuje »*Bůh láska jest,*« miluje proto všechny tvory své: »*Miluješ zajisté všechno, cožkoli jest, a nic nemáš v nenávisti z těch věcí, které jsi učinil.*« (Moudr. 11, 25.) Láska však, kterou Bůh chová k člověku, zdá se, že nemá sobě rovné co do vroucnosti a do něžnosti, tak že v lásce

k člověku skoro přednost jest dána před anděly; zemřelť Bůh za lidi a nikoli za anděly padlé.

4. A co do lásky Syna Božího k člověku, sluší vědět, že když viděl jednak člověka pro hřích ztraceného, jednak spravedlnost Boží, žádající úplného dostiučinění za urážku člověka, nejsoucího s to, by ji dokonale napravil, sám od sebe se uvolil dosti učiniti za člověka. *»Obětován jest proto, že sám chtěl.«* (Is. 53, 7.) A jako beránek tichý podrobil se katanům, nechav si od nich tělo své rozedrati a k smrti se vésti, aniž si stěžoval, ba aniž úst otevřel, jak již prorokováno bylo: *»Jako ovce k zabití veden bude, a jako beránek před tím, kterýž ho stříže, oněmí a neotevře úst svých«* (v. 7.) Sv. Pavel píše, že Ježíš Kristus z poslušnosti k Otci podrobil se smrti kříže: *»Učiněn jest poslušným až k smrti, a to k smrti kříže.«* (Filip. 2, 8.) Ale nikdo se nedomnívej, že Vykupitel náš jen s malou chutí a z pouhé poslušnosti k Otci volil umřít na kříži; nikoli, sám od sebe, jak již podotknuto, obětoval se k této smrti a z vlastní vůle své, jakož i láskou k člověku puzen jsa, chtěl umřít, jak sám dosvědčuje skrze sv. Jana: *»Já život svůj dávám žádný ho neběře ode mne, ale já jej dávám sám od sebe.«* (Jan 10, 18.) A dokládá, že jest povinností dobrého pastýře, aby dal život za ovce své. *»Já jsem pastýř dobrý, dobrý pastýř dává život svůj za ovce své.«* (10, 11.) Ale proč pak chtěl umřít za ovečky své, a odkud mu povinnost, jako pastýři aby dával život svůj za ně? *»Miloval nás a vydal sebe samého za nás.«* (Efes. 5, 2.) Z lásky tedy k nám chtěl umřít a nás tak z moci ďablovy vymaniti.

5. To milý Vykupitel náš sám prohlásil, an pravil *»A já, když budu povýšen od země, všechno potáhnu k sobě.«* (Jan 12, 32.) Slovy těmi: *»když budu povýšen od země,«* chtěl označiti smrt svou na

kříži, jak týž evangelista sám hned dodává, řka »*To pak pověděl, znamená, kterou by smrtí měl umřítí.*« (v 33.) Ona pak další slova: »*všecko potáhnu k sobě,*« sv. Jan Zlatoústý vykládaje dí, že jimi Pán na srozuměnou chtěl dáti, že smrtí svou vytrhl nás téměř násilně z rukou Luciferových, jenž nás, jako tyran otroky své, řetězy spoutané měl, aby pak po smrti věčně nás mučil v pekle. Ó, běda nám, kdyby Ježíš Kristus nebyl umřel za nás! Všickni napořád byli bychom odsouzeni k peklu. Nový to zajisté důvod pro nás, abychom Ježíše Krista milovali; pravím *pro nás*, kteřížto jsme peklo zasluhovali, a považme, že on nás od tohoto pekla vysvobodil a krví svou koupil!

6. Pozastavme se tu na okamžik a nahlédněme do muk pekelných, v nichžto nyní již tolik nešťastníků se trápí. Bídníci, tam pohříženi jsouce v moři ohnivém, ustavičně zápasí se smrtí; neboť zakouší v plamenech těch bolestí všeho druhu. Tam jsou pod mocí zlých duchů, kteří plni jsouce vzteku, nemají jiného na mysli, než jak by trápili tyto nešťastné zatracence. Ale více než ohněm a ostatními mukami trápení jsou tu výčitkami svědomí při vzpomínce na hříchy za živa spáchané, jež jsou příčinou jejich zavržení. Tam spatřují, že zavřena jest jim na vždy každá cesta, kudy by z této propasti přehrozné mohli uniknouti. Tam vidí se vyloučení na věky ze společnosti svatých a vypovědění z vlasti nebeské, pro niž původně stvořeni byli. Co však daleko nejvíce je trápí a peklo peklem jim činí, jest vědomí, že jsou od Boha opuštěni a k tomu odsouzeni, by ho již nikdy nemohli milovati, aniž na něho mohli pomysleti, leda s nenávisí a zuřivostí. Od toho tedy pekla Ježíš Kristus nás vysvobodil, vykoupiv nás ne zlatem, nebo jiným pozemským zbožím, jak sv. Vavřinec Justiniani praví, nýbrž krví a smrtí svou na kříži. »*Nedal za tebe zlata ni*

držav, ale vlastní krev, skonav na dřevě kříže.)* Králové toho světa posílají poddané své do války, aby smrtí jejich sami se spasili; ale Ježíš Kristus šel sám smrti vstříc, aby nám, tvorům svým, spasení zjednal.

7 A hle, jak za tou příčinou zákonníci a kněží Pilátovi jako zločince jej představují, aby soudní vyšetřování s ním zavedl a ortel smrti kříže nad ním vyřkl; a vskutku dosáhli, čeho si přáli; odsouzentě Kristus Pán, aby byl ukřížován. Ó, div divoucí, volá sv. Augustin, viděti, *»jak soudce souzen jest, jak spravedlnost odsouzena, jak život umírá.«* **) A kdo všechny ty divy způsobil, ne-li láska Ježíše Krista, kterou měl k lidem? *»Miloval nás a vydal sebe samého za nás.«* (Efes. 5, 2.) Ó, bychom vždycky tato slova sv. Pavla měli na paměti! že by potom všecka láska k statkům pozemským v srdci našem utuchla, a že by pak ta jediná byla starost naše, bychom Vykupitele svého milovali, uváživše, že jen láska ho k tomu přijmela, proliti všecku krev a udělati nám z ní koupel k spasení. *»Zamiloval nás a umyl nás svou krví od hříchů našich«* (Zjev. 1, 5.) Z té příčiny sv. Bernardin Sienský praví, že Ježíš Kristus viděl s kříže každý jednotlivý hřích jednoho každého z nás, a za každý z nich zvlášt že krev svou obětoval. Vůbec, láska ho dohnala k tomu, že jsa Pánem všech věcí, přišel na tuto zemi jako nejsprostší a nejnižší ze všech. *»Ó, lásko mocná,«* volá sv. Bernard, *»tak tedy všech nejvyšší stal se všech nejposlednější!«* A kdo to učinil? táže se světec a sám odpovídá Láska to učinila, jež. aby milovanému poznati se dala, zapomíná důstojnosti a jen to mu hledí učiniti, co by ho těšilo a mu na prospěch bylo; a světec končí, řka, že Bůh, ač od

*) De cont. mundi c.

**) Serm. de Nat. Dm.

nikoho nemůže přemožen býti, od lásky, kterou k člověku byl jat, přemoci se dal.

8. Dlužno také uvážiti, že cokoli Ježíš Kristus ve svém umučení vytrpěl, za jednoho každého z nás zvláště to trpěl; proto sv. Pavel praví »*Živ jsem u víře Syna Božího, kterýžto zamiloval mne a vydal sebe samého za mne.*« (Gal. 2, 20.) A co tuto sv. apoštol praví, má též jeden každý z nás říci; pročez píše sv. Augustin, že člověk vykoupěn jest za tak velikou cenu, že se zdá, jako by roven byl Bohu. *) Ano, dokládá světec, řka Pane, Ty jsi mě miloval ne jako sebe samého, ale více než sebe samého; neboť, abys mě od smrti vysvobodil, sám jsi za mne umřítí ráčil. »*Miloval jsi mě, ó, Pane více než sebe, protože jsi ráčil umřítí za mne.*« **)

9 Ale proč pak Ježíš Kristus, moha jednou jedinou krůpějí krve nás spasiti, všecku krev prolil v mukách tak hrozných, že samou bolestí na kříži duši vyp stl? Co by kapka byla spravila, odpovídá sv. Bernard, chtěl Pán vlnou krve své dokázati, všecku ji vycediv, aby nám ukázal nesmírnou lásku svou k nám. Pravím »*nesmírnou*«, poněvadž i Mojžíš a Eliáš nazvali na hoře Tábor umučení Vykupitelovo nesmírností, »*excessum*«, nesmírným totiž milosrdenstvím a nesmírnou láskou. (Luk. 9, 31.) Sv. Augustin pojednáváje o umučení Páně, praví, že milosrdenství převýšilo vinu hříchů našich. Cena totiž smrti Ježíše Krista, jsouc nekonečna, nekonečně převyšovala dostiučinění, jež jsme byli dlužni spravedlnosti Božské za svoje hřichy Proto apoštol vším právem dí: »*Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista.*« (Gal. 6, 14.) A totéž i jeden každý z nás říci může Zdaž mi lze větší cti na světě dosíci, neb doufati,

*) De dilig. Deo.

**) Solil. c. 13.

než ona jest, vidím-li, kterak Bůh umírá z lásky ke mně?

10. Ó věčný Bože můj, zneuctil jsem Tě hříchy svými; ale Ježíš, dostiučiniv za mne smrtí svou, navrátil Ti čest měrou vrchovatou. Pro lásku tedy P Ježíše, jenž za mne zemřel, smiluj se nade mnou! A Ty, Vykupiteli můj, jenž jsi ráčil umřítí za mne, abys mne zavázal k lásce své, dej, ať Tě miluji. Za to, že jsem pohrdal Tvou milostí a láskou, zasluhoval bych, abych byl zavržen a nesměl Tě již milovati. Ale ne, ne, ó, Ježíši můj, tresci mě jakkoli, jen ne tímto trestem! A proto Tebe prosím, abys mne do pekla nezavrhoval, poněvadž bych Tebe v pekle nemohl milovati. Dovol mi Tě milovati, a pak mě tresci, jak Ti libo. Všecko mi vezmi, jen sebe ne! Podvoluji se všeliké nemoci, vší potupě, všem bolestem, ráčíš-li je na mne dopustiti, a dosti mi jest, smím-li Tě milovati. Poznávám nyní, an mě osvěcuješ, jak převeliké lásky jsi hoden a jak tuze jsi mě miloval; netroufám si déle živu býti a Tebe nemilovati. Miloval jsem dosavad stvoření a Tebou, dobrem neskonalým, jsem pohrdal; ale nyní prohlašuji, že jen Tebe chci milovati a jiného nic. Ach, milý Spasiteli můj, vidíš-li, že bych měl budoucně od lásky Tvé odpadnouti, tedy Tě prosím, nech mě umřítí; ano raději chci zničen býti, než abych byl od Tebe odloučen. Ó, Panno svatá, ó, Matko Boží, Maria! budiž mi nápomocna přímluvou svojí a vymoz mi té milosti, bych nepřestal Ježíše milovati, jenž ráčil umřítí za mne, ani Tebe, jež jsi mi tolikého až dosud milosrdenství vyžádala.

Hlava osmá.

O vděčnosti, kterou jsme Ježíši Kristu dlužni za jeho utrpení.

1 Sv. Augustin praví, že Ježíš Kristus, poněvadž on za nás napřed život dal, nás zavázal, abychom i my život za něho dali. »*Dlužníky nás učinil, jenž první se obětoval.*« *) Protož dí světec dále »*Znáte stůl, na němž tělo a krev Kristova leží; kdo přistupuješ, takový i ty stůl pohotově měj!*« Tím chce říci, kdykoli přistupujeme k stolu Páně, k sv. přijímání, abychom požívali těla a krve Ježíše Krista, že i my z vděčnosti krev svou i život svůj jako oběť máme míti připraveny, kdyby se událo, že by nám je za jeho čest bylo dáti. Velmi něžná jsou slova sv. Františka Saleského o výroku sv. Pavla »*Láska zajisté Kristova pudí nás!*« (2. Kor. 5, 14.) A k čemu pak pudí nás? Pudí nás, jej milovati. Než slyšme vlastní Františkova slova »*Uvažujeme-li, že Ježíš až k smrti nás miloval, ano, až k smrti kříže, není-li nám, jakoby srdce naše sevřeno bylo jakousi mocí, která jest tím větší, čím on jest lásky hodnější.*« A dokládá: „*Můj milý Ježíš celý se mi daroval; i já se mu docela daruji; žíti i umíratí budu na srdci jeho, ani smrt ani život nikdy mne neodloučí od něho.*«

2. Sv. Petr, chtěje, bychom na to pamatovali, vděčnými býti Spasiteli svému, připomíná nám, že ni zlatem, ani stříbrem vymanění nejsme z otroctví pekelného, nýbrž předrahou krví Ježíše Krista, jenž se za nás obětoval jako beránek nevinný na oltáři sv. kříže. »*Věduce, že ne porušitelnými věcmi, zla-*

*) Tract. 46 in Jo.

tem nebo stříbrem vykoupení jste nýbrž drahou krví Beránka nevinného a neposkvrněného.« (I. Petr 1, 18.) Hrozný proto trest stihne ony nevděčníky, kteří si tak velikého dobrodiní nevšímají. Pravda sice, že Ježíš přišel spasit všech lidí ztracených »*Přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo*« (Luk. 19, 10.); ale pravda také, co sv. kmet Simeon pravil, když Maria Panna obětovala Ježíše v chrámě: »*Aj, postaven jest tento ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli, a za znamení, jemuž bude odpíráno.*« (Luk. 2, 34.) Slovy těmi, »*ku povstání mnohým,*« označil spasení, jehož se dostane skrze Ježíše Krista všem věřícím, kteří by skrze víru vstali z mrtvých k životu milosti. Slovy pak předcházejícími, »*postaven jest tento ku pádu*«, předpověděl, že mnozí do větší záhuby padnou pro nevděk svůj k Synu Božím, jenž sestoupil na zemi, aby terčem byl nepřátel svých, jak vysvítá ze slov následujících »*A za znamení, jemuž bude odpíráno*« což se na vlas vyplnilo na Ježíši Kristu, an byl postaven za cíl všech urážek, úkorů a útrap, jimiž ho židé zasypali. Tomu pak znamení, totiž Ježíši Kristu neodpírají toliko nynější židé, ani jej za Mesiáše neuznávají, ale též křesťané, kteřížto v nevděku svém splácejí mu za lásku jeho [urážkami a pohrdáním] přikázání jeho.

3. Vykupitel náš, dí sv. Pavel, neváhal i život svůj dáti za nás, aby skrze lásku svou, kterou nám osvědčil svou smrtí, stal se neobmezeným srdcí našich pánem. »*Na toť zajisté Kristus umřel, i z mrtvých vstal, aby i nad mrtvými i nad živými panoval.*« (Řím. 14, 9.) Nikoli, dí apoštol, nenáležíme již sobě samým, poněvadž vykoupeni jsme krví Ježíše Krista. »*Protož buď že jsme živi, buď že umíráme, Páně jsme.*« (v. 8.) Jestliže ho tedy nemilujeme a nezachováváme jeho přikázání, mezi nimiž první jest, abychom ho milovali, nejsme toliko nevděční, ale

i nespravedliví, a zasluhujeme dvojnásob potrestání býti. Povinnost zajisté otroka, skrze Ježíše Krista z moci ďáblovy vyproštěného, ta jest, aby v životě i v smrti jen jeho miloval a zúplna jeho službě se oddal. Sv. Jan Zlatoústý pěkně o řečeném výroku sv. Pavla podotýká, řka, že Bůh více jest starostliv o nás, nežli my sami o sebe, a že proto za bohatství své považuje život náš a smrt naši za svou škodu; když tedy umřeme, že ne sobě toliko umíráme, ale i Bohu. Ó, jaká to čest pro nás, kteří žijeme v tomto údolí slzavém, prostřed tolikerých nepřátel a nebezpečností zahynouti, můžeme-li říci »*Páně jsme*«, Ježíši Kristu náležíme, jeho majetkem jsme; on bude míti péči o nás, aby nás v milosti své zachoval v životě tomto, a v životě budoucím nás na věky s sebou spojil.

4. Ježíš Kristus tedy umřel za každého z nás, aby jeden každý z nás živ byl jedině tomuto Vykupiteli svému, jenž umřel z lásky k němu. »*Za všechny umřel Kristus, aby i kteří živi jsou, již ne sami sobě živi byli, ale tomu, který za ně umřel i z mrtvých vstal.*« (2. Kor. 5, 15.) Kdo sám sobě živ jest, k sobě vztahuje všechny své žádosti, úzkosti a bolesti, a v sobě zakládá štěstí své. Ale kdo živ jest Ježíši Kristu, ten jiného si nepřeje, leč aby jeho miloval a jemu se líbil; jedinou jeho radostí jest, jak by jemu působil radost a jedinou úzkostí, aby ho neurazil. Nermoutí se, leda vidí-li, jak P. Ježíš pohrdán bývá; a neraduje se, leč když pozoruje, že jest od jiných milován. To znamená živu býti Ježíši Kristu a toho on právě od jednoho každého z nás žádá. K tomu konci snažil se tak velikými mukami získati si všechnu lásku naši.

5. A žádá snad tuze mnoho? Jistě ne, praví sv. Řehoř, ale velmi spravedlivý jest tento požadavek jeho, an tak veliké důkazy lásky své nám dal, že se zdá, jakoby z lásky k nám až pošetilým se byl

stal. »*Pošetilým býti se zdálo, píše světec, že za lidí původce života zemřel*« On se nám všecek daroval bez výminky; má tedy právo žádati, bychom i my se mu naprosto darovali a k němu všecku svou lásku obraceli; a kdybychom mu část té lásky ujmulí a něco jiného mimo něho, nebo ne pro něho milovali, může právem do nás si stěžovati, »*Méně Tě miluje, dí sv. Augustin, kdo s Tebou zároveň něco miluje, co pro Tebe nemiluje.*«

6. A co bychom medle kromě Ježíše Krista milovali? Snad stvoření? Ale co jsou tvorové proti Ježíši Kristu jiného, nežli bídní červíci, kal, dým a marnost? Sv. papeži Klementovi vladař nabízel mnoho stříbra, zlata a drahých věcí, odřekne-li se Ježíše Krista; i povzdechl světec a zvolal »Ach, Ježíši můj, dobro nekonečné, Ty to trpíš, ani méně než pouliční bláto Tě cení?« Ne, ne, dí sv. Bernard, nebyla to ani opovážlivost, ani myslí otupělost, když sv. mučeníci skřipcům, rozžhaveným plotnám a jiným přehrozným mukám spěchali vstříc, ale láska k Ježíši Kristu to byla, ani ho viděli mrtvého na kříži z lásky k nim. *) Za všecky ostatní stůj zde příklad o sv. Marku a Marcelianovi, jimžto, na rukou i na nohou přibitým, soudce se vysmíval jako bláznům, ježto prý raději tak ukrutnou trýzeň snášejí, nežby se odřekli Ježíše Krista; ale oni jemu odvětili, že nikdy tak velikých rozkoší nezakusili, jako jich zakoušejí nyní, přibiti jsouce těmito hřeby. »*Nikdy jsme tak příjemně nehodovali, jako nyní, pro lásku ke Kristu Ježíši přibiti jsouce.*« A všickni svatí, aby se zalíbili Ježíši Kristu, tolik pro nás sužovanému a pohrdanému, objali s veselou myslí chudobu, pronásledování, potupu, nemoci, bolesti a smrt. Duše, Ježíši Kristu na kříži zasnoubené, neznají nic

*) Serm. 62. in cant.

čestnějšího, než nositi na sobě odznaky Ukřižovaného, totiž utrpení.

7. Slyšme, jak sv. Augustin nás napomíná: »*Nesmíte jen maličko milovati; celý budiž srdci vašemu vštípen, jenž pro vás jest přibit na kříži.*« *) Nám, kteřížto víme skrze víru, že Bůh umřel na kříži z lásky k nám, není dovoleno jen málo jej milovati; aniž má jiná láska v srdci našem býti zasazena mimo onu, kterou jsme tomu dlužni, jenž z lásky k nám umřítí volil, byv přibit na kříži. Zvolejme proto všickni společně se sv. Pavlem: »*S Kristem ukřižován jsem. Živť pak jsem již ne já, ale živ jest ve mně Kristus kterýž zamiloval mne a vydal sebe samého za mne.*« (Gal. 2, 19. 20.) Slova, »*živť pak jsem již ne já, ale živ jest ve mně Kristus,*« sv. Bernard vykládaje, podotýká řka »*Jakoby pravil: Všem ostatním věcem umřel jsem, ničeho neslyším, ničeho si nevšímám; všechno však, co Krista se týká, zastane mě na živě, a pohotově*« Já, praví apoštol, (a s ním říci má, kde kdo Ukřižovaného miluje) přestávám sám sobě živ býti, poněvadž Ježíš Kristus umřel za mne, vzav na se smrt, které já jsem propadl; a protož odumřel jsem všech věcí vezdejších, kteréž nejsou pro Ježíše Krista, a jako mrtev jsa, jich neslyším aniž jich dbám; co však jemu potěšení působí, a vztahuje se k jeho cti a slávě, to mne zastane živého a chutě to přijímám, nech je to namahání, neb opovržení, nech jsou to útrapy nebo i smrt. Odtud i ona slova sv. Pavla: »*Mně živu býti Kristus jest.*« (Filip. 1, 21.); jakoby pravil Ježíš Kristus jest moje žití, poněvadž on zabírá všechny myšlenky a záměry moje, on jest veškera naděje a jediné přání moje, neboť on jest všechna láska moje.

8. »*Věrné slovo; nebo jestliže jsme s ním zemřeli, spolu s ním i živi budeme; budeme-li trpěti,*

*) De s. virg. c. 55.

budeme s ním i také kralovati; pakli zapřeme, i on nás zapře.» (2. Tim. 2, 11. 12.) Jisté to zaslíbení, umřeme-li s Kristem, budeme s ním na věky žiti; budeme-li trpělivě snášeti s Kristem utrpení svá, budeme s ním i panovati. Králové pozemští rozdělují po dobytém vítězství část kořisti mezi ty, kteří s nimi bojovali; podobně Ježíš Kristus učiní v den soudný; podělí částí statků nebeských všecky ty, kteří se namáhali a trpěli pro jeho čest a slávu. Apoštol praví: »*Jestliže jsme s ním zemřeli, spolu s ním i živi budeme.*« Zemřítí s Kristem jest zapřítí sebe samého, odepřítí si totiž ony radosti, kterých se neodřeknuvše, zapřeli bychom posléze Ježíše Krista, jenž by pak po právu a spravedlnosti zapřel i nás v den soudný, »*i on nás zapře*«, t. j. neuzná za své. A tu sluší věděti, že nezapíráme Ježíše Krista jen tehdy, když víru zapíráme, nýbrž i tenkrát, když se zdráháme v tom ho poslechnouti, co od nás chce, jako na př., abychom odpustili z lásky k němu bližnímu nějakou urážku; abychom upustili maličko od vlastní marné cti; abychom přetrhli přátelství, které nás zavádí v nebezpečenství ztratiti přátelství Ježíše Krista, a nedbali strachu, že budeme za nevděčné pokládáni; neboť nejprvé dlužni jsme vděčnými býti Ježíši Kristu, jenž dal krev svou i život svůj za nás, což nižádný z tvorů pro nás neučinil.

O, láska Božská, kterak jsi tak pohrdaná od lidí! O lidé, vizte na tomto kříži Syna Božího, jenž jako beránek nevinný obětuje na něm život svůj, aby zaplatil dluh hříchů vašich a získal si tak lásku vaši. Ó, patřte, patřte naň a milujte ho! Ó Ježíši můj, ó, láska nekonečná, nedej mi déle živu a nevděčnu býti k tak veliké dobrotě! Dosud jsem živ byl, zapomínaje na lásku Tvou a na všechno, co jsi vytrpěl za mne; ale nyní nechci na nic jiného pomýšleti, než jak bych Tě miloval. Ó, svaté Ježíšovy rány, zraňte mě láskou! ó, krvi Ježíšova, opoj

mě láskou! ó, smrti Ježíšova, dej ať umru každé lásce, která není láska Ježíšova! Miluji Tě, Ježíši můj, nade všechno, miluji Tě ze vší duše své, miluji Tě více než sám sebe. Miluji Tě, a protože Tě miluji, umřel bych žalem, pomním-li, kolikrát jsem se Tebou v životě dosavadním nazhrdal a milostí Tvou napohrdal. Ach, pro zásluhy své, ukřižovaný Spasiteli můj, dej mi lásku svou a učiň mě docela svým. Ó, Maria, naděje má, dej, ať miluji Ježíše Krista, a jiného si od Tebe nežádám!

Hlava devátá.

**Kterak všechnu naději svou skládati máme
v zásluhy Ježíše Krista.**

1. *»Není v žádném jiném spasení.«* (Sk. ap. 4, 12.) Sv. Petr praví, že všechna naděje naše záleží na Ježíši Kristu, který skrze sv. kříž, na němž obětoval za nás život svůj, otevřel nám cestu ke všemu dobrému, jež od Boha doufati smíme, ač jestli věrně plníme přikázání jeho. Slyšme, co sv. Jan Zlatouústý o kříži praví. *»Kříž jest naděje křesťanů, kulhavých hůl, útěcha chudých, zkáza pyšných, vítězství nad zlými duchy, mládeže učitel, kormidelník na moři plujících, přístav tonoucích, rádce spravedlivých, odpočinutí sužovaných, lékař nemocných, chloubu mučedníků.**) Kříž, totiž Ježíš ukřižovaný, dí světec, jest tedy *»naděje věřících«*: neboť kdybychom neměli Ježíše Krista, nebylo by pro nás naděje v spasení; jest *»hůl kulhavých«* všichni totiž pokulháváme v tomto stavu porušeném a nemáme jiné podpory, kráčejíce po cestě k spasení, jediné onu, kterou nám

*) Hom. de cruce 3.

poskytuje milost Ježíše Krista; jest »*útěcha chudých*«, a těmi jsme všichni; neboť všecko, cokoli máme, od Ježíše Krista máme; kříž jest dále »*zkázou pyšných*« protože následovníci Ukřižovaného nedovedou pyšnými býti, vidouce ho jako zločince na kříži popraveného; jest »*vítězstvím nad duchy zlými*« ježto pouhé znamení kříže je zažene; jest »*učitelem začátečníků*« ó, jak krásná naučení kříž dává těm, kteří začínají kráčet po cestě k Bohu! Jest »*kormidelníkem plujících*«: ó, jak nás kříž chrání v bouřích života vezdejšího; jest »*přístavem tonoucích*« kdožkoli v nebezpečnosti se octnou, zahynouti v pokušeních neb v prudkých náruživostech, těm jest kříž přístavem bezpečným, ač-li se utekou do něho; jest »*rádcem spravedlivých*«: jak sv. rady kříž nám dává v souženích tohoto života vezdejšího! Jest »*odpočinkem zarmoucených*« a kde jinde bývají zarmoucení více potěšeni, než pohledí-li na kříž, na němž Bůh trpí z lásky k nám? Jest »*lékařem nemocných*« nemocní, obejmou-li v utrpeních svých kříž, jistě uzdraveni budou od všelikého neuhu duševního; jest »*chloubou mučovníků*« není mučovníkům chlouby větší nad tu, že podobnými učiněni jsou králi mučovníků, Ježíši Kristu.

2. Slovem, všechna naděje naše jsou zásluhy Ježíše Krista. Apoštol praví: »*Umím i snižen býti, umím i hojnost míti (všudy a ve všech věcech vyvíčen jsem) i nasycen býti i lačněti; i hojnost míti i nouzi trpěti. Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.*« (Filip. 4, 12. 13.) Praví sv. Pavel, tak tomu, jak naznačil, od Pána naučen byv: Víím, jak bych se měl zachovati; když mě Bůh ponižuje, oddávám se do jeho vůle; když mě povyšuje, umím mu za to vzdávati všecku čest; když mi Pán hojně uštědruje, umím mu z toho děkovati; když mi dává nouzi trpěti, i za to mu dobrořečím; ale všeho toho nečiním z vlastní síly, nýbrž skrze milost, které

Bůh mi popřává. „*Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.*“ V řeckém čtení stojí místo „*Skrze toho kterýž mne posiluje*“ : „*Skrze Krista, mne posilujícího*“ ; kdo tedy sobě nedůvěřuje a v Ježíše Krista doufá, bývá od něho silou nepřemožitelnou opatřen. „*Pán,*“ dí sv. Bernard, *všemohoucími činí, kdožkoli v něho doufají.*“ *) A dále praví, že duše, která nespolehá na síly své, nýbrž od Ježíše Krista posilněna bývá, umí sama sebe tak ovládati, že žádný hřích nemá nad ní moci; konečně dokládá, řka, že ani násilí, ani lest, ani rozkoš není s to, by zmohla toho, jenž na Krista spoléhá.

3 Apoštol prosil Boha třikráte, aby ho zbavil žádosti tělesné, kterou byl trápen, a bylo mu odpovědíno „*Dosti máš na milosti mé; nebo moc v nemoci se dokonává.*“ (2. Kor. 12, 9.) Ale kterak že moc slabostí zdokonalena bývá? Sv. Tomáš vykládá spolu se sv. Janem Zlatoústým, že čím větší slabost naše a k zlému náchylnost, tím vydatnější pomoc Bůh poskytuje těm, kdož v něho důvěřují. Proto také sv. Pavel dokládá řka: „*Protož rád se chlubiti budu svými nemocmi (neboli slabostmi), aby ve mně přebývala moc Kristova*“ ; aby moc Ježíše Krista tím snáze ve mně se usídlila; končí pak slovy „*Pročž libuji si ve svých nemocech v pohaněních, v potřebách, v protivenstvích, a v úzkostech pro Krista; nebo když nemocen jsem, tehdáž jsem mocen*“ (v. 10.). Raduji se, dí apoštol, vida se býti tak sláb, když mi jest snášeti pro Ježíše Krista příkoří, nedostatek, pronásledování a úzkosti; neboť čím se tehda cítím slabší, tím více v něho důvěřuji a tak se silnějším stávám.

4. „*Slovo kříže jest sice těm, kteříž hynou, bláznovstvím; ale těm, kteříž dosahují spasení, to jest nám, jest mocí Boží.*“ (1. Kor. 1, 18.) Tím nám sv.

*) Serm. 85. in cant.

Pavel výstrahu dává, bychom nenásledovali světa milovníků, kteří naději svou kladou v bohatstvích, v příbuzných a světských přátelích svých, světce pak za bláhové pokládají proto, že pohrdají těmito podporami pozemskými. Než právem skládáme všecku naději svou v lásku kříže, totiž Ježíše ukřižovaného, jenž všechno dobré zjednává tomu, kdo v něho důvěřuje. Třeba si však také na paměť uvést, jak naprosto rozdílny jsou od sebe moc a váha světská a Boží. Oné lze se domoci bohatstvím a důstojnostmi, této však nabýváme pokorou a trpělivou oddaností; proto sv. Augustin píše, že síla naše záleží v poznání slabosti naší a v pokorném přiznání se k bídosti naší: „*Síla naše jest slabosti upřímné poznání a pokorné vyznání.*“ *) A sv. Jaro-
lím praví, že všechna dokonalost života vezdejšího jest v poznání naší nedokonalosti. „*Ta jest jediná života tohoto dokonalost, abys se nedokonalým býti uznal.*“ **) A zajisté; neboť poznáváme-li, jak nedokonalými jsme, tu pak nedůvěřujeme silám vlastním, spoléháme na Boha, jenž chrání a spaseny činí, kdož v něho doufají. „*Obráncem jest všech doufajících v něho.*“ (Žalm 17, 31.) „*Jenž spaseny činíš doufající v Tebe.*“ (Ž. 16, 7.) Ano, tvrdí dokonce David, že kdo v Hospodina doufá, bude silný jako hora, kterou žádný nájezd všech nepřátel jejích neotřese. „*Doufající v Hospodina jsou jako hora Sion, nepohne se na věky.*“ (Ž. 124, 1.) Proto nás sv. Augustin napomíná, bychom v nebezpečení hříchu, v čas pokušení, utíkali se k Ježíši Kristu a jemu se doporučeli; on nás jistě neopustí a klesnutí nenechá, ale obejmě nás a spomůže tak slabosti naší. „*Vrhni se na něho, necouvne, abys upadl, ale přijme a uzdraví tě.*“

*) Lib. de grat. Chr. c. 12.

**) Ep. ad Ctesiph.

5. Ježíš Kristus vzav na sebe naše křehkosti lidské, zasloužil nám takové síly, která převyšuje slabost naši. Sv. Pavel praví „*Proto že sám trpěl a byl pokoušen, mocen jest i těm kteří pokoušeni bývají, spomáhati.*“ (Žid. 2, 18.) Ale čím to, že Spasitel proto, že sám byl pokoušen, může nám na pomoc přispěti v pokušeních našich? To jest tím, že Ježíš Kristus, byv sám od pokušení trápen, spíše s námi soustrast má a ochotnější jest k pomoci naší, když i my býváme pokoušeni. A s tím srovnává se i jiný výrok téhož apoštola: „*Nemáme nejvyššího kněze, kterýžby nemohl míti lítost nad mdlobami našimi, ale zkušného ve všem, podobně (nám), kromě hříchu.*“ (Žid. 4, 15.) Proto nás apoštol vyzývá, bychom s důvěrou spěchali k trůnu milosti, ke kříži totiž, abychom od Ukřižovaného obdrželi žádanou milost. „*Přistupmež tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milost k příhodné pomoci*“ (v. 16.)

6. P. Ježíš, uvoliv se trpěti úzkost, ošklivost a tesklivost, jak sv. evangelistové dosvědčují, mluvíce o mukách, které mu bylo trpěti zvláště v zahradě Getsemanské tu noc před svou smrtí: „*A počal se lekatí, rmoutiti a teskliv býti*“ (Marek. 14, 33. a Mat. 26, 37.), zasloužil nám odvahu, zmužile odporovati všem vyhrůžkám těch, kteří nás chtějí převrátiti; zaslo žil nám i sílu, přemoci ošklivost a omrzlost, které zakoušíváme při modlitbě, umrtvováních a při jiných cvičeních svatých; zasloužil nám konečně statečnost, klidně snášeti trudnost, která se v protivenstvích o nás pokoušívá.

Víme též, že v zahradě při pohledu na tak veliká muka a žalostnou smrt, která ho čekala, trpěti ráčil po lidské přirozenosti své tak velikou zmalátnělost, že zvolal: »*Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno*« (Mat. 26, 41.), a že dokonce prosil

Otce svého, možno-li, aby ho těch útrap ušetřil. »*Otče můj, jestli možné, ať odejde ode mne kalich tento*« (Mat. 26, 39.) Ale hned doložil: »*Ale však ne jak já chci, ale jak ty.*« A celou tu dobu, kterou v zahradě na modlitbě prodlel, nepřestal touž modlitbu opakovati. »*Staň se vůle tvá . a modlil se po třetí, touž řeč říkáje*« (v. 42. 44.). Ježíš Kristus zasloužil a zjednal nám tenkráté tímto »*staň se*« oddanost do vůle Boží ve všech protivenstvích. Svátým pak mučeníkům a vyznavačům svým vymohl sílu, aby odolali všem pronásledováním a mukám sužovatelů svých: »*To slovo (staň se) všrcky vyznavače nadchnulo, všechny mučeníky korunovalo,*« píše sv. Lev. *) Podobně i ošklivostí nad hříchy našimi, která mu způsobila v zahradě tak trapnou úzkost smrtelnou, zasloužil nám té milosti, bychom hříchů svých litovali. Opuštěností od Otce svého, kterou na kříži vytrpěl, zasloužil nám stálosti, bychom v opuštěnosti a v duševní zatemnělosti na mysli neklesali. A nakloněním hlavy, na popravném tom dřevě z poslušnosti k Otci skonávaje »*učiněn jsa poslušným až k smrti, a to k smrti kříže*« (Filip. 2, 8.) zasloužil nám všech vítězství nad náruživostmi a pokušeními, jakož i trpělivosti v útrapách vezdejších a zvláště v hořkostech a úzkostech smrtelných.

7. Vůbec, píše sv. Lev, Ježíš Kristus přišel na se vzít křehkosti a mdloby naše, aby nám udělil sílu a stálost svoji. »*Přišel naše přijav, a svoje za to dav.*« **) A sv. Pavel dí: »*Ačkoli byl Syn Boží, však z toho co trpěl, naučil se poslušenství.*« (Žid. 5, 8.) Tomu však není rozuměti, jakoby se byl Ježíš teprve při utrpení svém naučil ctnosti trpělivosti, které před tím neznal; ale tak tomu rozumějme, jak sv. Anselm vykládá, že v utrpení svém naučil se

*) De pass. serm. 7. c.

**) Serm. 3. c. 4.

mimo onu známost, kterou již měl, také ze zkušenosti, jak hořká jest smrt, kterou vytrpěl z poslušnosti k Otci. Spolu tehda i zkušenosti nabyl, jak velmi záslužna jest poslušnost; neboť pro ni sám na nejvyšší stupeň slávy povýšen jest, seděti totiž po pravici Otcově, nám pak zjednal jí spásu věčnou. Proto apoštol dokládá řka: »*A dokonav, učiněn jest všechněm sebe poslušným příčinou věčného spasení*« (v. 9.). Práví »*dokonav*«, ježto dokonalou poslušností svou, an všecko trpělivě snášel za času utrpení svého, příčinou se stal spasení věčného všem těm, kteří poslušni jsou, trpělivě snášejíce trampoty života ve-zdejšího.

8. Touto trpělivostí Ježíše Krista sv. mučeníci byvše povzbuzeni a posílněni snášeli trpělivě i nej-hroznější muka, jež ukrutnost tyranská vymyslila; a snášeli je nejen trpělivě, ale i s radostí a dychtíce z lásky k Ježíši Kristu trpěti ještě více. Přečtěme si jen na doklad toho znamenitý onen list sv. Ignáce, mučeníka, který po svém odsouzení, by předhozen byl litym šelmám, napsal věřícím v Římě, prvé než přibyl na místo mučnické smrti své. »Nechte mne, synáčekové moji,« praví tam, »abych od zubů šelem rozemlen byl jako zrno obilné Vykupitele svého. Netoužím leč po něm, jenž umřel za mne. On, jehož jedině miluji, ukřižován byl pro mne, a láska, kterou k němu hořím, žádost budí ve mne, abych i já pro něho byl ukřižován.« Sv. Lev píše o sv. Vavřinci, mučeníku, že ho na rožni ležícího méně sžíral oheň, jenž zvenčí plál, než onen, kterým byl roznícen uvnitř. Euseb a Palladius píší o sv. Potamiáně, panně alexandrijské, že odsouzena byvši, by vhozena byla do kotle se smolou vřící, toužíc však po větší trýzni z lásky k ukřižovanému ženichu svému, prosila vladaře, aby ji do něho pouštěli jen ponenáhlu, by smrt její byla tím bolestnější, jak obmýšlela. Proto pohřžili do smůly napřed nohy

její, a tak trvalo trápení její celé 3 hodiny, aniž duši vypustila dříve, dokud jí smůla nedosahovala až po krk. Hle, jak velikou trpělivost a statečnost sv. mučenníci čerpali z umučení Ježíše Krista.

9. Tato zmužilost, které Ukřižovaný dodává těm, kdož ho milují, vložila tato slova sv. Pavlu do úst: »*Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soužení? aneb ouzkost? nebo hlad? zdali nahota? čili nebezpečení? zdali protivenství? čili meč?* (Řím. 8, 35.) Nikoli, hned odpovídá, nade vším tím zvítěziti doufám silou a láskou Ježíše Krista: »*Ale v tom ve všem přemáháme pro toho, kterýž nás zamiloval*« (v. 37). Láska sv. mučovníků k Ježíši Kristu byla nepřemožitelná, poněvadž od nepřemožitelného v mukách svých posilování byli. A nemysleme, že snad mukám sv. mučovníků moc mučiti zázrakem odňata byla, nebo že útěcha nebeská bolesti mukové udušila, což snad někdy se přihodilo; z pravidla však mučení cítili bolesti velmi dobře; vždyť mnozí ze slabosti i trápení podleli. U těch tedy, kteří muka zmužile přestáli, byla trpělivost naprosto darem Pána Boha, jenž jim dodával potřebné síly.

10. Hlavní předmět naděje naší jest blaženost věčná, neboli požívání Boha, jak sv. Tomáš učí. Všech pak ostatních prostředků k dosažení spasení, které v požívání Božím záleží, jako jsou odpuštění hříchů, setrvání v milosti Boží až do konce, a dobrá smrt, očekávati máme nikoliv od vlastních sil svých, ani od dobrých předsevzetí svých, nýbrž jedině od zásluh a od milosti Ježíše Krista. Aby tedy naděje naše pevná byla, třeba věriti s jistotou neomylnou, že dosažení všech těchto prostředků k spasení našemu doufati smíme jedině pro zásluhy Ježíše Krista.

Článek I.

O naději, kterou máme skrze Ježíše Krista, že nám odpuštění budou hříchové naši.

11. Co se tedy nejprv odpuštění hříchů týče, sluší věděti, že Vykupitel náš k tomu cíli na zemi přišel, aby hříšníkům odpustil »*Přišel zajisté Syn člověka, aby spasil, co bylo zahynulo.*« (Mat. 18, 11.) Proto také sv. Jan Křtitel, ukazuje židům na Mesiáše již přišlého, pravil: »*Ejhle Beránek Boží, hle, který snímí hříchy světa.*« (Jan 1, 29.) V čtení řeckém stojí vlastně: »*tento Beránek*«, jakoby sv. Jan byl řekl Ejhle tento Beránek Boží, o němž Isaiáš předpověděl »*Jako beránek před tím, kterýž ho strážil, oněmí*« (53, 7.), a o němž také Jeremiáš praví: »*A já jako beránek . kterýž nesen bývá k zabití.*« (11, 19.) A již dříve předobrazem byl od Mojžíše beránkem velikonočním a obětí beránka, který podle zákona obětován byl každého rána Bohu, jakož i jinými obětmi za hříchy, které se večer konávaly. Ale všemi těmi beránky nemohl nikomu ani jediný hřích odpuštěn býti, a měli jen připomínati oběť Beránka Božího, Ježíše Krista, jenž krví svou obmytí měl duše naše a zbaviti je jak viny, tak trestu věčného, za vinu zaslouženého, (což naznačuje slovo »*snímá*«), uvoliv se za nás dosti učiniti smrtí svou spravedlnosti Božské podle slov Isaiášových: »*Hospodin složil na něj nepravost všech nás.*« (53, 6.) Proto sv. Cyril praví: »*Jeden utracen jest za všechny, aby celé pokolení lidské získal Bohu Otci.*« Ježíš se dal zabiti, aby zachránil Bohu všechny lidi, mající zahynouti. Ó jak velice jsme za to zavázáni Ježíši Kristu! Kdyby zločinec od krále k smrti odsouzený již pod šibenicí stál, oprátku maje kolem krku, a tu by přišel přítel a oprátku mu sundal a sám si ji zavěsil a dal by se oběsiti, aby zločince osvobodil, jak

by as tento povinen byl svého ochránce milovati? A zcela totéž učinil Ježíš Kristus. Umřel na kříži, aby osvobodil nás od smrti věčné.

12. »*Kterýžto hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo, abychom hříchům zemrouce, spravedlnosti živi byli; jehožto zsinalostí uzdraveni jsme*«, tak píše sv. Petr. Ježíš tedy vložil na sebe všechny hříchy naše a vynesl je na kříž, aby za ně zaplatil pokutu smrtí svou, a zjednal nám odpuštění jejich a navrátil nám, již mrtvým, život ztracený. »*Zdali jest co podivuhodnějšího nad rány hojící a smrt oživující?*« (táže se sv. Bonaventura*); rány totiž, které rány jiných hojí a smrt, která život vrací kde komu mrtvému? Sv. Pavel praví, že nás Bůh z hříšníků nenáviděných a ohyzdných učinil v Ježíši Kristu sobě milými a příjemnými, odpustiv nám pro zásluhy krve jeho hříchy naše a obdařiv nás přestědře bohatstvím milosti své. »*Obdařil nás v milém Synu svém; v němžto máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchů, podle bohatství milosti jeho, která se rozhojnila v nás.*« (Efes. 1, 6—8.) A to stalo se pro smlouvu, kterou Ježíš Kristus učinil s Otcem svým, že nám odpustí hříchy naše a přijme nás za přátele své, vzhledem k umučení a smrti téhož Syna svého.

13. A v tomto smyslu nazval apoštol Ježíše Krista prostředníkem zákona nového. V písmě sv. má slovo »zákon«, neboli »testament« smysl dvojí; znamená jednak *smlouvu*, neboli dohodnutí se dvou sporných stran; jednak *závěť*, neboli poslední vůli, jížto někdo odkazuje jmění své dědicům. Avšak ustanovení takové nemá platnosti, leda po smrti zůstavitele. O testamentu jakožto závěti řeč bude až v článku III. Nyní mluví budeme o testamentu, neboli zákonu jakožto smlouvě, v kterémžto rozumu také apoštol mluví o zákoně, řka o Ježíši Kristu

*) Stim. p. 1. c. 1.

„*Nového testamentu* (t. j. nové smlouvy) *prostředníkem jest.*“ (Žid. 9, 15.) Člověk stal se skrze hřích dlužníkem spravedlnosti Božské a nepřítelem Božím. I přišel Syn Boží na zem a přioděl se tělem lidským, a v tu chvíli, jsa tak Bohem i člověkem, učiněn jest prostředníkem člověka s Bohem, zastáváje strany obě; a aby mezi oběma mír učinil a zjednal člověku milost Boží, nabídl se, že krví a smrtí svou zaplatí dluh člověka. Smír tento zobrazen byl již v zákoně starém všemi oběťmi tehdejšími a vším náradím obřadným, od Boha nařízeným. Byly to stánek, oltář, opona chrámová, svícen, kadidelnice a archa úmluvy, v níž se uschovávaly prut Áronův a desky zákona. Veškero zařízení toto znamenalo a zobrazovalo přislíbené vykoupení, a poněvadž vykoupení toto mělo dokonáno býti skrze krev Ježíše Krista, proto Bůh ustanovil, aby při obětech zvířecích krev se prolévala, jsouc obrazem krve Beránka Božího, a aby veškero dotčené náradí obřadné tou krví se pokropovalo. „*Protož ani onen první* (totiž zákon) *nebyl bez krve posvěcen.*“ (Žid. 9, 18)

14. Sv. Pavel praví, že první testament, první totiž úmluva, neboli prostřednictví, které učiněno bylo v zákoně starém a které zobrazovalo prostřednictví Ježíše Krista v zákoně novém, slavilo se krví telat a kozelců, kteroužto krví pokropily se kniha, lid, stánek a všecko posvátné nádoby. „*Když čtěna byla všecka přikázání zákona od Mojžíše všemu lidu, vzav krev telat a kozlů s vodou a s vlnou šarlatovou,* (také vlna, na červeno obarvená, znamenala Ježíše Krista; ježto vlna, jsouc o sobě bílá, červenou bývá teprve obarvením; podobně Ježíš Kristus, bělostkvoucí svou nevinností a přirozeností, rděl se potom na kříži krví, popraven jsa jako zločinec, a tak vyplnila se na něm slova nevěsty v písni Šalomounově: „*Milý můj jest bílý a červený.*“ 5, 10.) Vzav tedy krev onu „*s vodou a s vlnou šarlatovou a s yzopem,*

(bylinou to nízkou, obrazem proto pokory Ježíše Krista), pokropil spolu i knihu i všecken lid, řka: *Tatoť jest krev zákona, ježž vydal vám Bůh. Také i stánek i všecky nádoby, náležející k službě, podobně krví pokropil. A téměř všecko podle zákona krví očišťováno bývá a bez vylití krve nebývá odpuštění.* (Žid. 9, 19—22.) Apoštol opakuje zúmýslně několikráte slovo krev, aby to židům i všem hluboko v srdce vštípil, že bez krve Ježíše Krista neměli bychom naděje v odpuštění svých hříchů. Jako v zákoně starém židé krví obětní očišťování bývali od zevnějších provinění, kterých se proti zákonu dopustili, a prominuty jim bývaly tresty časné, zákonem ustanovené, podobně krví Ježíše Krista my v novém zákoně obmyti býváme od poskvrn vin vnitřních podle slov sv. Jana *»Zamiloval nás a umyl nás svou krví od hříchů našich.«* (Zjev. 1, 5.), a osvobozeni býváme od věčného trestu pekelného.

15. Slyšme, jak to všechno sv. Pavel v též hlavě vysvětluje *»Kristus přišed (jako) nejvyšší kněz budoucího dobrého, skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukou udělaný, to jest, ne tohoto stavení, ani skrze krev kozlů neb telat, ale skrze vlastní krev všel jednou do svatyně a našel vykoupení věčné.«* (Žid. 9, 11.—12.) Nejvyšší kněz vcházel v ten čas svatyní do svatosvatyně a pokropiv obětní krví lid, očišťoval od zevnějších provinění ty, kdož se jich byli dopustili a promíjel jim tresty časné; neboť na odpuštění viny a na prominutí trestu věčného bylo židům nevyhnutelně potřebí lítosti dokonalé spolu s věrou a nadějí v budoucího Mesiáše, jemuž bude umřítí, aby jim odpuštění zjednal. Ježíš Kristus však skrze své tělo, (a to jest onen stánek prostrannější a dokonalejší, od apoštola zmíněný), obětované smrtí na kříži, vešel do svatyně nebeské, nám uzavřené a otevřel nám ji prostředkem vykoupení. Proto dí sv. Pavel dále, aby nám dodal naděje v odpuštění všech

hříchů našich a povzbudil nás k důvěře v krev Ježíše Krista: »*Jestliže krev kozlů a ovyků a popel jalo-vice. pokropujíc poskvrněných, posvěcuje (jich) k očištění těla, čímž více krev Kristova, kterýžto skrze Ducha sv. sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu, vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému.*« (Žid 9, 13, 14.) Práví, »*čím více krev Kristova, kterýžto skrze Ducha sv. sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu.*« Obětovalť Ježíš sebe samého Bohu, jsa bez poskvrny a beze stínu hříchu; sic by nebyl býval prostředníkem hodným a schopným smířiti Boha s člověkem hříšným, aniž by jeho krev byla měla moc očistiti svědomí naše od »*skutků mrtvých*«, totiž od hříchů, skutků to mrtvých, nezáslužných, a skutků to smrti, hodných trestů věčných; »*k sloužení Bohu živému*« Bůh nám neodpustí, leč k tomu cíli a konci, bychom celý ostatní život obětovali jeho službě a lásce. Apoštol končí slovy »*A pro'ož nové smlouvy prostředníkem jest*« (v. 15.). Proto Vykupitel náš ráčil z nesmírné lásky k nám předrahou krví svou nás vykoupiti od smrti věčné, aby nám vymohl od Boha odpuštění, milost a spolu blaženost věčnou, budeme-li mu až do smrti věrně sloužiti. To bylo ono prostřednictví, neboli ona úmluva mezi Ježíšem Kristem a Bohem, kterou nám zaručeno bylo odpuštění a spasení.

16. A toto přislíbení, že nám pro zásluhy krve Kristovy odpuštění budou hříchové naši, Ježíš potvrdil ten den před svou smrtí, když nám velebnou svátost odkazuje, pravil »*Toť jest krev má nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.*« (Mat. 26, 28.) Práví: »*která vylita bude*«, poněvadž blízka byla oběť, při níž ne část, ale všechnu krev svou měl vycediti na dostiučiněnou za hříchy naše a na dosažení odpuštění. Proto ustanovil, aby tato oběť obnovována byla den jak den při mši svaté, aby krev jeho neustále za nás se při-

mlouvala. A proto Ježíš Kristus zove se knězem řádu Melchisedechova. »*Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova.*« (Žalm 109, 4.) Aron obětoval oběti zvířecí, ale oběť Melchisedechova byly chléb a víno, obraz to nejsv. oběti oltářní, kterou Spasitel náš pod způsoby chleba a vína obětoval Bohu při poslední večeři své tělo a svou krev, jež obětovati měl nazítří při utrpení svém a jež denně obětuje skrze ruce kněžské, obnovuje skrze ně oběť kříže. Proto také sv. Pavel odůvodňuje slova Davidova, jenž nazývá Ježíše Krista knězem věčným, řka: »*Ale tento, proto že zůstává na věky, má kněžství věčné.*« Kněží starozákonní přestávali býti kněžími, jakmile zemřeli, ale Ježíš, že věčným jest, proto i kněžství jeho jest věčné. Ale kterak i v nebi ještě nepřestává kněžský úřad svůj vykonávati? I to apoštol vysvětluje takto: »*A protož i věčně spasiti může, kteřížkoli skrze něho přistupují k Bohu jsa vždycky živ k orodování za nás*« (v. 25.). Veliká oběť kříže, jsouc obnovována obětí oltářní, má moc spasiti každé všecky ty, kteří skrze Ježíše Krista, věrou a dobrými skutky dobře připraveni jsouce, k Bohu přistupují. A tu oběť, jak sv. Ambrož a sv. Augustin píší, nepřestává Ježíš Kristus jako člověk obětovati Otci za nás, vykonáváje i na dále jako zde na zemi úřad prostředničí a spolu kněžský, jenž záleží v tom, že se přimlouvá za nás, jak dokazují slova: »*Jsa vždycky živ k orodování za nás.*«

17. Sv. Jan Zlatoústý praví, že veškery rány Ježíše Krista jsou tolikerá ústa, jež se neustále za nás hříšníky dovolávají u Boha odpuštění provinění našich. Ó, jak mnohem lépe přimlouvá se krev Ježíše Krista za nás, vyprošujíc nám milosrdenství Boží, nežli krev Abelova pomstu svolávala na Kaina: »*Přistoupili jste k prostředníku nového zákona, k Ježíšovi, a k pokropení krví, kteráž lépe mluví než Abelova.*« (Žid. 12, 22—24.) Z té příčiny zazname-

Úvahy o umučení J. Krista.

náno jest v zjeveních sv. Maří Magdaleny z Pazzi, kterak jednoho dne Bůh toto jí pravil »Spravedlnost moje proměnila se v milost, pomstivši se nad nevinným tělem Ježíše Krista. Krev tohoto Syna mého nevolá o pomstu ke mně, jako krev Abelova, nýbrž jen o smilování prosí; a na hlas ten nemůže spravedlnost moje se neukrotiti. Tato krev ruce jí váže, aby jich nemohla užiti k pomstě nad hříchy, jak jich dříve užívala.«

18. Svatý Augustin píše, že nám Bůh slíbil odpuštění hříchů a život věčný, že však učinil mnohem více než slíbil. Nám odpustiti a nebe nám darovati nestálo Ježíše Krista ničeho, ale vykoupení naše stálo ho krev i život. Sv. apoštol Jan varuje nás, abychom se hříchů vystříhali, abychom však hřešivše nezoufali v odpuštění, pakli jen pevně odhodláni jsme již nehřešiti; a myslí nám dodává k naději v odpuštění, řka, že jest nám činiti s Ježíšem Kristem, jenž nerci-li umřel, aby nám odpustil, ale i po smrti své přimlouvá se za nás u Otce nebeského. »*Synáčekové moji, totoť vám píši, abyste nehřešili. Pakližby kdo i zhřešil, přimlouve máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého.*« (1. Jan. 2, 1.) Hříchům našim náleží po právu a spravedlnosti nemilost Boží a věčné zatracení, avšak utrpení Spasitelovo žádá pro nás milosti věčného spasení a i toho žádá po právu a spravedlnosti, neboť Otec na zřeteli maje zásluhy jeho, zaručil se nám, že nám odpustí a nás spasí, budeme-li způsobili přijati Božskou milost jeho a odhodláni příkázání jeho ostříhati, podle slov sv. Pavla: „*A dokonav, učiněn jest všechněm sebe poslušným příčinou věčného spasení.*“ (Žid. 5, 9.) Ježíš Kristus bolestmi stráven jsa, získal tak smrtí svou spasení věčné všem těm, kteří ostříhají zákona jeho. Proto nás apoštol napomíná: »*V trpělivosti běžme k uloženému sobě boji, patříce na původce a dokonavatele víry Ježíše Krista, kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž, nedbaje hanby.*«

(Žid. 12, 1. 2.) Jděme, ba spěšme s velikou myslí, ozbrojeni jsouce trpělivostí, do boje s nepřátely spasení svého, majíce upřeny oči své na Ježíše ukřižovaného, jenž pohrdnuv žíti v radostech na této zemi, vyvolil si život trampotný a smrt, plnou muk a opovržení, aby tak dokonal vykoupení naše.

19. Ó, krvi drahocenná, ty jsi naděje má! »*Ó, krvi nevinného, smyj skvrny kajicného!*« Ježíši můj, nepřátelé moji svedli mě napřed k tomu, že jsem Tě urážel, a nyní mi namlouvají, že již nemám u Tebe naděje, dojítí spasení. »*Mnozí říkají duši mé: Není spasení jemu v Bohu jeho.*« (Žalm 3, 3.) Já však důvěřuje v krev, kterou jsi ráčil za mne proliti, pravím Ti se sv. žalmistou Tvým: »*Ty pak Hospodine jsi ochránce můj!*« (v. 4.) Nepřátelé moji rádi by mě zastrašili, řkouce, utek-li se po tolika hříších k Tobě, že mě zaženeš; ale dočítám se u sv. Jana o Tvém zaslíbení, že nezapudíš od sebe nikoho, kdo se k Tobě utíká o pomoc. »*Toho, kdož ke mně přichází, nevyvrhnu ven*« (6, 37.) K Tobě tedy spěchám, pln jsa důvěry: »*Protož žádáme Tebe, služebníkům svým přispěj, které jsi drahocennou krví svou vykoupiti ráčil.*« Tys, ó, Spasiteli můj, prolil všechnu krev svou v tak náramných bolestech a s tak velikou láskou, abych nezahynul; ustrň se tedy nade mnou a odpusť mi a spasiž mě!

Článek II.

O naději, kterou máme skrze Ježíše Krista, že v milosti Boží setrváme až do smrti.

20. Abychom setrvali v dobrém, nesmíme spoléhati na svá předsevzetí, ani na sliby Bohu učiněné. Spoléháme-li na vlastní síly, jsme ztraceni. Všecka naděje naše, zachovati se v milosti Boží, zakládej se na zásluhách Ježíše Krista; a tak důvěřujíce

v pomoc jeho, setrváme až do smrti, byť i všichni nepřátelé naši zde na zemi i v pekle do boje proti nám vešli. Nezřídka klesneme tou měrou na mysl a budeme od pokušení se všech stran tolik svírání, že se nám zdáti bude, jakobychom již ztraceni byli. Neztrácejme tehdy mysl a neoddávejme se nedůvěře; utecme se k Ukřižovanému, a on nás zachytí, bychom neklesli. Vždyť dopouští Pán, že i svatí namnoze takovými bouřemi a úzkostmi zmítáni bývají. Sv. Pavel píše, že soužení a úzkosti, které mu v Asii bylo trpěti, byly tak veliké, že se mu až život zmrzel: »*Nad míru obtíženi jsme byli nad možnost, tak že se nám stýskalo i živu býti*« (2. Kor. 1, 8.) Apoštol tím ukazuje, čím byl z vlastních sil svých, aby nám dal naučení, že Bůh nás ob čas zkoušívá opuštěností, bychom poznali nedostatečnost svou a sobě samým nedůvěřující, utíkali se pokorně k jeho milosrdenství, doprošující se u něho potřebné síly, bychom neklesli. »*Abychom nedoufali sami v sebe, ale v Boha, kterýž mrtvé křísí*« (v. 9.), Ještě zřetelněji sv. Pavel to naznačuje, píše na jiném místě takto »*Trpíme soužení, ale nestýskáme si býváme pvržení, ale nehyneme*« (2. Kor. 4, 8. 9.). Jsme zarmouceni a sklíčeni a náruživostmi obklíčeni, ale nepodáváme se zoufalosti, jsme jako když nás do hlubiny hodí, ale zase se odtud bez úrazu vynořujeme, protože nás Pán milostí svou posiluje, bychom nepřátelům odolali. Apoštol nám také neustále na srdce klade, bychom na paměti měli, jak křehcí jsme a jak snadno ztrácíme poklad milosti Boží, a že všechna pomoc k jejímu zachování ne od nás, nýbrž od Boha přichází: »*Máme pak ten poklad v nádobách hliněných, aby vznešenost (té věci) byla z moci Boží a ne z nás.*« (2. Kor. 4, 7.)

21. Budme tedy pevně přesvědčeni, že se nám jest v životě tomto vždycky na pozoru míti, bychom

ani dost málo nespolehali na skutky své. Nejzhoršnější zbraň naše, jížto vždycky útoky pekelné odrazíme a vítězství dobudeme, je svatá modlitba; to jest ono odění Boží, o němž sv. Pavel mluví »*Oblect se v odění Boží, abyste mohli státi proti úkladům ďábelským.*« (Efes. 6, 11.) Neboť, dokládá, není nám bojovati pouze s lidmi, ale s knížaty a mocnostmi pekelnými. »*Není bojování naše proti tělu a krvi, ale proti knížatům a mocnostem* .« (v. 12.) Pak praví sv. apoštol dále: »*Stůjtež t. dy, majíce pod pásaná bedra svá pravdou, a oblečení jsouce v pancéř spravedlnosti, a obuté majíce nohy přípravou evangelium pokoje; především berouce štít víry, kterýmž byste mohli všechny šípy ohnivé nešlechtníka uhasiti, a vezměte lebku spasení, a meč ducha, jenž jest slovo Boží, všelikou modlitbou a prosbou modlíce se* (v. 14. 18.) Rozeberme si tato apoštolova slova, bychom jim lépe porozuměli: »*Stůjtež majíce podpásaná bedra svá pravdou*«; apoštol naráží tu na pás, jímž vojínové se opásávají na znamení věrnosti, kterou přísahali mocnáři svému. Pás, jímž křesťan má býti opásán, jest pravda učení Ježíše Krista, podle něhož potlačovati nám jest všecka hnutí nezřízená, a zvláště nečistá, která jsou nejnebezpečnější. »*A oblečení jsouce v pancéř spravedlnosti*«; pancéř křesťanův má býti život ctnostný, sic bude málo síly míti, aby útokům nepřátelským odolal. »*A obuté majíce nohy přípravou evangelium pokoje*«; obuv vojenská, již křesťan abouti má, by rychle kráčel, na rozdíl od toho, jenž jsa bos, jen pomalu chodí, budiž mysl ochotná, podle zásad sv. evangelia v životě se spravovati a příkladem svým také jiným zásady ty vštěpovati. »*Především berouce štít víry, kterýmž byste mohli všechny šípy ohnivé nešlechtníka uhasiti.*« Štít, jímžto se vojínovi Kristovu chrániti jest proti ohnivým střelám nepřátelským, má býti víra pevná, utvrzená nadějí a hlavně Bož-

skou láskou. »*A vezměte lebku spasení a meč ducha, jenž jest slovo Boží.*« Přílba znamená podle sv. Anselma naději ve spásu věčnou, a konečně meč ducha, neboli meč duchovní budiž nám slovo Boží, jímžto Bůh opět a opět nám za to ručí, že nás vyslyší, budeme-li ho zač prositi: »*Proste a bude vám dáno.*« (Mat. 7, 7.) »*Nebo každý, kdo prosí, bere.*« (Luk. 11, 10.) »*Volej ke mně a vyslyším tě.*« (Jer. 33, 3.) »*Vzývej mne v den soužení, vytrhnu tě.*« (Žalm 49, 15.)

22. Protož končí apoštol slovy: »*Všelikou modlitbou a prosbou modlíce se každého času v duchu, a v tom bedliví jsouce se vší ustavičností a prošením za všechny svaté*« (v. 18.). Modlitba jest tedy zbraň nejmocnější, skrze kterou nám Pán vítězi dává nad zlými vášněmi a pokušeními pekelnými; ale třeba nám se modliti »*v duchu*«, to jest, netoliko ústy, ale i srdcem. Dále jest nám se modliti *ustavičně*, v každou dobu života našeho: »*modlíce se každého času*«; jako totiž boj stále trvá, tak stálá budiž i modlitba naše. Ustavičná a opěťovaná »*se vší ustavičností a prošením*«; neustane-li tedy pokušení na první prosbu, třeba prositi po druhé, po třetí i po čtvrté; a ještě-li pokušení trvá, prosme s úpěním, lkáním, s neodbytností, s úsilím, jakoby chom Boha donutiti chtěli, by nám milosti vítězství dopřál; nebo to znamenají slova »*se vší ustavičností a prošením.*« Sv. apoštol dodává: »*za všechny svaté*«, což znamená, že prositi máme za milost setrvání nejen za sebe, ale též za všechny věřící, kteří v milosti Boží jsou, zvláště za kněze, aby s prospěchem pracovali o nevěřících a hříšníků obrácení, opakující často v modlitbách svých prosbu sv. Zachariáše: »*Posvitiž těm, kteří ve tmě sedí a v stínu smrti.*« (Luk. 1, 79.)

23. S nemalým prospěchem bude nám v boji proti nepřátelům a spíše odoláme, předejdeme-li mu v rozjímání, připravivše se na to, že jim statečně

budeme odpírati, kdyby nás nenadále překvapiti měli. A odtud to, že svatí buď docela mírnou odpověď dali, aneb vůbec ani nepromluvili, aniž klidu pozbyli, byvše velmi uraženi, nebo pronásledováni, aneb velikou bolest tělesnou neb duševní trpíce, aneb ztrativše věc značné ceny, nebo příbuzného, jenž jim byl velmi milý. Takových vítězství z pravidla nelze dobytí, leč velikou bezúhonností života, častým přijímáním sv. svátostí, ustavičným rozjímáním, duchovním čtením a stálou modlitbou. Proto nesnadno takových vítězství se domohou, kdo nejsou velmi ostražiti, aby se vyhnuli nebezpečným příležitostem, nebo kdo lnou k marnostem a rozkošem světským a málo smysly své umrtvují; kteří vůbec milují život pohodlný. Sv. Augustin píše, že v životě duchovním „*nejprv třeba jest přemoci rozkoše, potom bolesti*“ *) tím říká chtěje, že kdo rád rozkoší smyslných vyhledává, stěží odolá prudké náruživosti, nebo silnému naň dorážejícímu pokušení, a kdo příliš touží od světa ctěn a vážen býti, sotva snese hrubou urážku bez ztráty milosti Boží.

24. Arci, že všechnu sílu, žíti beze hříchu a konati dobré skutky, očekávati máme ne sami od sebe, ale od milosti Ježíše Krista; avšak třeba nám velmi bedlivě toho dbáti, bychom vlastní vinou nečinili se ještě slabšími, než jsme. Jisté chyby, jichž si nevšímáme, způsobí, že se nám nedostáváti bude světla Božského a že ďábel větší nad námi nabude moci. Ono přání na příklad, blýskati se před světem učeností, neb urozeností; ona marnivost v oděvu; ono vyhledávání jistých pohodlí zbytečných, ona citlivost pro každé slovo, neb jednání, při nichž snad méně nás bylo povšimnuto; ona žádost všem se líbiti na ujmu prospěchu duchovního; ono skutků pobožných opomíjení z bázně lidské, ony malé ne-

*) Serm. 135.

poslušnosti představených, malá reptání, malá v srdci k bližnímu přechovávána nechuť; ony všední lži, lehké bližního ústipky, ono mrhání času marným tlachem neb neužitečnou zvědavostí; slovem, každá k věcem pozemským náklonnost, všechna nezřízená samoláska může býti nepříteli vítanou příležitostí, aby nás do nějaké propasti uvrhl; alespoň ten onen vědomý a dobrovolný poklesk oné zvláštní vydatné pomoci Boží nás zbaví, bez níž záhubě neujdeme.

25. Naříkáme si, že býváme při modlitbě, při sv. přijímání a při jiných duchovních cvičeních tolik vyprahlí a omrzeli; ale kterak by Bůh měl přítomností svou nás potěšovati a s námi milostivě rozmlouvati, když jsme k němu tak skoupi a nevšímaví? »*Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude.*« (2. Kor. 9, 6.)

26. Když ho tolik hněváme, jak chceme nebeských sladkostí jeho okoušeti? Neodloučíme-li se dočista od země, nebudeme nikdy docela Ježíši Kristu náležeti, a kdož ví, kam ještě zajdeme! Ježíš zasloužil nám pokorou svou milost, přemoci pýchu; chudobou svou odvahu, pohrdati statky vezdejšími, a trpělivostí svou vytrvalost v snášení urážek a křivd. „*Co pak zhojí pýchu, tíže se sv. Augustin, kterou pokora Syna Božího nezhojí? co lakomost, když chudoba Kristova jí neuzdraví? co zlost, když trpělivost Spasitelova jí nevyléčí?*“ Jestli však ochabneme v lásce k Ježíši Kristu a nebudeme-li ho prositi neustále, by nám na pomoc přispěl; naopak, budeme-li pěstovati v srdci svém tu onu pozemskou náklonnost, sotva setrváme v životě ctnostném. Modleme se tedy, modleme se ustavičně! Modlitbou všechno obdržíme!

27. Ó, Spasiteli světa! ó, jediná naděje má! pro zásluhy utrpení svého zbav mě všeliké náklonnosti nezřízené, jež by mi překážela v lásce, kterou jsem Tobě dlužen. Dej, ať živ jsem, prost jsa všech

žádostí, které světem páchnou. Jediný předmět žádostí mých budiž Ty sám, jenž jsi nejvyšší dobré a jediné lásky hoden. Pro přesvaté rány své uzdrav neduhy moje a propůjč mi té milosti, aby daleko byla od srdce mého všeliká láska, která nenáleží Tobě, jenž hoden jsi vši lásky mé. Ježíši, lásko moje, Ty jsi naděje má! Ó, slova přelíbezná, ó, útěcho sladká: Ježíši, lásko moje, Ty jsi naděje má!

Článek III.

O naději, kterou máme, že skrze Ježíše Krista vejdemc jednoukráte do blaženosti nebeské.

28. *»A protož nového zákona prostředníkem jest, aby prostředkem smrti přijali zas'íbení věčného dědictví ti, kteří jsou povoláni.«* (Žid. 9, 15.) Sv. Pavel mluví zde o novém zákoně, neboli testamentu, ne jako o smlouvě (srov. čl. I. č. 13.), nýbrž jako o závěti, neboli o posledním pořízení, jímž nás Ježíš Kristus ustanovil za dědice království nebeského, a poněvadž závět teprve smrtí zůstavitele platnosti nabývá, proto musil Ježíš Kristus umřítí, abychom mohli jako dědicové jeho uvázati se v držení nebe. Proto apoštol dodává řka *»Nebo kde jest testament, potřebí jest, aby k tomu přikročila smrt toho, kdož testament udělal; nebo testament těch, kteříž zemřeli, pevný jest jinak není platný, dokud živ jest ten, který testament udělal«* (v. 16. 17.).

29. Pro zásluhy prostředníka našeho, Ježíše Krista, dostalo se nám na křtu svatém milosti, že jsme byli přijati za dítky Boží, na rozdíl od židů, kteří v zákoně starém, ač jsouce lidem vyvoleným, přece byli všichni služebníci. Proto sv. apoštol píše *»Nebo to jsou dva zákonové: Jeden t' tiž na hoře Sinaj k službě zplozující . .«* (Gal. 4, 24.) Na hoře Sinaj Mojžíš zjednal první smlouvu, když Bůh slíbil

židům skrze něho hojnost statků časných, pakliby ostříhali zákona jim daného; ale smlouva tato, praví sv. Pavel, plodila jen služebníky, kdežto smlouva, které Ježíš Kristus strůjcem byl, plodila syny: »*My pak bratří, podle Isáka jsme synové zaslíbení*« (v. 28.). Jsme-li my křesťané dítky Boží, tedy z toho důsledně plyne, jak tentýž apoštol doličuje, že jsme i dědicové; neboť všem dětem náleží otcovský podíl, a tento podíl náš jest věčná sláva nebeská, které nám Ježíš Kristus zasloužil smrtí svou. »*Jestliže synové, i dědicové, dědicové zajisté boží, a spolu dědicové Kristovi.*« (Řím. 8, 17.)

30. Nicméně však dodává hned sv. Pavel, řka: »*Jestliže však spolu (s ním) trpíme, abychom i spolu oslaveni byli*« (v. 17.). Ovšem tím, že jsme od Boha za vlastní přijati byli, jak nám toho Ježíš Kristus vymohl smrtí svou, nabyli jsme práva na nebe; ale jen s tou výminkou, budeme-li dobrými skutky a zejména sv. trpělivostí věrně působiti s milostí Boží. Proto nás apoštol ujišťuje, chceme-li dojíti slávy věčné, jak Ježíš Kristus jí došel, že nám jest zde na světě trpěti, jak Ježíš Kristus trpěl. On jako vojevůdce šel napřed, nesa kříž, nám pak kráčeti jest za tímto praporem za ním a každému z nás třeba nésti kříž svůj, jak Pán sám nás napomíná slovy »*Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne.*« (Mat. 16, 24.)

31. Po té nás sv. Pavel povzbuzuje, bychom zmužile trpěli, posilněni jsouce nadějí v nebe, a poučuje nás, že sláva, které účastni budeme na onom světě, převyšovati bude nad pomyšlení zásluhy všech utrpení našich, pakliže je snášíme dobrovolně a s tím úmyslem, abychom vůli Boží vyplnili: »*Mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, která se zjeví na nás.*« (Řím. 8, 18.) Který pak žebrák byl by tak pošetilý, že by nedal s radostí všecky své cáry, když by veliké království za

ně dostal? Slávy této nyní arci ještě nepožíváme, protože nejsme ještě spaseni, nevykročivše ještě z tohoto života v milosti Boží; ale naděje v zásluhy Ježíše Krista, dí sv. Pavel, spaseny nás učiní. »*Nebo v naději spaseni jsme*« (v. 24.). Ježíš sám slíbil nám, že vyslyší každého prosícího: »*Každý, kdo prosí, bere.*« (Luk. 11, 10.) Proto neopomine všech k spasení potřebných milostí nám poskytnouti, budeme-li mu jen věrni a vytrváme-li v modlitbě. Ale někdo snad namítne: Nebojím se, že mě Bůh oslyší, když ho budu prositi, ale toho se strachuji, že ho jak náleží prositi nedovedu. Ne, ne, nebojme se o to, těší nás sv. Pavel, neboť Bůh sám na pomoc přijde nedostatečnosti naší, abychom se modlili tak, bychom vyslyšení byli. »*Duch nápomocen jest mdlobě naší... a sám prosí za nás*« (Řím. 8, 26.) t. j. prositi učí nás, jak sv. Augustin poznamenává.

32. Apoštol dokládá, by rozšířil důvěru naši, říká: »*Vímel pak, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému*« (v. 28.), čímž nám chce na srozuměnou dáti, že porok, nemoci, chudoba, pronásledování nejsou znamení Božího hněvu, jak lidé ve světě se domnívají, protože to Bůh všechno obrátí v dobré a v slávu těm, kteří to trpělivě snášejí. Apoštol končí posléze slovy: »*Kteréž předzvěděl, (ty) i předzřídil, aby byli připodobněni obrazu Syna jeho*« (v. 29.). Těmi slovy rád by nás přesvědčil, chceme-li spaseni býti, že se nám jest odhodlati, raději všechno vytrpěti, nežli ztratiti milost Boží; poněvadž nikdo nemůže připuštěn býti k vyvoleným do slávy nebeské, leč by v den soudný život jeho shledán byl podobný životu Ježíše Krista.

33. Aby však hříšníci touto myšlénkou nebyli k zoufalství dohnáni pro spáchané hříchy své, sv. Pavel myslí jim dodává, by doufali v odpuštění, dořičuje, že Otec nebeský právě z té příčiny neodpustil ani vlastnímu Synu, jenž se obětoval na dosti-

učinění za hříchy naše, a na smrt ho vydal, aby nám hříšníkům mohl odpustiti: »*Kterýž ani vlastního Syna svého neušetřil, ale za nás za všechny ho vydal*« (v. 32.). Aby však spíše naději k odpuštění v hříšnicích kajících ještě více oživil, táže se, řka: »*Kdo jest, ježto by (je) odsoudil? Kristus Ježíš, který za nás umřel*« (v. 34.) Jakoby řekl: Hříšníci, kteří spáchané hříchy své v ošklivosti máte, proč pak se bojíte, že budete k pecku odsouzeni? Řcete, kdo jest soudcem vaším, jenž by vás odsoudil? Zdali ne Ježíš Kristus? A kterak se můžete báti, že vás tento Vykupitel milovaný odsoudí k smrti věčné, jenž, aby vás nemusil odsouditi, sám se odsouditi dal, aby jako zločinec popraven byl na potupném dřevě kříže? Toto však platí jen o těch hříšnicích, kteří skroušenou lítostí duši svou umyli v krvi Beránkově, podle slov sv. Jana: »*To jsou ti, kteříž umyli roucha svá, a zbilili je v krvi Beránkově.*« (Zjev. 7, 14.)

34 Ježíši můj, pomyslí-li na hříchy své, stydím se o nebe Tebe prositi, tolikráte se ho již dobrovolně odřeknuv pro krátké, bídné rozkoše. Ale vida Tě na tomto kříži pníti, nesmím naděje k nebi se vzdávati, věda, že jsi proto na tomto dřevě umřítí ráčil abys zaplatil dluh za hříchy moje a vymohl mi nebeský tento ráj, jímžto jsem pohrdl. Nejsladší Vykupiteli můj, doufám pro zásluhy Tvé smrti, že jsi mi již odpustil urážky Ti učiněné, jichž jsem již hořce litoval, a pro něž bych nyní umřel lítostí. Než, ó, Bože, vím dobře, že třeba jsi mi byl odpustil, vždy pravdivo bude, že jsem já nevděčník tolik smělosti měl, tak těžce Tě hněvati, ačkoli jsi mě tolik miloval. Ale co se stalo, stalo se; chci aspoň, ó, Pane, zbytek života svého ze všech sil svých Tě milovati a jenom Tobě živ býti; chci na dobro a docela Tvým býti. A to náleží Tobě samému učiniti. Odluč mě ode všech pozemských věcí a osvět a posilni mě, abych nehledal, leč Tebe, je-

diné dobro své, lásku svou a své všechno! — Ó Maria, naděje hříšníků, Tobě patří pomáhati mi přímluvou svou. Ó, přimlouvej se za mne, a neustávej se přimlouvati, dokud nebudu docela náležeti Bohu.

Hlava desátá.

O trpělivosti, v které jest se nám spolu s Ježíšem Kristem cvičiti, chceme-li dojíti spasení věčného.

1. Mluvíce o trpělivosti, mluvíme řeč, které světa milovníci nejsou zvyklí a již ani nerozumějí; té řeči jen duše Boha milující rozumějí a v ní zběhlé jsou. »*Pane,*« pravil sv. Jan z Kříže k Ježíši Kristu, »*jen o to Tebe prosím, abych směl pro Tebe opovrhován býti.*« A sv. Terezie často volávala: »*Ježíši můj, buď mě nech trpěti neb umříti!*« A sv. Maří Magdalena z Pazzi říkala: »*Ó, jen trpěti si žádám a ne-umříti!*« Hle, jakou řeč vedli svatí, když si Boha zamilovali; mluví tak, dobře vědouce, že nelze duši dáti jistějšího důkazu o lásce její k Bohu, než když ráda trpí pro něho, by se mu zavděčila.

2. Ten jest nejstkvělejší důkaz, který též Ježíš Kristus nám dal o lásce své k nám. Jako Bůh dokázal nám lásku svou, an nás stvořil, an tolika dobrodiními nás zahrnuje a k téže slávě nás povolal, které sám požívá. Ale nikde neukázal lépe, jak velice nás miluje, než když člověkem se stal a vyvolil si z lásky k nám život plný strastí a smrt plnou potupy a muk. A kterak my ukážeme Ježíši Kristu lásku svou? Snad život vedouce v samých rozkoších a radovánkách světských? Nemysleme si, že se Bůh kochá v našem utrpení. Nikoli! Není

Bůh povahy tak ukrutné, žeby radost z toho měl, vida nás tvory své trpěti a sténati. On jest Bůh dobroty nekonečné, velice si žádaje, viděti nás docela spokojené a šťastné. Proto je též samá líbeznost, laskavost a útrpnost k těm, kdož se utíkají k němu; »*Ty jsi Pane líbezny a tichý a mnohého milosrdenství všechněm, kteří vzývají tě.*« (Žalm 85, 5.) Avšak politování hodný stav náš, hříšníků ubohých, a vděčnost, kterou dlužni jsme Ježíši Kristu za lásku jeho, požadují toho, bychom se odřekli z lásky k němu radostí pozemských a s láskou objali kříž, který nám v tomto životě ukládá, bychom ho za ním nesli, jenž napřed kráčí s křížem mnohem těžším, než jsou naše; a to vše jen za tím účelem, bychom po smrti požívali života blaženého, jemuž nebude již konce. Nemá tedy Bůh záliby v trápení našem, ale jsa nejvyšš spravedliv, nemůže bez trestu nechatí provinění naše. Aby proto hříchové byli potrestáni a my jedenkrát došli blaženosti věčné, máme nyní trpělivostí z hříchů svých se káti, bychom tak zasloužili věčně šťastnými býti. Nuže, zdali prozřetelnost Božská krásněji a líbezněji to mohla zaříditi, aby zároveň spravedlnosti dosti se stalo a my spaseni a šťastni byli?

3. Všecku tedy naději svou skládejme v zásluhy Ježíše Krista a od něho očekávejme všech milostí potřebných, abychom svatě živi byli a duši svou spasili, a nepochybujeme ani dost málo, že si toužebně přeje viděti nás spaseny. »*Toť jest zajisté vůle Boží, posvěcení vaše.*« (1. Thes. 4, 3.) To všecko sice pravda jest, avšak neopomíjejme i sami se přičiňovati, bychom Bohu dosti činili za urážky jemu učiněné a zjednávali si dobrými skutky život věčný. Apoštol naznačuje to slovy: »*Doplňuji to, čeho se nedostává z utrpení Kristových, na těle svém*« (Kolos. 1, 24.) Nebylo-li tedy utrpení Kristovo úplné a samo o sobě dostačitelé k spasení našemu? Ovšem že

bylo úplné, ba přeúplné co do své vnitřní hodnoty, a více než dostačitelné, spasiti všechny lidi; přes to vše, aby zásluhy utrpení Páně nám přivlastněny býti mohly, třeba podle učení sv. Tomáše i nám svůj díl k tomu přičiniti a trpělivě nésti kříže, od Boha nám sesílané, bychom hlavě své, Ježíši Kristu se podobali, jak tentýž apoštol Římanům píše: »*Které předzvěděl, i předzřídil, aby byli připodobněni obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnohými bratřími.*« (8, 29) Nikdy však s myslí nepouštějme, jak tentýž učitel andělský připomíná, že naše skutky dobré a kající a naše dostiučinění všechnu záslužnost svou mají z dostiučinění Ježíše Krista. Tím jest protestantům odpověď dána, kteří nám vytýkají, že prý kajícími skutky svými křivdu činíme utrpení Ježíše Krista, jakoby nedostačovalo na dostiučinění za hříchy naše.

4. My však pravíme, chceme-li účast míti v zásluhách Ježíše Krista, že jest nám velice o to pečovati, bychom přikázání Boží plnili, třeba násilí užívající, bychom pokušením pekelným nepodlehli. A to jest, o čem se zmiňuje Pán, říká: »*Království nebeské násilí trpí, a ti, kteříž násilí činí, uchvacují je.*« (Mat. 11, 12.) Potřebí jest, když se příležitost naskytuje, bychom si násilí činili, chtějíce si čistotu zachovati, zlé chtíče potlačiti, aneb smyslům svým něčeho odepřítí, bychom od nepřátel duše své nebyli přemoženi. A když do hříchu klesneme, tu třeba, bychom násilí činili Pánu, s pláčem ho prosíce, by nám odpustil. »*Násilí činíme Bohu, ne ho donucujeme, ale slzami se ho doprošujeme*« praví sv. Ambrož. A světec dokládá k útěše naší říká »*Ó, blažené násilí, jež nebývá hněvem trestáno, ale milosrdenstvím odměněno!*« A dále praví, že čím kdo úsilovněji na ten způsob na Ježíše Krista doléhá, tím jemu milejší bývá, a končí posléze slovy: »*Nejprvé však dlužno nad sebou samými panovati, nežli se*

nám podaří království Spasitelova se zmocniti.« Nejdříve totiž sami sebe v moci mějme, krotíce vášně své, bychom pak jedenkrát nebe uchvátili, Spasitelem naším nám zasloužené. Proto tedy třeba sobě násilí činiti, bychom snesli všechna protivenství a pronásledování a přemohli pokušení a naruživosti, kterých bez násilí přemoci nelze.

5. Pán učí nás, se jest nám se mnohdy připraviti na úzkost třeba smrtelnou, ba na smrt samu, abychom duše neztratili; ale spolu nás ubezpečuje, že za toho, kdo se k tomu odhodlal, sám bude bojovati a nepřátely jeho porazí na hlavu: *»Pro spravedlnost bojuj duší svou, a až do smrti zasazuj se o spravedlnost, a Bůh vybojuje za tebe nepřátely tvé.*« (Sir. 4, 33.) Sv. Jan viděl před trůnem Božím veliký zástup svatých, oděných rouchem bílým, poněvadž do nebe nevejde nic poskvrněného, a viděl, jak každý z nich držel v ruce po palmě, odznak to sv. mučovníkův: *»Potom jsem viděl zástup veliký . . . ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka, jsouce oblečeni v bílé roucho a palmy v rukou jejich*« (Zjev. 7, 9.) Jak? Všichni svatí že jsou mučovníky? Ano, prosím, všichni dospělí, kteří spasení docházejí, musí býti mučovníky buď krví, nebo trpělivostí, odrážejíce statečně útoky pekelné a potlačující nezřízené tělesné chtíče. Rozkoše tělesné nescílné duše do pekla zavádějí, a proto jest se jim rozhodně na odpor postaviti a zmužile jimi pohrdati. Buďme přesvědčeni, že buďto duše v poddanosti držeti bude tělo, anebo tělo bude za podnož míti duši.

6. Potřebí tedy, opakuji, násilí si činiti, abychom spasení došli; ale namítneš mi to vymáhá násilí tak velikého, že nejsem s to, bych si ho učinil, leda by mi Bůh potřebné k tomu síly milostí svou dopřál. Slyš však, co sv. Ambrož tobě odpovídá: *»Ohlížíš-li se na sebe, ničeho nespravíš, ale důvěruješ-li v Pána, dána ti bude síla.*« Jinými slovy

Hledíš-li k silám svým, ničeho nepořídíš, ale důvěruješ-li v Boha a prosíš-li ho za pomoc, posilní tě, abys se ubránil všem nepřátelům, jak světa tak pekla. Abys to však dovedl, nelze jinak, než trpěti; jiné pomoci není. Písmo sv. praví, chceme-li vejíti do slávy nebeské, že třeba nám nejprvé snášeti mnohá soužení. »*Musíme skrze mnohá soužení vcházeti do království Božího*« (Sk. ap. 14, 21.) Sv. Jan, patře na slávu svatých v nebi, zaslechl, jak mu řečeno bylo: »*To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbílili je v krvi Beránkově.*« (Zjev. 7, 14.) Ovšem byli v nebi proto, že umyti byli v krvi Beránkově, ale dostali se tam teprve, když mnohá soužení přetrpěli.

7. Buďte jisti, píše sv. Pavel učeníkům svým, že Bůh nikdy nedopustí, abyste nad síly své byli pokoušeni: »*Věrnýť jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete* (snést). (1. Kor. 10, 13.) Bůh jest věrný, dí apoštol; on nám slíbil dáti pomoc dostatečnou, již bychom přemohli každé pokušení, jestli ho jen o ni prositi budeme. »*Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete*« (Mat. 7, 7.) Nemůže tedy nedostáti příslibení svému. Směšný jest blud kacírů, tvrdících, že prý Bůh ukládá nám zachovávat věci nemožné. Nikoli; Bůh nemožného neporoučí, ale poroučeje napomíná tě činiti seč jsi, a prositi o to, seč nejsi, a pomůže ti, abys byl s to; tak sv. sněm tridentský učí. *) Sv. Efrem píše, že ani lidé nebývají tak ukrutni, aby němé tváři ukládali břímě těžší, než může unést; nerci-li Bůh, jenž nás velice miluje, dopustí na nás taková pokušení, jimž bychom neodolali. **)

8. Tomáš Kempenský píše: »*Kříž všudy tebe čeká, a všudy ti potřebí trpělivosti, chceš-li pokoje*

*) Sess. 6. c. 11.

**) Tract. de patientia.

požívati. S radostí-li kříž nosíš, donese on tebe k žádoucímu cíli.» Kde kdo na světě hledá pokoje a rád by jej našel bez utrpení; ale to není nyní možné; trpěti musíme. Kříže čekají nás všady, kamkoli se obrátíme. Ale kterak naleznouti pokoj uprostřed těch křížů? Trpělivostí, obejmouce kříž, s kterým se setkáváme. Sv. Terezie praví, že tíží kříže, byť sebe menšího cítí, kdo jej nevrle vleče, ale kdo jej ochotně na se bere, necítí ho, byť byl sebe větší. Tomáš pak Kempenský dodává, řka, že kdo kříž nosí s oddaností, toho že kříž sám donese k cíli, který pro křesťana záleží v tom, aby se v tomto životě Bohu líbil a věčně ho miloval v životě budoucím. —

9. Potom týž spisovatel zbožný dále praví: *»Který pak světec jest bez kříže? Celý život Kristův byl kříž a mučeníctví; a ty bys radostí hledal?«* Který že svatý puštěn byl do nebe bez znamení kříže? A jak by svatí bez kříže do nebe vejíti mohli, an život Ježíše Krista, hlavy naší a našeho Vykupitele, byl nepřetržitý kříž a ustavičné mučeníctví? Ježíš nevinný, svatý, Syn Boží, volil tedy trpěti po celý život, a my bychom se sháněli po rozkoších a radostech? On, aby nám dal příklad trpělivosti, zvolil si život, plný hany a útrap tělesných i duševních, a my bychom rádi spasení došli bez utrpení, nebo trpíce, ale bez trpělivosti? Toť jest trpěti dvojnásob, ale bez užitku a nad to i s trestem. A jak nám lze se domýšleti, že bychom Ježíše milovali, zdráhající se trpěti z lásky k němu, jenž trpěti ráčil z lásky k nám? A jak lze se komu chlubití, že by byl učeníkem Ukřižovaného, kdo zamítá, nebo mrzutě přijímá ovoce kříže, totiž soužení, posměch, chudobu, bolesti, nemoci a kde které ostatní samolásce odporné věci?

10. Neklesejme myslí a patřme vždycky na sv. rány Ukřižovaného, z nichž načerpáme síly, abychom

soužení tohoto života snášeli nejen trpělivě, ale též radostně a vesele, po příkladě svatých. »*Vážiti budete s radostí ze studnice spasitele,*« (Is. 12, 3.) to jest, ze svatých ran Ježíše Krista, jak sv. Bonaventura slova ta vykládá. Proto nám světec na srdce klade, bychom zraky své každého času upřeny měli na Ježíše na kříži umírajícího, abychom vždycky ve spojení s Bohem živi jsouce, pobožnost si zachovali. Jestli pobožnost, jak sv. Tomáš učí, mysl ochotná, vše vykonati, čeho Bůh od nás žádá.

11. Poslyšme pěkné poučení sv. Pavla, bychom vždy ve spojení s Bohem živi byli a trpělivě snášeli svízele života vezdejšího: »*Protož rozpomínejte se na toho, kterýž takové proti sobě odporování od hříšníků snášel, abyste neustávali, myslí svých pozbývajícíe.*« (Žid. 12, 3.) Rozpomínejte se, praví: abychom od daně a klidně snášeli soužení vezdejší, nestačí jen mimochodem a málokdy v roce na umučení Ježíše Krista si vzpomenouti; ale třeba rozpomenouti se na ně často, ba dlužno denně uvážiti, jak veliká muka Pán Ježíš vytrpěl z lásky k nám. A jak veliká jsou ta muka? »*Takové odporování snášel*« od nepřátel svých, dí apoštol, že učiněn jest, jak prorok předpověděl, »*nejposlednějším,*« t. j. nejopovrženějším z lidí a »*mužem bolesti*«, až i samou bolestí a úkory jsa nasycen, umřel na dřevě kříže, k němuž jen nejhorší zločinci odsuzováni bývali. A proč medle Ježíš Kristus ráčil na se vzíti tolik bolesti a potupy? »*Abyste neustávali myslí svých pozbývajícíe,*« abychom vidouce, jak velice Bůh trpěti ráčil, příklad trpělivosti nám dáti chtěje, myslí netratili, ale všechno trpělivě snášeli, a tak od hříchů svých byli očištěni.

12 Apoštol dále myslí nám dodává slovy: »*Ještě jste neodporovali až do krve, proti hříchu bojujícíe*« (v. 4.) Vězte, praví, že všechnu krev svou v tak hrozných mukách Kristus Pán při utrpení svém za

vás vycedil, a že sv. mučeníci po příkladě krále svého mužně snášeli muka rozžhavených ploten a železných háků, jimiž i vnitřnosti jim vytrhovány byly; vy pak jste pro Ježíše Krista ještě ani kapky krve neprolili; a přece máme hotovi býti i život obětovati, než Boha uraziti, jak sv. Edmund pravil »*Chci raději do hořící hranice skočiti, než se prohřešiti proti Bohu svému*« A sv. Anselm, biskup kenterberský podobně pravil: »*Kdybych voliti měl buď všecka muka tělesná v pekle trpěti, anebo jeden hřích spáchat, volil bych neprodleně peklo, než bych hříchu se dopustil.*«

13. Lev pekelný po celý život náš obchází, slídě, jak by nás pohltil. Proto nás sv. Petr vyzývá, abychom se vzpomínkou na umučení Páně proti útokům jeho ozbrojili. »*Poněvadž tedy Kristus trpěl na těle, i vy tímž myšlením ohražení buďte.*« (1. Petr. 4, 1.) Sv. Tomáš tvrdí, že pouhá vzpomínka na umučení Páně jest pevnou baštou proti všem pokušením pekelným. »*Ozbrojmež se; neboť vzpomínka umučení v pokušeních jest záštitou a posilou.*« A sv. Ambrož, (nebo jiný spisovatel) píše: Kdyby byl Pán jinou cestu znal, na níž bychom snáze spasení došli, než na cestě utrpení, byl by zajisté nám ji ukázal; ale kráčeje sám napřed s křížem na ramenou, na jevo nám dal, že není pro nás prostředku k spasení vhodnějšího, než trpěti tiše a oddaně; a sám na sobě ráčil nám toho příklad dáti.

14. Sv. Bernard praví, že při pohledu na úzkosti a veliká trápení Ukřižovaného vlastní soužení svá snáze sneseme. *) A jinde táže se, řka »*Co asi tobě příliš tvrdé bude, sebereš-li si v jedno všechny hořkosti Pána svého?*« **) Sv. Eleazar, otázan byv

*) Serm. 43, in cant.

**) Serm. de 4. deb.

jednoho dne od zbožné manželky své Delfiny, jak že snesl tak hrubé urážky s myslí tak klidnou, odpověděl: Bývám-li zlehčován, myslívám si na urážky svého Spasitele ukřižovaného a z myslí jich nepouštím, dokud nejsem úplně klidným.« *»Milá jest hanba kříže tomu,«* dí sv. Bernard. *»jenž není nevděčen Ukřižovanému.«* Duším totiž, jež by se rády Ježíši Kristu zavděčily, nejsou protivné, nýbrž milé a vítané urážky je potkávající. A kdo by s radostí nepřivítal hany a týrání, vzpomene-li si pouze na ono týrání, které Ježíši Kristu snášeti bylo na počátku jeho utrpení, když v domě Kaifášově v onu noc pěstmi ho tloukli a poličkovali, v oblčej mu plivali a kusem hadru oči mu zavázavše, jako ze lži-proroka posměch z něho si tropili, jak sv. Matouš vypravuje takto *»Tehdy plvali na tvář jeho a dávali mu zášijky jiní pak poličkovali jej, říkajíce: Hádej nám Kriste, kdo jest, který tebe udeřil?«* (26, 67.)

15. Ale čím to, že sv. mučeníci snášeli tak trpělivě muka svých trýznitelů, byvše železnými drápy trhání, na roštích pečení, atd. Což neměli těla? Či citu pozbyli? Ó, ne, ale oni neměli kdy mysliti na rány svoje, myslíce na sv. rány Vykupitelovy praví Petr Blossius, a proto tak málo cítili bolesti vlastní. Muka jich trýzniti nepřestávala, ale oni jimi z lásky k Ježíši Kristu pohrdali. A dále praví, že není bolesti tak veliké, aby jí nebylo lze radostně snést při pohledu na Ježíše ukřižovaného. Sv. apoštol píše, že jsme se skrze zásluhu Ježíše Krista bohatými stali na všechno dobré: *»Ve všem učinění jste bohatí v něm.«* (1. Kor. 1, 5.) Chceme-li však milostí dojíti, kterých si žádáme, třeba nám po vůli Ježíšově ustavičně k Bohu s prosbou se utíkati, by nás pro zásluhy Syna svého ráčil vyslyšeti. Ježíš sám nás ujišťuje, takto-li činiti budeme, že Otec nebeský dá nám, začkoli ho budeme prositi *»Amen, amen pravím vám, budet -li zač prositi*

Otce ve jménu mém, dát vám.« (Jan 16, 23.) Tak činívali sv. mučenici; když byla bolest muk jejich příliš ukrutná a hrozná, utíkali se k Bohu, a Bůh jim dal trpělivost, aby je snesli. Sv. mučeník Bohdan za ukrutných muk, jimiž ho trýznili, pocítiv najednou strašnou bolest jedné z těch muk, an mu nelidský soudce rozpálené střepy hliněné na rány jeho nasypati kázal, prosil Ježíše Krista, by ho posilnil, aby tu trýzeň vydržel; a tak zůstal vítězem, skončiv život svůj uprostřed muk

16. Nelekejme se tedy tolikerých bojů, jež nám ještě podstoupiti bude se světem a peklem; utíkejme se jen vždycky modlitbou v pravý čas k Ježíši Kristu; on nám ke všemu dobrému dopomůže, on nám propůjčí trpělivosti ve všech trápeních, on nám dá v dobrém setrvati, on nám dá konečně umřítí dobrou smrtí. Veliké hořkosti čekají nás v hodině smrti; jediný Ježíš Kristus může nám dáti stálost, bychom je trpělivě a záslužně snášeli. Veliká jsou zvláště pokušení ducha pekelného, jenž tehdy více přičinívati se bude, aby nás zahubil, vida nás již na prahu našeho cíle. Rinald vypravuje, kterak sv. Eleazar v hodině smrti hrozně měl půtky s ďáblem, ačkoli vedl život tak svatý; i pravil po té: *»Veliká jsou v tu chvíli pokušení pekelná; ale Ježíš Kristus zlomil utrpením svým sílu jejich.*« Proto sv. Fratišek prosil, aby mu v poslední hodině předčítali umučení Páně; podobně sv. Karel Boromejský, když byl již blízek smrti, dal si kolem sebe rozestaviti několik obrazů umučení Páně, a na ně hledě, vypustil blaženou duši svou.

17. Sv. Pavel píše, že Ježíš Kristus proto podstoupil smrt, *»aby skrze smrt zkažil toho, kterýž měl vládu smrti, to jest ďábla, a vysvobodil ty, kteřížto strachem smrti po všecken čas života podrobeni byli v službu.*« (Žid. 2, 14. 15.) Ježíš tedy umřel, aby smrtí svou zlomil moc ďáblovu, jenž prve vládl nad

smrti, a aby nás zbavil otroctví ďáblova a proto i strachu smrti. Pak dokládá řka *»Protož měl ve všem připodobněn býti bratřím, aby milosrdný byl... Nebo proto, že sám trpěl a byl pokoušen mocen jest i těm, kteří pokoušeni bývají, spomáhati,«* (v. 17. 18.) Všechny tedy stránky a křehkosti naše lidské, vyjma nevědomost, žádost těla a hřích, ráčil na se vzíti a proč? *»aby milosrdný byl;«* aby sám zkusiv křehkostí našich, větší soustrast měl s námi; poněvadž mnohem lépe poznává se všeliká psota ze zkušenosti vlastní, nežli z pouhého uvažování; a také proto, by tím spíše na pomoc nám přispěl, když pokoušeni býváme v životě a zvláště v hodině smrti. Na to naráží onen výrok sv. Augustina, uvedený již v hlavě páté: *»Jestli smrti jsa blížek, se lekáš, nechtěj proto za zavrženého se pokládati, ani zoufalství se oddávati; neboť proto i Kristus se lekal, maje na mysli smrt svou.«* Praví, že Ježíš Kristus, maje již umírati, podrobil se strachu smrti, abychom, jsouce pro blízkou smrt zděšení a pomateni, neoddávali se nedůvěře, poněvadž i on se děsil před smrtí svou.

18. Peklo tedy vynaloží před smrtí naší všechno umění svoje, aby nás naplnilo nedůvěrou v milosrdenství Boží, před oči nám stavíc všecky za živa spáchané hříchy. Ale vzpomínka na smrt Ježíše Krista mysli nám dodává, bychom se důvěřovali v zásluhy jeho a smrti se neděsili. Sv. Tomáš vykládá je ona svrchu dotčená slova sv. Pavla (Žid. 2, 14.), dí: *Kristus smrtí svou konec učinil strachu smrti; když totiž člověk pováží, že Syn Boží smrt podstoupil, nebojí se již umřítí* « Uvažujeme-li totiž, že Syn Boží podstoupil smrt, aby nám odpuštění hříchů zjednal, prchá strach, a touha po smrti v nás se budí. Pohané se ovšem smrti velmi hrozí, poněvadž myslí, že smrtí za své běře všechno dobré;

*) Serm. pronost.

ale smrt Ježíše Krista dává nám jistou naději, že skonavše v milosti Boží, vejdemo skrze smrt do života věčného. Sv. Pavel udává nám nezvratný důvod této naděje, řka, že Otec nebeský vlastního Syna svého za nás všechny na smrt vydal, aby nás bohatými učinil na všeliké dobré. »*Kterýž ani vlastního Syna svého neušetřil, ale za nás za všechny ho vydal; kterak nám také s ním všeho nedá?*« (Řím 8, 32.) Práví, že všechno dostaneme, neboť když Ježíše Krista nám daroval, dá nám i odpuštění, setrvání až do konce, lásku svou, blaženou smrt, život věčný a všechno dobré.

19. Když nás tedy ďábel v životě nebo smrti strašiti bude, před oči nám stavě hříchy mladosti naší, odpovězme mu slovy sv. Bernarda: »*Co mně chybí přibírám si z útrob Pána svého.*«* Zásluhy, kterých se mi nedostává, bych mohl do nebe přijíti, беру si ze zásluh Ježíše Krista, který právě proto trpěl a zemřel, aby mi onu slávu nebeskou získal, které sám nezasluhuji. Sv. Pavel píše: »*Bůh (jest), který ospravedlňuje, kdo jest, jenž by odsoudil? Kristus Ježíš, který za nás umřel, ano, kterýž i z mrtvých vstal, který jest na pravici Boží, který se také přimlouvá za nás.*« (Řím. 8, 33. 34.) Tato apoštola slova jsou pro nás nemálo potěšitelna. »*Bůh jest, praví, který ospravedlňuje, kdo jest, jenž by odsoudil?*« Bůh jest, který odpouští hříchy a nás milostí svou ospravedlňuje. Nuže, jestli Bůh nás spravedlivými činí, kdo pak nás odsoudí, jakožto obviněné? »*Kristus Ježíš, který za nás umřel* .« Snad by Ježíš Kristus nás měl odsouditi, který, aby nás odsouditi nemusil, »*vydal sebe samého za hříchy naše, aby vytrhl nás z přítomného věku nešlechtného?*« (Gal. 1, 4.)

*) Serm. 61. in cant.

20. On se obtížil hříchy našimi a sebe samého na smrt vydal, aby nás vysvobodil z tohoto světa zlého a uvedl nás s sebou do říše své, kdež, jak sv. Pavel dále praví, koná úřad zástupčí, přimlouvaje se za nás u Otce: »*Který se také přimlouvá za nás.*« Sv. Tomáš, vysvětluje slova ta, praví, že Ježíš Kristus oroduje v nebi za nás, ukazuje Otcí své rány, které vytrpěl z lásky k nám. A sv. Řehoř směle tvrdí, ač se to někteří připustiti ostýchají, že Vykupitel náš, jako člověk, ani po své smrti neustává v pravém slova smyslu orodovati za církve bojující, totiž za nás věřící. *) A totéž již před ním sv. Řehoř Nazianský pravil »*Přimlouvá se, to jest, za nás jako prostředník prosí.*« **) A také sv. Augustin praví k žalmu 29., že Ježíš oroduje v nebi za nás, ne, jakoby nějaké nové milosti nám vyprošoval, poněvadž nás za ve-zdejšího života svého zaopatřil vším, čímkoli mu nás zaopatřiti bylo lze; ale oroduje za nás, žádaje Otce pro zásluhy své za naše spasení, nám již vymožené a zaslíbené. A třeba dána jest Kristu od Otce všechna moc, přece nevykonává jako člověk moci té nezávisle od Boha. Ostatně církve neprosívá Ježíše Krista, aby orodoval za nás proto, že na zřeteli má jeho vznešenější stránku, totiž božství jeho, a proto ho prosí, aby jako Bůh nám dal, oč ho žádáme.

21. Než vraťme se ještě jednou k důvěře, kterou skrze Ježíše Krista očekávati máme spasení svého. Svatý Augustin na novo nás těší, řka, že ten Pán, který od smrti nás vysvobodil, vyliv za nás všecku krev až do poslední krůpěje, nechce, bychom zahynuli; a třeba hříchové naši od Boha nás odlučovali a třeba bychom zasluhovali, aby námi pro ně pohrdl, že Spasitel náš nemůže přece pohrdnouti předrahou

*) In ps. poenit. 5.

**) Orat 4. de Theol.

krví svou, kterou vycedil za nás. Následujme tedy s důvěrou rady sv. Pavla, an praví: *»V trpělivosti běžme k uloženému sobě boji, patříce na původce a dokonavatele víry, Ježíše, kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž, nedbaje hanby.«* (Žid. 12, 1. 2.) *»V trpělivosti běžme k uloženému sobě boji,«* praví apoštol; neboť pramálo by nám prospělo, kdybychom jen započali, ale až do konce bojující nevytrvali; proto praví: *»v trpělivosti běžme,«* poněvadž s trpělivostí snášejíce nesnáze boje, zvítězíme a dobudeme koruny vítězům přislíbené.

22. Tato trpělivost bude též pancířem, chránícím nás od ran mečů nepřátelských. Ale kterak dojdeme trpělivosti té? *»Patříce na původce a dokonavatele víry Ježíše,«* dí sv. apoštol. Nespouštějme tedy za boje očí svých s Ježíše ukřižovavého, jenž podle slov sv. Augustina *»všemi statky pozemskými pohrdl, aby i nás naučil jimi pohrdati; a všecka zla pozemská strpěl, která trpěti prikazoval, abychom ani v oněch štěstí nehledali, ani těchto jako neštěstí se nelekali,«* neboť sám podrobil se bédám našim, chudobě, hladu, žízni, umdlenosti, potupě, bolestem a naposled i smrti kříže. Svým pak slavným z mrtvých vstáním chtěl nás potěšiti, bychom se nebáli smrti; neboť budeme li mu věrni až do smrti, dojdeme pak života věčného, jenž nás zbaví všeho zlého a naplní nás vším dobrým. To znamenají ona dotčená apoštolova slova *»původce a dokonavatele víry Ježíše«* Krista, neboť Kristus Ježíš jest nejen původcem víry, naučiv nás všemu, co bychom věřiti měli, a spolu milostí svou, bychom uvěřili, nám pomáhaje; ale jest také dokonavatelem víry, slíbiv nám jednoho dne dáti život věčný, v nějž nás nyní věřiti učí. A abychom jisti byli, že nás tento Spasitel náš vskutku miluje, a nás opravdově spasiti chce, dodává svatý Pavel: *»Kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž.«* Sv. Jan Zlatoústý vysvětluje ta slova praví,

že Ježíš spasiti nás mohl kdyby byl i v radostech žil na této zemi; abychom však ani dost málo nepochybovali o převroucí lásce jeho k nám, vyvolil si život plný útrap a potupnou smrt, skonav jako zločinec na kříži.

23. Pročež pamětlivi toho budme, ó duše, Ježíše ukřižovaného milující, abychom ostatek života svého seč jsme, tohoto milovaného Vykupitele svého milovali a rádi pro něho trpěli, poněvadž i on tolik trpěti ráčil z lásky k nám; a neustávejme pilně ho prositi, aby nám udělil dar sv. lásky své. Ó, blaze nám, jestli vysokého stupně lásky k Ježíši Kristu dostoupíme! Ctih. Vincenc Karafa, veliký služebník Boží, píše v jednom listě několika jinochům zbožným: »Abychom život svůj veskrz napravili, potřebí jest se vší pilností a horlivostí v lásce Boží se cvičiti. Jediné láska Boží, jakmile do srdce vejde, je zaujme a v něm se usadí, očistí je od všeliké lásky nezřízené a učiní je hned poslušné a čisté. Sv. Augustin praví: Srdce čisté jest srdce prázdné vší lásky pozemské. A sv. Bernard píše: *»Kdo miluje, miluje a jiného si nežádá,*« tím říci chtěje, že kdo Boha miluje, jiného si nepřejc, než ho milovati, a cokoli není Bůh, ze srdce vykliditi. A tím se stává, že srdce prázdné zároveň plné bývá; plné totiž Bohem, jenž mívá s sebou všechno dobré. Tehdy věci pozemské nenalézajíce v srdci takovém místa, nemají moci k sobě je připoutati. A jakou pak moc měly by nad námi radosti světské, oblažuje-li nás Bůh potěšeními svými? A co žádost po marné cti a po bohatství pozemském dovede v nás, máme-li čest, býti od Boha milováni a začínáme-li již z části vládnouti bohatstvím nebeským? Chceme-li tedy změřiti, jak daleko jsme pokročili na cestě k Bohu, zkoumejme bedlivě, jak velice jsme prospěli v lásce jeho, vzbuzujeme-li častěji denně lásku k němu, mluvíváme-li

často o lásce Boží, vysnažujeme-li se i jiným ji vštěpovati, hledíme-li pobožnostmi svými jediné Bohu se zalíbiti, snášíme-li s úplnou oddaností, abychom Bohu se líbili, všeliká protivenství, churavost, bolesti, chudobu, pohrdání a pronásledování. Svati říkávají, že duše, Boha opravdu milující, tolikráte má Boha milovati, kolikráte dýše; neboť život duševní, jak zde, tak onde na věčnosti, záleží v milování nejvyššího dobra našeho, totiž Boha.“

24. Ale budme přesvědčeni, že nikdy k veliké lásce k Bohu se nevyšineme, leč skrze Ježíše Krista, a leč bychom zvláštními ctiteli umučení jeho byli, kterýmžto on milost Boží nám zjednal. *»Neboť skrze něho máme přístup k Otci,«* jak apoštol píše. Zatarasena byla by nám hříšníkům cesta k vyprošení milosti, kdyby nám nebyla otevřena skrze Ježíše Krista. On nám otevřel bránu a k Otci nás vede, a on nám skrze zásluhy umučení svého zjednává u Otce odpuštění hříchů a všechny ostatní milosti, jež nám Bůh uděluje. Ach, jak zle by se nám vedlo, kdybychom neměli Ježíše Krista! A kdo s dostatek vynachválí a zvelebí lásku a dobrotu tohoto laskavého Vykupitele našeho, kterou nám hříšníkům bídným prokázal, an za nás umřítí ráčil, aby nás od smrti věčné vysvobodil! *»Neb sotva kdo,«* praví apoštol, *»za spravedlivého umírá, ale snad za dobrého odvážil by se někdo umřítí.«* (Řím. 5, 7.) Sotva se kdo najde, aby za člověka spravedlivého ochoten byl umřítí; ale Ježíš Kristus, praví apoštol dále, ráčil život obětovati za nás, když jsme ještě v nepravosti byli: *»Když jsme ještě hříšníci byli, podle času, umřel Kristus za nás«* (v. 8. 9).

25. Proto nám apoštol vědění dává, jsme-li odhodláni, stůj co stůj, Ježíše Krista milovati, že doufati smíme od něho všelikou pomoc a milost, a odůvodňuje tvrzení své takto: *»Nebo, poněvadž nepřátelé byvše, smíření jsme s Bohem skrze smrt Syna*

jeho; mnohem více smířeni jsouce, spasení budeme skrze život jeho.« (Řím. 5, 10.) Ať proto pováží, kdo milují Ježíše Krista, že křivdu činí lásce jeho, kterou tento dobrý Spasitel náš k nám chová, jestli se bojí, že jim odepře milostí potřebných, aby došli spasení a stali se svatými. A aby hříchové naši důvěře naší na ujmu nebyli, praví svatý Pavel dále *»Ale není jako hřích tak i dar; nebo jestliže pro hřích jednoho mnoho jich zemřelo, mnohem více se milost Boží a dar z milosti jednoho každého člověka, Ježíše Krista, na mnohé rozhojnil«* (v. 15.). Čímž nás učí, že dar milosti, kterou nám Vykupitel náš získal svým utrpením, mnohem více nám prospívá, než hřích Adamův nám uškodil; a to proto, že zásluhy Kristovy větší moc mají, Boha k lásce naší nakloniti, než hřích Adamův moc měl, hněv Boží na nás uvaliti. Slovem, *»mnohem více,«* píše sv. Lev, *»získali jsme necenitelnou milostí Kristovou, nežli jsme ztratili závistí ďáblovou.«*

26. Ukončme! Milujmež, nejmilejší, Ježíše Krista, milujme tohoto Vykupitele, jenž hoden jest nejvroucnější lásky naší, jenž nás tak nevýslovně miloval, že již ani není, jak se zdá, čím by si lásku naši získal. Stačí věděti, že z lásky k nám umřel na kříži, bolestmi jsa stráven; a nejsa s tím ještě spokojen, zanechal nám sám sebe ve velebné svátosti, kde nám dává za pokrm totéž tělo své, které za nás na kříži obětoval, a za nápoj tutéž krev svou, kterou za nás při utrpení svém prolil. Byli bychom příliš nevděčni k němu, nejen ho urážejíce, ale též málo a ne z celého srdce svého jej milujíce.

27. Ó, bych mohl, Ježíši můj, všecek se strávití pro Tebe, jako Ty jsi všecek se strávil pro mne. Pomoz mi, abych Ti nebyl nevděčen, an jsi mě tak tuze miloval a k lásce své tolik mě zavázal. A byl bych věru příliš nevděčným, kdybych miloval něco jiného mimo Tebe. Tys mě miloval, nic

sobě nevyhradiv; i já Tě chci milovati beze vší výminky. Všechno opouštím, všeho se odříkám a Tobě se všecek daruji, a nedovolím, aby v srdci mém jiná láska kromě lásky Tvé vládla. Přijmi toto nabídnutí mé, ó, lásko má, aspoň z milosrdenství, a nehleď k tomu, že jsem Tě dříve tolik hněval. Považ, že jsem z těch oveček, pro něž jsi vycedil krev svou. »*Proto Tě prosíme, služebníkům svým ku pomoci přijď, které jsi předrahou krví svou vykoupiti ráčil.*« Zapomeň, ó, drahý Spasiteli můj, na toliké urážky Ti učiněné! Tresci mě, jak Ti libo, jen toho trestu na mne nedopouštěj, abych Tě nesměl milovati, a pak nalož se mnou po vůli své. Všeho mě zbav, Ježíši můj, jen sebe ne, jediného dobra mého. Dej mi na jevo, čeho si žádáš ode mne, neboť všechno chci s milostí Tvou učiniti. Dej, ať na všechno zapomenu, abych na paměti měl jenom Tebe a ona hrozná muka, která jsi vytrpěti ráčil za mne. Dej, ať nemyslím na nic jiného, než jak bych Tobě se zalíbil a Tebe miloval. Ó, pohleď na mne s onou láskou, s kterou jsi na Kalvarii na mne hleděl, umíraje na kříži za mne, a vyslyš mě! V Tobě skládám veškeru naději svou! Ježíši, Bože můj, a mé všechno! Ó, Panno přesvatá, Matko a naděje má, Maria! poruč mně Synu svému, a vymoz mi tu milost, abych lásce jeho až do smrti zůstal věren.

Osmero rozjímání

o umučení Ježíše Krista,

vyňatých z předešlých úvah.

Rozjímání 1.

Umučení Ježíše Krista jest naší útěchou.

1. Zdali nás kdo v tomto údolí slzavém více potěší, nežli Ježíš ukřižovaný? Vzpomínáme-li na hříchy své a svědomí-li nám výčitky činí, kdo pak jedině zaplaší úzkost a zmírní bolest naši, ne-li opět Ježíš Kristus, uvážíme-li, že sebe samého na smrt vydati ráčil, aby dosti učinil za provinění naše? »*Vydal sebe samého za hříchy naše.*“ (Gal. 1, 4.)

Býváme-li zde na světě pronásledováni, pomlouváni a odstrkováni, stihne-li nás ztráta majetku, nebo cti, co pak nás více posilní, bychom to vše snášeli trpělivě a oddaně. ne-li Ježíš Kristus opovržený, pohaněný a chudý, umírající na kříži nah a ode všech opuštěn?

A co nás v nemoci více potěší, ne-li pohled na Ježíše ukřižovaného? Když my nemocni jsme, ležíváme na lůžku měkkém a dobře ustlaném; ale Ježíš, nemocen jsa na kříži, na němž i skončil, ne-

měl jiného lůžka, leč kus drsného dřeva, na němž ho zavěsili třemi hřeby; neměl jiné podušky, na niž by položil mdlou hlavu svou, leč korunu trnovou, která ho mučila tak dlouho, dokud duše nevypustil.

Když my nemocni jsme, obkličují lůžko naše příbuzní a přátelé; ti s námi soustrast mají a nás těší; ale Ježíš umíral uprostřed nepřátel svých, kteří i když již k smrti pracoval, jej jako zločince a podvodníka tupili a z něho posměch si tropili. Není zajisté, co by nemocného v bolestech, které trpí, více potěšilo, zvláště je-li v nemoci své ode všech opuštěn, než pohled na Ježíše ukřižovaného. Ó, tehdy není větší útěchy pro ubohého nemocného, než když spojí bolesti své s mukami Ježíše Krista.

2. V mnohem pak větších úzkostech smrtelných, které působivají útoky pekelné, vzpomínka na hříchy spáchané a počet, který co nevidět klásti bude před soudnou stolicí Boží, jediné co útěchy dodá umírajícímu v poslední chvíli, bude, obejmeme a políbí-li sv. kříž, šeptaje Ježíši a Vykupiteli můj, Tys láska a naděje má!

Vůbec, cokoliv máme milostí, osvícení, spasitelných vnuknutí, svatých žádostí, zbožných hnutí, lítosti nad hříchy, dobrých předsevzetí, lásky k Bohu a naděje k nebi, všechno to jsou plody a dary, jež vyplývají z umučení Ježíše Krista.

Ó, Ježíši můj, zdali bych mohl doufati, tolikrát Tebou pohrdnuv a peklu propadnuv, že přijat budu do společnosti tolika nevinných panen a sv. mučovníků, sv. apoštolů a serafů nebeských, abych patřil v Božskou tvář Tvoji v oné blažené vlasti, kdybys Ty, Spasiteli můj, nebyl smrt podstoupil za mne? Tvá tedy smrt přes všechny hříchy moje dodává mi naděje, že též jedenkrát se všemi svatými a s přesvatou Matkou Tvou oslavovati a zvelebovati budu milosrdenství Tvé a že Tě věčně v nebi

budu milovati. Tak doufám, můj Ježíši, ano tou se nadějí kojím. »*Milosrdenství Hospodinovo na věky velebiti budu.*« Ó, Maria, Rodičko Boží, oroduj u Ježíše za mne!

Rozjímání 2.

Jak velice jsme povinni milovati Ježíše Krista.

1. »*Na milost rukojmě nezapomívej, nebo dal duši svou za tebe.*« (Sir. 29, 20.) Jednomyslně vykladatelé písma sv. rukojmím tímto rozumějí Ježíše Krista, jenž znaje nemožnost naši, bychom dosti učinili Božské spravedlnosti za hříchy svoje, »*obětován jest, protože sám chtěl.*« (Is. 53, 7.) Sám se nabídl, smířiti nás a zaplatil vskutku dluhy naše krví a smrtí svou: »*dal duši svou za tebe.*«

Nepostačovaly oběti všech lidí, urážky námi velebnosti Božské učiněné napraviti; ale potřebí bylo, aby urážku Boží nikdo jiný, než zase jen Bůh sám napravil. A to Ježíš Kristus učinil. »*Mnohem lepší smlouvy rukojmě učiněn jest Ježíš.*« (Žid. 7, 22.) Vykupitel náš, dí sv. Pavel, zaplativ jako rukojmě krví svou za člověka, vymohl nám pro zásluhy své, že učiněna s Bohem smlouva nová, aby člověk bude-li zachovávatí přikázání, obdržel milost a život věčný. A to Ježíš sám vyjádřil, ustanovuje nejsv. svátost oltářní, slovy »*Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi.*« (1. Kor. 11, 25) Tím naznačuje, že kalich tento krve jeho jest nástrojem, neboli písemným dokladem nové smlouvy mezi Bohem a lidmi, kterou se ustanovuje, budou-li mu tito věrni, že se jim dostane milosti a života věčného.

Z lásky tedy k nám Vykupitel náš úplně dosti učinil za nás spravedlnosti Božské, vytrpěv sám tresty, jichž jsme my zasluhovali. »*V pravdě neduhy naše on nesl bolesti naše on snášel.*« (Is. 53, 4.)

A to vše z pouhé lásky: »*Miloval nás a vydal sebe samého za nás.*« (Ef. 5, 2.) Sv. Bernard praví, že Ježíš Kristus, »*aby služebníka vykoupil, sebe samého neušetřil,*« aby nám odpustiti mohl, sobě neodpustil. Ó, ubozí židé, proč čekáte na Mesiáše, proroky přislíbeného? Vždyť již přišel, a vy jste ho zabili! A nicméně Vykupitel náš hotov jest vám odpustiti, an přišel spasit ztracených: »*Přišel zajisté Syn člověka, aby spasil, co bylo zahynulo.*« (Mat. 18, 11.)

2. Sv. Pavel napsal, že Ježíš Kristus, aby nás zbavil kletby, které jsme propadli hříchy svými, sám na se vzal všecknu kletbu naši a proto též umřel smrtí, k níž odsouzeni bývali lidé zlopověstní, a to byla smrt kříže. »*Kristus nás vykoupil ze zlořečenství zákona, učiněn byv pro nás zlořečenstvím; nebo psáno jest: Zlořečený každý, kdo visí na dřevě.*« (Gal. 3, 13.)

Jaká by to byla čest pro člověka prostého, kdyby upadl do rukou loupežníků a král sám se ztrátou celého království svého ze zajetí jejich ho vysvobodil? Avšak čím větší to pro nás čest, že nás Ježíš Kristus vykoupil, vycediv za nás svou vlastní krev, jehož jedinká kapka větší jest ceny, než tisíc světů. »*Ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem vykoupeni jste,*« dí sv. Petr, »*nýbrž drahou krví Krista, jakožto Beránka nevinného a neposkvrněného.*« (1. P. 1, 18. 19.) Tomu-li tak, tedy dopouštíme se nespravedlnosti proti Spasiteli svému, jak sv. Pavel připomíná, když se řídíme ne jeho, ale svou vlastní vůlí a si něco zadržujeme, a ještě hůře, když se opovažujeme užívatí svobodné vůle své k urážce Boží; neboť nejsme již svoji, ale Ježíše Krista, jenž si nás předraze koupil. »*Zdaliž nevíte, že nejste svoji? nebo koupeni jste za velikou mzdu*« (1. Kor. 6, 19. 20.)

Ach, Vykupiteli můj, kdybych všecknu krev svou za Tebe prolil, kdybych tisíc životů z lásky

k Tobě obětoval, jaká by to byla náhrada za lásku Tvou, který jsi krev i život svůj obětoval za mne Ó, pomoz mi, Ježíši můj, abych ostatní dobu života svého náležel všecek Tobě, a nemiloval leč Tebe. Ó, Maria, doporučej mě Synáčku svému!

Rozjímání 3.

Ježíš, muž bolesti.

1. »*Muže bolesti a znajícího nemoc*« (Is. 53, 3.), nazval prorok Isaiáš našeho Vykupitele. Salvián, rozjímaje o bolestech Ježíše Krista, napsal: »*Ó, láske, nevím jakou bych tě nazvati měl, líbeznou-li, či drsnou? obojí zdáš mi se býti.*« *) Ano, láske Ježíše mého, líbeznou byla jsi nám, když jsi nás po tolikém nevděku tolik milovala, ale až tuze ukrutnou byla jsi k sobě samé, vyvolivši si život plný útrap a smrt tolik hořkou, abys napravila hříchy naše.

Sv. Tomáš, učitel andělský, píše, že Ježíš Kristus, aby nás zachránil od pekla, »*vzal na se bolest a potupu v míře vrchovaté.*« Bylo by dostačilo, kdyby byl na dostiučinění za nás spravedlnosti Božské vytrpěl bolest jak malou; ale ne, vytrpěl nejhrubší pohanění a bolesti nejukrutnější, abychom pochopili zlobu hříchů svých a poznali převroucí lásku, kterou srdce jeho chovalo k nám.

»*Bolest největší*« na se vzal a za tou příčinou pravil, jak sv. Pavel dosvědčuje »*Tělo způsobil jsi mi*« (Žid. 10, 5.). Byloť Ježíši Kristu tělo od Boha dáno k utrpení zrovna učiněné; bylo tedy nad míru citlivé a útlé; *citlivé*, pocítujíc bolesti co nejživěji, *útlé* a tak jemné, že každým udeřením již poraněno bylo. Vůbec, přesvaté tělo Ježíše Krista bylo k utrpení zvlášť způsobeno.

*) Ep. 1.

Všecky bolesti, které Ježíš Kristus vytrpěl až do posledního dechu, předvídal již od prvního okamžení vtělení svého. Všecky již tehdy viděl a všechny s radostí objal, aby vyplnil vůli Otce svého, jenž jej chtěl obětovati za spasení naše: »*Tehdy řekl jemu: Aj, jdu, abych činil, Bože, vůli tvou*« (v. 9.). Hle, tu jsem, Bože můj, pravil, s největší ochotou v oběť se přinášeje. A to byla, praví apoštol, ona oběť, která nám zjednala milost Boží. »*Kteroužto vůli posvěcení jsme skrze obětování těla Ježíše Krista jednou*« totiž a na vždy (v. 10.).

2. Ale kdo pak, ó Spasiteli můj, pohnul Tě k tomu, abys obětoval život svůj s tak velikými bolestmi za spasení naše? Sv. Pavel odpovídá, že něžná láska jeho k nám k tomu ho dohnala »*Miloval nás a vydal sebe samého za nás*« (Ef. 5, 2.). Ba ovšem »*vydal*« ; láskou totiž jsa puzen, vydal hrud' svou mrskajícím, vydal hlavu svou trní, vydal líce své výplivkům a poličkům, vydal ruce a nohy své hřebům, vydal i život svůj smrti.

Kdo bys rád viděl muže bolesti, viz Ježíše Krista na kříži! Viz, jak tu pní za tři železné hřeby a s celou tíží těla svého na trhlinách probitých rukou a nohou svých; každý úd jeho trpí bolest zvláštní a bez úlevy. Ony tři hodiny, které Ježíš Kristus na kříži pněl, zoveme právem tříhodinovým zápasem smrtelným ubohého Spasitele, ježto celé tři hodiny nepřetržitě se smrtí zápasil a tak hrozné bolesti tento muž bolesti trpěl, že samou bolestí zemřel.

A komu medle z těch, Ježíši můj, již věří, že jsi ráčil na kříži umřítí za ně, lze živu býti, aby Tebe nemiloval? A kterak bylo lze mně tolik let živu býti a tak na Tebe zapomenouti, že jsem dokonce tolik urážel Boha, jenž mě tak miloval? Ó, bych byl dříve umřel, než jsem Tě urazil! Ó, lá-

sko duše mé, Vykupiteli můj, kéž umru za Tebe, jenž jsi ráčil umřítí za mne! Miluji Tě, Ježíši můj, a nechci milovati leč Tebe.

Rozjímání 4.

Kterak s Ježíšem jako s nejposlednějším všech lidí nakládali.

1. »*Viděli jsme ho pohrdaného a nejposlednějšího z mužů*« (Is. 53, 2. 3.). Co dosud na světě bylo neslycháno a nevidáno, to bylo lze viděti onoho dne, když Syn Boží, král nebeský a Pán všeho světa, pohrdán byl jako vyvrhel všech lidí. Sv. Anselm praví, že Ježíš Kristus byl zde na zemi tak pohrdán a pokořován, že větších pohrdání a pokořování nemohlo se mu ani dostat. Pohrdali jím jako člověkem prostým »*Zdaž není tento syn tesarův?*« (Mat. 13, 55) Pohrdán byl pro svůj domov »*Z Nazareta může co dobrého býti?*« (Jan 1, 46.) Za blázna ho měli: »*Blázni, co ho posloucháte?*« (Jan 10, 20.) Žroutem a pijanem ho nazvali »*Aj, člověk žráč a pijan vína.*« (Luk. 7, 34.) Z čarodějství ho nařkli: »*Mocí knížete zlých duchů vymítá zlé duchy.*« (Mat 9, 34.) Z bludařství ho vinili »*Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritán?*« (Jan 8, 48.)

Nejvíce však tupen a haněn byl při svém umučení. Tenkrát jako s rouhačem s ním nakládali; když prohlásil, že jest Syn Boží, pravil Kaifáš ostatním kněžím: »*Aj, nyní jste slyšeli rouhání, co se vám zdá? A oni odpovídajíce řekli: Hoden jest smrti.*« (Mat. 26, 65. 66.) A hned jedni jali se mu v obličej plivati, a jiní zase pěstmi ho tlouci a políčkovati »*Tehdy plivali na tvář jeho a dávali mu zášijky, jiní pak ho políčkovali*« (v. 67.). Tenkrát vyplnilo se proroctví Isaiáše řkoucího »*Tělo své dal jsem bijícím a líce své rvoucím, tváři své neodvrátil jsem od lajících a od plivajících na mne*« (50, 6.).

Jak se lživým prorokem s ním nakládali, říkajíce: *Hádeť nám Kriste, kdo jest, který tebe udeřil?*« (Mat. 26, 68.) Prostřed těchto úkorů, jež vystál Spasitel náš za oné noci, dovršena byla bolest jeho urážkou sv. Petra, vlastního učeníka jeho, jenž ho třikráte zapřel, a i přísahal, že ho jak živ neznal.

2. Vkročme, moji milí, do onoho žaláře, v němž ubohý Spasitel náš, ode všech opuštěn jsa, strádá, obstoupen toliko od nepřátel svých, kteří ho o závod sužují. Poděkujme mu, že tolik a s takovou trpělivostí za nás trpí, a potěšme ho lítostí nad urážkami, jež jsme mu způsobili, ježto jsme dříve také spolu s oněmi žoldněři jím pohrdali a hřešice zapřeli jsme, že ho neznáme.

Ó, nejmilejší Vykupiteli můj, umřel bych lítostí, když si vzpomenu, jak veliké hoře způsobil jsem srdci Tvému, jež mě tolik milovalo. Ach, zapomeň na tak četné urážky, jež jsem Ti učinil a pohlédni na mne očima laskavýma, jako jsi pohlédl na Petra, když Tě byl zapřel, tak že od té chvíle nepřestal, co živ byl, oplakávati hříchu svého.

Ó veliký Synu Boží, ó, lásko nekonečná, jež tolik trpíš za tytéž lidi, kteří Tebe nenávidí a Tě sužují. Tobě se andělé v prachu koří, Ty jsi velebnost nekonečná, velikou zajisté čest byl bys prokázal lidem, kdybys jim byl jen dovolil, aby Ti směli nohy políbiti; ale ach, ó, Bože, jak jsi to jen připustil, abys byl oné noci hříčkou oné bezbožné lůzy. Ó opovržený Ježíši můj, dej, ať jsem pohrdán pro Tebe. Kterak bych se směl brániti proti opovržení, vida jak Ty, Bože můj, tolik jsi jich vytrpěl z lásky ke mně. Ó, ukřižovaný Ježíši můj, dej, nech Tě poznám, dej, nech Tě miluji.

Ach, člověk by se rozplakal, vidí-li, jak málo si lidé váží umučení Ježíše Krista. I z křesťanů mnoho-li jest těch, kteří často vzpomínají na útrapy a úkory, jež tento Vykupitel náš za ně vytrpěl?

Sotva poslední dny svatého téhodne, v nichžto církev žalostně žalmy pějíc, oltáře odhalujíc, zvony zvoniti přestávajíc a jinými obřady vzpomínku na smrt Ježíše Krista v nás obnovuje, sotva tehdy pravím, rozpomínáme se jen jako mžikem na utrpení jeho, a pak za celý Boží rok již na ně ani nevzpomene, jakoby umučení Ježíše Krista pouhá báchorka byla, anebo, jakoby Pán Ježíš ne za nás, ale za někoho jiného byl umřel. Ó, Bože, jak hrozná budou muka zatracenců v pekle, až poznají jak velice Bůh za ně trpěl, aby je spasil, a že přece dobrovolně zahynuli! Ó, Ježíši můj, nedopouštěj, abych i já byl z počtu těch nešťastníkův! Nikoli, nepřestanu již vzpomínati na lásku, kterou jsi mě miloval, snášev za mne tak veliká muka a pohanění. Pomoz mi, abych Tě miloval a neustále pamětliv byl lásky, kterou jsi ke mně choval.

Rozjímání 5.

O trdném životě Ježíše Krista.

1. Život milého Vykupitele našeho byl samá žalost bez jakékoliv úlevy. Život Ježíšův byl širé moře, všechno hořké a bez kapky útěchy. »*Veliké jest jako moře potření tvé.*« (Pláč Jer. 2, 13.) Pán sám zjevil jednoho dne sv. Marketě z Kortony, řka, že za celý život svůj nezakusil ani dost malé útěchy citelné.

Tento zármutek, jež v zahradě Getsemanské na jevo dal a který toho stupně dosáhl, že by ho byl málem o život připravil, (»*Smutnát jest duše má až k smrti.*« Mat. 26, 38.), netrápil ho jen tehdy, ale již od prvního okamžení vtělení jeho duši jeho skličoval, ježto všecka muka a všecky úkory, jež mu až do smrti bylo trpěti, vždycky měl na paměti.

Ale nebyl to jen pohled na všecky útrapy, jež mu snášeti bylo v životě a zvláště v smrti, co mu

po celý život jeho tak nevýslovný zármutek působil; ale byl to hlavně pohled na tolik hříchů, kterých lidé i po jeho smrti dopouštěti se budou. Přišel, aby smrtí svou hříchy světa sňal a nás od pekla zachránil, ale přes všechnu smrt svou viděl všechny nepravosti, jež na zemi budou se páchat. Každou z nich zvlášť rozeznával a zřetelně viděl a každá nevýslovným ho žalem naplňovala, jak sv. Bernardin Sienský píše: *»Ke každému provinění zvláštní měl zření.«* A to byla ona bolest, kterou vždycky na mysli měl, a jež mu ustavičně život ztrpčovala *»A bolest má jst před obličejem mým vždycky.«* (Žalm 37, 18.) Sv. Tomáš praví, že pohled na hříchy lidské a ztráta tolika duší, jichž zahynutí předvídal, pro Ježíše tak byl bolestným, že bolest a lítost všech kajicníků, i těch, kteří samou bolestí zemřeli, ničím nebyla proti oné bolesti Ježíšově.

Hrozné bolesti trpěli sv. mučeníci, byvše na skřipce nataženi, železnými háky rozedráni, v rozžhavený krunýř oblečeni a podobně; avšak muka ta Bůh jim oslazoval vnitřními slastmi. Trýzeň však Ježíšova byla všech trýzní nejbolestnější, poněvadž bolest a zármutek jeho byly pouhá bolest a pouhý zármutek bez sebe nepatrnější úlevy neb útěchy. *»Velikost bolesti Kristovy,«* jsou slova učitele andělského, *»patrna jest, uvážíme li, že byla pouhá bolest a pouhý zármutek.*)*

2. Tak trudný byl tedy život Vykupitele našeho, tak žalostná byla jeho smrt. Umíraje na kříži a jsa beze vší útěchy, ohlížel se po někom, aby ho potěšil, ale marně *»Očekával jsem kdo by mne potěšil a nenalezl jsem«* (Žalm 68, 21.). Nebylo tu tehdy nikoho, leč těch, kteří si z něho posměch tropili a jemu se rouhali. Jedni mu pravili: *»Jsi-li*

*) III. p. 2. 46. a. 6.

Syn Boží, sstupiž s kříže,« jiní pak *»Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci«* (Mat. 27, 40. 42.). Zarmoucený Spasitel, vida se tedy ode všech opuštěn, obrátil se k Otci svému; ale když i ten ho opustil, tehdy zvolal hlasem velikým, sladce si nařikaje: *»Bože můj, Bože můj, proč jsi mně opustil?«* (Mat. 27, 46.)

A tak Spasitel náš život svůj dokonal a umřel; jak sám skrze ústa Davidova předpověděl, jako od bouře pohřížen jsa v moře potupy a muk *»Přišel jsem na hlubinu mořskou a bouře potopila mne.«* (68, 3.)

A býváme-li tak zarmoucení, budiž žalostná smrt Ježíše Krista útěchou naší; obětujme mu zármutek svůj, spojivše jej s oním zármutkem, který on, ač nevinen jsa, trpěti ráčil na Kalvarii z lásky k nám.

O, můj Ježíši, kdo by Tě nemiloval, vida Tě umíratí v takovém zármutku a bolestmi stráveného, abys hříchy naše napravil. A hle, i já jsem z těch katanů, tolik Tě zarmoutiv, když jsi hříchy celého života mého viděl. Ale nyní mne k pokání zveš! Ó, uděliž mi alespoň stý díl oné bolesti, kterou jsi pocítil nad hříchy mými při umučení svém. Jak se mohu po veselích a radostech sháněti, když jsem Tě v životě Tvém tolik hříchy svými zarmucoval! Ne, nebudu vyhledávati rozkoší a kratochvílí, ale o slzy, o lítost Tebe prosím. Dej, ať po celý ostatní život svůj neustávám hořce oplakávati urážek Ti učiněných. Objímám nohy Tvé, ó, ukřižovaný a zarmoucený Ježíši můj, a tak chci umříti. Ó, Maria, Matko bolestná, přimlouvej se u Ježíše za mne!

Rozjímání 6.

Jaká pohanění trpěl Ježíš Kristus při utrpení svém.

1. Největší úkory trpěti bylo Ježíši Kristu před smrtí. První pohanu trpěl tehdy, když se opuštěn viděl od milých učeníků svých, z nichž ho jeden zradil, druhý zapřel a ostatní, když Ježíš v zahradě jat byl, na útěk se dali a jej opustili. »*Tehdy učeníci jeho, opustivše jej, všichni utek'li.*« (Mar. 14, 50.) Po té byl Ježíš Pilátovi od židů udán jako zločinec, jenž zasluhuje býti ukřižován. »*Kdyby tento nebyl zločinec nevydali bychom ho tobě.*« (Jan 18, 30.) Pak si Herodes z něho jako z blázna posměch činil: »*Herodes pak se svým vojskem pohrdl jím a oblek jej v roucho bílé, posmíval se jemu.*« (Luk. 23, 11.)

Dále byl zhrdnut před Barabášem, lupičem to a vražedníkem; když totiž Pilát židů se tázal, koho by si přáli, aby jim na svobodu propustil, křičeli všickni jedním hrdlem »*Ne toho, ale Barabáše.*« (Jan 18, 40.) Byl též bičován jako otrok, ježto jen otroci k tomu trestu bývali odsuzováni: »*Tedy vzal Pilát Ježíše a zbičoval.*« (Jan 19, 1.) Dále ho na posměch za krále přistrojili, korunujíce ho korunou z trní, a úsměšně královskou poctu mu vzdávající, v obličej mu plivali. »*Posmívali se jemu řkouce: Zdráv buď králi židovský.*« (Mat. 27, 29.) Po té byl odsouzen k smrti mezi dvěma zločinci, jak již skrze Isaiáše předpověděno bylo: »*A s hříšníky počten jest.*« (53, 12)

Konečně umřel na kříži, smrtí nejpotupnější ze všech, jimiž tehdy zločinci bývali trestáni. Proto, kdo ze židů na kříži umřel, platil za zlořečeného od Boha i od lidí, jak v páté knize Mojžíšově zaznamenáno jest. (21, 23.) Odtud i ona apoštolova slova: »*Kristus nás vykoupil, učiněn byv pro nás zlořečenstvím; nebo psáno jest: Zlořečený každý, kdož visí na dřevě.*«

(Gal. 3, 13.) A Vykupitel náš, dí sv. Pavel, moha zde na světě život nádherný a rozkošný vésti, odřekl se ho, zvoliv si raději život plný svízelů a smrt tak hanebnou: »*Kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž, nedbaje hanby.*« (Žid. 12, 2.)

2. Tak se o Ježíši Kristu naplnilo proroctví Jeremiášovo, že živ jsa i umíraje nasycen bude hanou: »*Dá líce tomu, kdož jej bije, nasycen bude pohaněními.*« (Pláč 3, 30.) Proto sv. Bernard volá »*Ó, nejnížší a nejvyšší! ó, vyvrheli lidí a slávo andělů!*« A kterak že spatřuji Pána nad všechny nejvyššího, an se stal nejnížším ze všech? A končí slovy »*Ó, sílo lásky! kdo to učinil? Láska!*« Ó lásko všemocná! Nebo kdo jiný než Ty jsi to dokázala?

Ó, Ježíši můj, spasiž mě! nedopouštěj, abych tak nevyslovitelnými bolestmi a s tak velikou láskou vykoupen jsa, zavržen byl a do pekla přišel, Tebe tam nenáviděl a proklínal tutéž lásku, kterou jsi mě miloval! Ovšem jsem to peklo tolikrát zaslouhoval; neboť když jsi Ty již nevěděl, co ještě učiniti, abys mne zavázal Tě milovati, já zase nevěděl, čím Tě ještě donutiti, abys mě trestal. Poněvadž jsi však podle dobroty své se mnou shovíval a dosud žádáš ode mne milován býti, proto Tě ode dneška chci milovati z celého srdce svého a bez výminky. Dej mi jen potřebnou sílu, abych to splniti mohl. A Ty, ó, Maria, Matičko Boží, budiž mi přímluvou svou nápomocna!

Rozjímání 7

Ježíš pní na kříži.

1. Ježíš na kříži! Jaká to podívaná pro anděly v nebi, viděti ukřížovaného Boha! A jak velice nás to má dojsmati, vidíme-li krále nebeského, an visí na popravném dřevě, ranami jsa posetý, opovržený

a zlořečený ode všech, a k smrti pracuje a skonává beze vší potěchy!

Ach, Bože! a proč medle tolik ten Božský Spasitel trpí, jsa nevinný a svatý? Trpí, aby zaplatil pokutu za hříchy lidské. A kdo pak kdy co podobného tomu viděl, aby pán trpěl za své služebníky? aby pastýř umřel za své ovce? a Stvořitel aby se obětoval za své tvory?

Ježíš na kříži, toť onen *»muž bolesti«*, od Isaiáše předpověděný. Hle, jak tu pní na tom dřevě hanby, trápen jsa bolestmi zevně i uvnitř. Na venek byl všecek rozedrán a zraněn důtkami, trním a hřeby; odevšad se mu řinula krev a žádný úd nebyl ušetřen od muk. Uvnitř pak byl zarmoucen a sklíčen a ode všech opuštěn, i od vlastního Otce svého. Co ho však nejvíce trápilo, byl hrozný pohled na veškery hříchy, které i po smrti jeho lidé krví jeho vykoupení páchat nepřestanou.

Ach, Vykupiteli můj, mezi těmi nevděčníky viděl jsi tenkrát i mě a všechny moje hříchy. Tedy jsem i já valně k mukám Tvým na kříži přispěl, když jsi na něm umíral za mne. Ó, bych byl spíše umřel, než Tebe kdy urazil.

Ježíši můj a naděje má, hrozím se smrti, obávaje se, že mi bude tenkrát počet klásti ze všech křivd a urážek, jimiž jsem se Tobě odplácel za lásku Tvou ke mně. Ale Tvá smrt jest mi útěchou a budí ve mně důvěru v odpuštění. Líto mi z celého srdce, že jsem Tě urážel. A nemiloval-li jsem Tě minule, tedy Tě chci milovati po celý mi zbývající život a chci všechno činiti a trpěti, abych se Ti zalíbil. Přispěj mi na pomoc, ó, můj Vykupiteli, jenž jsi ráčil umříti za mne na kříži.

2. Ty's Pane pravil sám, že až budeš povýšen na kříži, všechna srdce přitáhneš k sobě: *»A já když budu povýšen od země, všechno potáhnu k sobě.«* (Jan 12, 32.) Smrtí svou na kříži přivábil jsi již

tolik srdcí k lásce své, že pro Tebe všecko opustili, vezdejší statky, domov, rodiče, ba i život. Ach, přitáhni k sobě i ubohé srdce mé, jež působením milosti Tvojí nyní dychtivě si přeje Tebe milovati. Učiň tomu přítrž, abych nemiloval déle kal a bláto, jak jsem to dosud činil. Ó, bych se toho dočkal, abych docela prost byl všeliké pozemské náklonnosti a všechno z paměti vypustil a jen Tebe a lásky Tvé pamětliv byl. Všecko to očekávám od milosti Tvé. Ty znáš nedostatečnost moji, pomoz mi, prosím, pro onu lásku, která Tě přijmela strpěti za mne tak hořkou smrt na hoře Kalvarské. Ó, smrti Ježíšova! Ó, lásko Ježíšova! vezměte si třeba násilím všecky myšlenky a žádosti moje, a učíňte, bych od nynějška na nic nemyslil, aniž jiného hledal, než čím bych Tobě se zalíbil. Ó, přenejmilejší Pane můj, vyslyš mě pro zásluhy smrti své! A vyslyš i Ty mě, ó, Maria, neb jsi Matkou milosrdenství, a oroduj u Ježíše za mne; přímluva Tvá může mě učiniti svatým; to také doufám, amen.

Rozjímání 8.

Ježíš mrtev na kříži.

1 Křestane milý, popatř vzhůru a viz Ježíše mrtvého na onom dřevě; tělo jeho samá rána, z nichž ještě krev teče. Víra tě tomu učí, že on jest tvůj Stvořitel a Spasitel, život tvůj a tvůj osvoboditel, že tě miluje více, než kdokoli jiný, že on jediný tě může učiniti šťastným.

Ano Ježíši můj, věřím tomu, Ty jsi mě již od věčnosti miloval beze vší zásluhy mojí, ano nedbaje nevděku mého, který jsi předvídal; z pouhé dobroty své dal jsi mi bytnost. Ty jsi můj Spasitel, an jsi mě smrtí svou zachránil od pekla, jež jsem tolikráte zasluhoval. Ty jsi život můj skrze milost svou, kte-

rou jsi mi daroval, bez níž bych byl na věky mrtev zůstal. Ty jsi otec můj a otec laskavý, odpustiv mi tak milostivě tak četné urážky, jichž jsem se proti Tobě dopustil. Ty jsi poklad můj, obdařiv mě tak hojným světlem a tolika milostmi, ač jsem jen trestu hoden byl. Ty jsi naděje má, ježto od nikoho vyjma Tebe nemohu doufati čeho dobrého. Ty jsi dále pravý a jediný milovník můj; na potvrzenou stačí jen připomenouti, že jsi se nerozpakoval umřítí za mne. Slovem, Ty jsi Bůh můj, největší dobro mé, mé všechno!

O lidé, lidé milí, milujme Ježíše Krista, milujme Boha, jenž se docela obětoval z lásky k nám. Obětoval čest a důstojnosti, jež by ho zde na zemi nebyly minuly; obětoval bohatství a rozkoše, jichž mohl užívatí a spokojil se žítí v pokoře, v chudobě a v trampotách; posléze, aby zaplatil mukami svými za hříchy naše, obětoval i všechnu krev svou a život svůj a umřel pohřížen v moři bolestí a opovržení.

2. Synu můj, pravi Vykupitel s kříže jednomu každému z nás, synu můj, co pak jsem měl více učiniti, abych si lásku tvou získal, nežli umřítí za tebe? Viz, zdali jest kdo na světě, aby tě byl více miloval, než já, tvůj Bůh a Pán: Miluj mě tedy aspoň z vděčnosti za lásku, kterou jsem tě miloval.

Ach můj Ježíši, vzpomínám-li na hříchy své, pro něž jsi na potupném dřevě samou bolestí zemřel, jak bych mohl ustavičně neplakati, že jsem láskou Tvojí tak zhrdl? A vida Tě na tomto dřevě pníti z lásky ke mně, jak bych Tě neměl ze všech sil svých milovati?

Ale kterak to možná ó, Pane, že jsi Ty umřel za nás všechny, aby žádný z nás nežil již sobě — *»za všechny umřel Kristus, aby i kteří živi jsou, ne sami sobě živi byli, ale tomu, který za ně umřel.«* (2. Kor. 5, 15.) — a že já místo co bych měl jen

pro lásku a čest Tvou žítí, živ jsem takořka, jen abych Tě zarmucoval a Tebe zneuctíval?

Ach, ukřižovaný Pane můj, zapomeň na hořkosti, jež jsem Ti způsobil, a jichž upřímně želim, a přitáhni mě milostí svou docela k sobě. Nechci již sám sobě živ býti, nýbrž jediné Tobě, jenž jsi mě tak vroucně miloval a vši mé lásky hoden jsi. Zcela a bez výminky odevzdávám Ti sebe i všecko, co mám. Odříkám se vši cti a všech radostí vezdejších a ochoten jsem trpěti z lásky k Tobě, cokoli ráčíš. Ty mi dáváš dobrou vůli tuto, račiž mi, prosím, uděliti též sílu k vyplnění. Ó Beránku Boží, na kříži obětovaný, ó, oběti lásky, ó, Bože lásky plný, kéž umru pro Tebe, jako Tys umřel pro mne! Ó, Maria, Matko Boží, vyžádej mi té milosti, abych ostatní život svůj obětoval lásce nejmilejšího Syna Tvého, amen.

Pobožnost křížové cesty

z pera sv. Alfonsa (píseň vyjímaje).

Touto pobožností »*křížové cesty*« představuje se nám ona bolezná cesta, kterou Ježíš Kristus, s křížem na ramenou, konal na horu Kalvarii, by na ní umřel z lásky k nám. Pročež sluší, bychom konali tuto pobožnost se vši vroucností, Spasitele svého se slzami v očích v duchu provázejíce, srdečnou útrpnost s ním majíce a díky mu vzdávajíce.

Poklekna před oltářem, vzbud' upřímnou lítost a učiň úmysl získati buď sobě, buď duším v očistci odpustky, této pobožnosti udělené; po té rci:

Můj Pane, Ježíši Kriste, Ty jsi nastoupil tuto cestu s takovou láskou, bys umřel za mne, a já jsem Tě tak často opustil. Ale nyní Tě miluji ze vši duše své; a protože Tě miluji, upřímně lituji, že jsem Tě hněval. Odpusť mi a dovol, ať Tebe doprovodím na této cestě. Z lásky ke mně kráčel jsi na smrt; z lásky k Tobě, drahý Vykupiteli můj, chci též já s Tebou na smrt jíti. Ježíši můj, s Tebou chci živ býti, s Tebou i umříti.

Zastavení I.

Pán Ježíš odsouzen na smrt.

Píseň.

(Nápěv: »Již jsem dost pracoval.«)

V prvním zastavení nám se ukazuje,
kterak Pilát Pána lidem představuje.
»Viny,« praví, »na něm neshledávám, —
ukřižujte si ho, vám jej odevzdávám.«

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a do-
brořečíme tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak Pána Ježíše zbičovaného a trním koruno-
vaného Pilát nespravedlivě odsoudil na smrt kříže.

Ó, můj poklony hodný Ježíši, nikoli Pilát, ale
hříchové moji odsoudili Tě na smrt. Pro zásluhy
této bolestné cesty, prosím Tebe, stůj při mně, až
bude duše má na věčnost se ubírat. Miluji Tě, ó Je-
žíši, láska má, více nežli sám sebe. Lituji z celého
srdce svého, že jsem Tě urážel. Nedopouštěj, abych
se kdy od Tebe odloučil. Dej, ať Tebe vždy miluji,
a pak děj se se mnou vůle Tvá. Všechno rád přijmu,
co Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení II.

Pánu Ježíši kladou kříž na ramena.

Rozsudek jak vyřčen, Ježíše hned jali,
těžký kříž mu kati na ramena dali.
Kristus břímě tiše na se bere,
zástup pochopů jím na cestě zle dere

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak Pán Ježíš s křížem na ramenou cestou se bera, myslil na tebe a obětoval za tebe Bohu smrt, kterou podstupoval.

Ó, milování nejhodnější Ježíši můj, s radostí objímám veškera soužení, která jsi mi určil až do skonání mého. Pro zásluhu oné trýzně, kterou jsi vystál nesa kříž, pomoz i mně kříž můj nésti s dokonalou trpělivostí a oddaností. Miluji Tě, ó Ježíši, láska má! Líto mi, že jsem Tě hněval. Nedopouštěj, abych se kdy od Tebe odloučil. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě libo.

Otčenáš. Zdravas. Sláva Otci.

Zastavení III.

Pán Ježíš padá poprvé pod křížem.

Pro velikou ztrátu drahé krve chřadl,
seslaben tak nejprv pod křížem jest padl;
unaven a ztrýzněn leží v mdlobě,
abys jeho mdlobou ušel věčné zlobě.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak Ježíš Kristus padá poprvé pod křížem. Tělo měl bičováním celé rozedrané, hlavu trním korunovanou a ztratil velmi mnoho krve. Proto byl tak sláb, že ledva se vlekl. K tomu nesl takovou tíži na ramenou! Vojínové jím trhali, a tak cestou několikráte upadl.

Ó, můj milý Ježíši, ne břímě kříže, ale mé hříchy způsobily Ti tolik muk. Ach, pro zásluhu tohoto prvního pádu zachraň mě, ať neklesnu do hříchu smrtelného. Miluji Tě, Ježíši můj, z celého srdce. Líto mi, že jsem Tě urážel. Nedej, abych Tě

opět hněval. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení IV.

Pán Ježíš potkává svou zarmoucenou matku.

Na bolestné cestě Máti Syna zřela,
nad hroznými strastmi soucit velký měla;
pohled jejich — shledání to smutné, —
zranil milou duši, zranil srdce rmutné.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak na té cestě Syn potkal Matku svou. Ježíš a Maria vzájemně na sebe hledí, a kolik pohledů, tolik šípů zraňuje láskcu planoucí srdce jejich.

Ó, můj přenejmilejší Ježíši, pro toto bolestné setkání dej, ať jsem pravým ctitelem Tvé Matky nejvyšší. Ty pak, bolestná Královno moje, vypros mi tu milost, abych stále a s vroucím srdcem pamětliv byl utrpení Syna Tvého. Miluji Tě, Ježíši, láska má! Lituji, že jsem Tě urážel. Nedopouštěj, abych Tě opět hněval. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě libo.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení V.

Šimon Cyrenský pomáhá Pánu Ježíši nésti kříž.

Seslaben Pán klesá pod břemene tíží,
an se Šimon městem ku průvodu blíží;
dobrovolně přijati kříž váhá,
obtížná mu cesta — nucen po něm sáhá.

K. Klaníme se Tobě, Pan Ježíšie Kriste, a dobrořečíme Tobě

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak židé vidí, že Ježíš slabostí při každém kroku div duši nevypustí, a bojíce se, by jim neumřel na cestě, ani by jej rádi viděli umíratí na potupném kříži, donutili Šimona Cyrenského, by pomohl Pánu kříž nésti.

Ó, můj nejsladší Ježíši, nebráním se kříži, jako Šimon. Objímám ho a přijímám zejména smrt, kterou jsi mi ustanovil i se všemi bolestmi jejími. Spoluji ji se smrtí Tvou a přináším Ti ji v oběť. Umřel jsi z lásky ke mně, i já chci umřítí z lásky k Tobě, bych se Ti zalíbil. Budiž mi nápomocen milostí svou. Miluji Tě, Ježíši, láska má. Lituji, že jsem Tě urážel. Nedopouštěj, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení VI.

Veronika Pánu Ježíši utírá tvář.

Veronika Krista krví zbroceného
spatřivši též v tváři velmi střísněného,
čisté roucho rychle jemu dává,
na kterém svůj obraz Pán jí zanechává.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak sv. žena Veronika, vidouc Ježíše tak zkořmoucena, a tvář jeho samý pot a samou krev, podala mu roucho, a Spasitel náš, utřev se jím, vtiskl do něho přesvatou podobu svou.

Můj milý Ježíši, tvář Tvoje byla kdysi krásna, ale na této cestě ztratila úplně svoji krásu; rány a krev všecku ji přeměnily. Ach, i duše má byla krásná milostí sv. křtu, ale zohyzdil jsem ji hříchy

svými. Ty jediný, Vykupiteli můj, můžeš jí prvou krásu její navrátiti. Učiň to pro sv. umučení své.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otcí.

Zastavení VII.

Pán Ježíš padá podruhé.

Sotva v bránu vešel, po druhé zas klesl,
nemaje sil dosti, aby kříž svůj nesl.

Naše pýcha pád ten způsobila,
Pánu přeukrutné trýzně připravila.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjimej, jak Pán Ježíš podruhé s křížem padá. Rány úctyhodné hlavy ubohého Spasitele, i ostatních přesvatých údů jeho znova se natrhují a nové bolesti mu působí.

Přetichý Ježíši můj, kolikráte jsi mi odpustil, a zase jsem klesl a Tebe urazil! Ach, pro zásluhu tohoto opětného pádu přispěj mi na pomoc, abych setrval v milosti Tvé až do skonání. Dej, ať se Ti vždycky poroučím ve všech na mne doléhajících pokušeních. Miluji Tě, Ježíši, láska má! Lituji, že jsem Tě hněval. Nedej, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otcí.

Zastavení VIII.

Pán Ježíš napomíná ženy plačící.

Ženy Krista Pána zdáli sledovaly,
nad ním zbědovaným hořce zaplakaly.

»Neplačte tak nad mukami mými,
nad sebou však,« pravil, »nad dítkami svými.«

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě.

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak ženy, vidouce Ježíše Krista tak ztrápeného a cestu krví kropícího, pláčí útrpností; avšak Ježíš praví jim; »Neplačte nade mnou, ale nad syny svými.«

Ó, můj nejbolestnější Ježíši, oplakávám urážek Ti učiněných pro tresty, kterých jsem zasluhoval; ale ještě více proto, že jsem zarmoutil jimi Tebe, jenž jsi mě tolik miloval. Více než peklo, nutí mě láska Tvá oplakávati hříchů svých. Ježíši můj, miluji Tebe více, nežli sám sebe. Lituji, že jsem Tě hněval. Nedopouštěj, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě libo.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení IX.

Pán Ježíš padá potřetí.

Třetím pádem Kristus toho zahanbuje,
který v staré hříchy zpět se navracuje,
jimi Pána haní, jemu laje;
proč as hříšník tolik se svou spásou hraje?

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak Ježíš Kristus upadl po třetí. Byltě již tuze sláb, a ukrutnost katanův neměla mezí. Nutilit Pána Ježíše, by si pospíšil; ale on sotva nohy vlekl.

Ach, utýraný Ježíši můj, pro zásluhu slabosti své cestou na Kálvarii, uděl mi dostatek síly, abych se nikdy neohlížel na lidi a abych přemohl všechny žádosti nepravé, jimižto jsa sveden, pohrdl jsem přátelstvím Tvým. Miluji Tě, Ježíši, láska má, z celého srdce. Lituji, že jsem Tě hněval. Nedej, abych

Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždycky miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení X.

Pána Ježíše svlékají z oděvu.

Na Golgotu přišli, Pánem na zem vrhli,
se svatého těla oděv hrubě strhli;
všechny rány živě roznítily,
šatu zbaveného lidu představili.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, s jakou nešetností katané svlékají Pána Ježíše. Vnitřní roucho přilíplo se mu na tělo, bičováním rozdrané; násilně mu tedy strhující toto roucho, strhli mu s ním i kůži s těla. Měj soustrast s Pánem svým.

Ó, můj nevinný Ježíši, pro zásluhu bolesti tenkrát pocítěné pomoz mi, ať svléknu se sebe všechny pozemské náklonnosti, a miluji jedině Tebe, který jsi milování nejhodnější. Miluji Tě z celého srdce svého. Lituji, že jsem Tě hněval. Nedopouštěj, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždy miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení XI.

Pána Ježíše přibijí na kříž.

Přetupými hřeby probodli mu ruce,
aby trpěl více v nejhroznější muce,
hřeby také v nohy svaté vkláli,
až ty temné rány zaduněly v dáli.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak Pán Ježíš, na kříž byv položen, ruce rozpíná a obětuje Otcí věčnému život svůj za spasení naše. Nečitelní katané na kříž jej přibijí a kříž pak vyzdvihují, by umřel samou bolestí na tomto potupném dřevě.

Opovržený Ježíši můj, přibij toto srdce mé k nohám svým, aby se od nich nehnulo, Tebe milovalo a nikdy se Ti nezpronevěřilo. Miluji Tebe více nežli sám sebe. Lituji, že jsem Tě urážel. Nedej, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždycky miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otcí.

Zastavení XII.

Pán Ježíš umírá na kříži.

Hodiny tři celé Ježíš rozpjat visí,
rouhání se židů v jeho prosby mísí,
dokonav vše, hlavu mile kloní.
nebe — vesmír celý hrany jemu zvoní.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak Pán Ježíš tři hodiny pracuje k smrti na kříži; posléze bolestem podléhá; tělo jeho bez vlády klesá; Ježíš kloní hlavu a skonává.

Ó, mrtvý Ježíši můj, vroucně líbám tento kříž, na kterém jsi za mne umřel. Pro hříchy své zaslu-

hoval bych umřítí smrtí zlou; ale Tvá smrt jest naděje má. Ach, pro zásluhy smrti své uděl mi milost, abych umíral, nohy Tvé objímaje a roznícen láskou k Tobě. V ruce Tvé poroučím duši svou. Miluji Tě z celého srdce. Líto mi, že jsem Tě hněval. Nedo-
douštěj, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždycky miluji, a pak děj se se mnou vůle Tvá.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení XIII.

Pána Ježíše snímají s kříže.

Učenici s kříže složili jsou Pána,
koruna mu sňata, smyta každá rána;
jak se srdce Matky Božské chvělo,
ana celovala Syna mrtvé tělo.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Nebo skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak po smrti Páně dva jeho učenici, Josef a Nikodem, s kříže ho snímají a kladou v klín Mateře zarmoucené, která jej něžně přijímá a k srdci tiskne.

Ó, Matko bolestná, pro lásku k tomuto Synu přijmi mě za svého služebníka a oroduj za mne. Ty pak, Vykupiteli můj, ježto jsi umřel za mne, dovol, ať Tebe miluji; neboť duše má touží jen po Tobě. Miluji Tě, můj Ježíši, a lituji, že jsem Tě urážel. Nedej, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždycky miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otci.

Zastavení XIV.

Pána Ježíše pochovávají.

Zesnulého Krista vložili v hrob nový —
kdo nám asi sterý Marie žel poví?
Přivalivše kámen těžký k hrobu,
se žalostným srdcem odešli v tu dobu.

K. Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě:

L. Neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.

Rozjímej, jak učeníci mrtvé tělo Ježíšovo nesou do hrobu. Nejsv. Matka Páně jde s nimi, vlastníma rukama v hrobě je upravujíc. Po té hrob uzavrou a všichni odejdou.

Ó, můj pohřbený Ježíši, líbám kámen, který Tě příkrývá. Ale třetího dne zase vstaneš. Pro toto vzkříšení Tvé prosím Tebe, dej, ať vstanu v den soudný oslavený jako Ty, a na vždy s Tebou spojen jsem v nebi a Tebe věčně chválím a oslavuji. Miluji Tě, a lituji, že jsem Tě hněval. Nedopouštěj, abych Tě opět urazil. Dej, ať Tebe vždycky miluji, a pak děj se se mnou, jak Tobě se líbí.

Otčenáš. Zdrávas. Sláva Otcí.

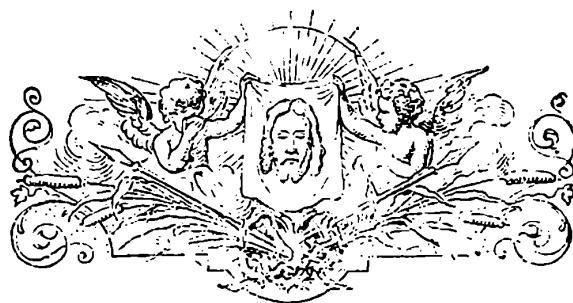
Potom se pomodli u velkého oltáře pětkrát Otčenáš, Zdrávas a Sláva Otcí ke cti umučení Pána našeho Ježíše Krista, a získáš ještě jiné odpustky. Aneb se pomodli »Zdrávas Královno« ke cti bolestné Rodičky Boží a dodej:

K. Oroduj za nás, Panno přebolestná

L. Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modleme se.

Bože, při jehož umučení podle proroctví Simeonova nejsladší duši přeslavné Panny a Matky Marie meč bolesti pronikl; popřej milostivě, bychom bolesti její zbožně uctívající, blaženého ovoce utrpení Tvého došli. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Chyby tiskové.

Na stránce 13. v řádku 16. zdola stůj: *sobotu* místo: neděli.

Na stránce 25. v řádku 1. se shora stůj: *se* místo: beze.

Na stránce 41. v polovici stůj: *světcům* místo: svědcům.

Na stránce 49. v řádku 14. se shora stůj: oběť *byla* by místo: oběť by.

Na stránce 67. v řádku 3. zdola stůj: *jak jest* místo: jest jak.

Na stránce 84. v řádku 7. zdola stůj: *neviditelnou* místo: viditelnou.

Na stránce 89. v řádku 1. horním stůj: *člověku* místo: k člověku.

Na stránce 128. v řádku 8. se shora stůj: *že* místo: se.

Ostatní menší chyby, zvláště co do znamének rozdělovacích, opraviž si laskavý čtenáři sám.

OBSAH.

	Strana
Předmluva.	
<i>Hlava prvá:</i> Úvahy o utrpení Ježíše Krista vůbec . . .	5
<i>Hlava druhá:</i> Úvahy o jednotlivých mukách, které Ježíš Kristus trpěl při smrti své . . .	18
<i>Hlava třetí:</i> Úvahy o bičování, trním korunování a ukřižování Ježíše Krista	31
<i>Hlava čtvrtá:</i> Úvahy o úkorech, které bylo Ježíši Kristu snášeti, když na kříži pěl	43
<i>Hlava pátá:</i> Úvahy o sedmeru slov Ježíše Krista na kříži	50
Úvaha o smrti Ježíše Krista a smrti naší	67
<i>Hlava šestá:</i> Úvahy o zázracích, které se udály při smrti Ježíše Krista	75
<i>Hlava sedmá:</i> O lásce, kterou Ježíš Kristus nám osvědčil ve svém utrpení	87
<i>Hlava osmá:</i> O vděčnosti, kterou jsme Ježíši Kristu dlužni za jeho utrpení	94
<i>Hlava devátá:</i> Kterak všecku naději svou skládati máme v zásluhy ježíše Krista	100
Článek I. O naději, kterou máme skrze Ježíše Krista, že nám odpuštění budou hříchové naši	108
Článek II. O naději, kterou máme skrze Ježíše Krista, že v milosti boží setrváme až do smrti	115
Článek III. O naději, kterou máme, že skrze Ježíše Krista vejdemé jedenkrát do blaženosti věčné	121
<i>Hlava desátá:</i> O trpělivosti, v které jest se nám spolu s Ježíšem Kristem cvičiti, chceme-li dojíti spasení věčného	125
Osmero rozjímání o umučení Ježíše Krista, vyňatých z předešlých úvah.	
<i>Rozjímání 1.</i> Umučení Ježíše Krista jest naší útěchou	143
<i>Rozjímání 2.</i> Jak velice jsme povinni milovati Ježíše Krista	145.

<i>Rozjímání 3.</i> Ježíš, muž bolesti	147
<i>Rozjímání 4.</i> Kterak s Ježíšem jako s nejposlednějším všech lidí nakládali	149
<i>Rozjímání 5.</i> O trudném životě Ježíše Krista	151
<i>Rozjímání 6.</i> Jaká pohanění trpěl Ježíš Kristus při utr- pení svém	154
<i>Rozjímání 7.</i> Ježíš pni na kříži	155
<i>Rozjímání 8.</i> Ježíš mrtev na kříži	157

Pobožnost křížové cesty z pera sv. Alfonsa
(píseň vyjímaje).

<i>Zastavení I.</i> Pán Ježíš odsouzen na smrt	161
<i>Zastavení II.</i> Pánu Ježíši kladou kříž na ramena	161
<i>Zastavení III.</i> Pán Ježíš padá poprvé pod křížem	162
<i>Zastavení IV</i> Pán Ježíš potkává svou zarmoucenou matku	163
<i>Zastavení V.</i> Šimon Cyrenský pomáhá Pánu Ježíši nésti kříž	163
<i>Zastavení VI.</i> Veronika Pánu Ježíši utírá tvář	164
<i>Zastavení VII.</i> Pán Ježíš padá podruhé	165
<i>Zastavení VIII.</i> Pán Ježíš napomíná ženy plačící	165
<i>Zastavení IX.</i> Pán Ježíš padá potřetí	166
<i>Zastavení X.</i> Pána Ježíše svlékají z oděvu	167
<i>Zastavení XI.</i> Pána Ježíše přibijí na kříž	167
<i>Zastavení XII.</i> Pán Ježíš umírá na kříži	168
<i>Zastavení XIII.</i> Pána Ježíše snímají s kříže	169
<i>Zastavení XIV</i> Pána Ježíše pochovávají	170
Modleme se	171

